

yeni demokrasî

Temmuz 87 Sayı: 3 Yıl: 1

Aylık Siyasi Dergi

Fiyatı: 500 TL (KDV dahil)

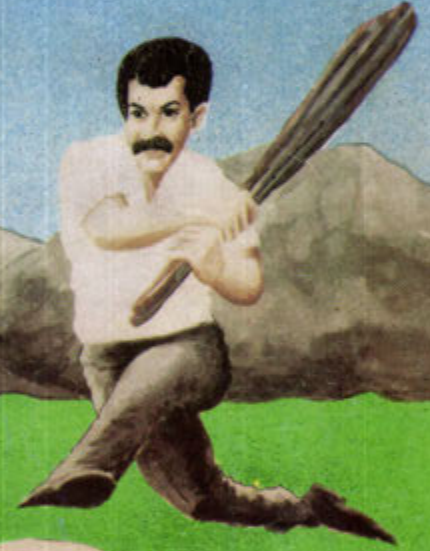
Emperyalist Sistemin Haydut

Başları :

RSE 'de reformlar ve

"glasnost" un

geçmişi

YÖN YAYINCILIK

İ.A. Herzen
SUÇLU KİM
YÖN

A.İ. Herzen

SUÇLU KİM ?

Nikolay Aleksandroviç
DOBROLYUBOV
OBLOMOVLUK
NEDİR?
YÖN

N.A. Dobrolyubov

OBLOMOVLUK
NEDİR ?

İÇİNDEKİLER

Başyazı.....	5
Kazlıçesme Deri İşçileri Grevde.....	6
İnsan Hakları Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Bekir Doğanay ile röportaj.....	8
Yarın Dergisine Kısa Bir Eleştiri.....	10
Demokrasi Sorunu.....	12
Ölüm Çeşitleri.....	14
Tarihten: Egemenlerin Parlak Vaadlerine İlişkin Tarihi Bir Belge.....	16
Biz Devrimi Hâlâ Seviyoruz Bay Özkök.....	18
Ekonomi: İşçilerin Yaşam Standartları ve Konut Fonu.....	20
Görüş: Tarih Kültürü.....	22
Metris Türküleri.....	23
Güney Kore: Öğrenci Gençlik Yönetimi Sarsıyor.....	26
Acil bir görev: Ulusal Birleşik Cephenin Pekiştirilmesi.....	27
Reformlar ve "Glasnos"un Geçmişi.....	33
"SSCB"-Hindistan Ekonomik İlişkileri.....	42

Yeni Demokrasi, olumlu ya da olumsuz getirilen tüm eleştirileri dikkate almaktadır. Olumlu, yapıcı eleştiriler bize şevk, azim vermekte, kararlılığımızı bileyerek gücümüze güç katmaktadır. Eleştirilerine katılmadığımız ve bu anlamda olumsuz olarak değerlendirdiğimiz eleştirileri ise, ideolojik-siyasi mücadele ile, ikna yöntemi ile süreç içerisinde çözebileceğimiz veya süreç içerisinde ne söylediğimizi daha iyi anlayarak ve anlatarak sınıf mücadelesi pratiğinin sınavından geçerek tam iknaya kavuşabileceğimiz ve kavuşturabileceğimiz düşüncesindeyiz. Bu anlamda dergimiz okuyucularını, tüm devrimci demokratları dergimizi ısrarla eleştirici bir gözle okumalarını tavsiye ediyoruz. Her türlü ve yönlü tartışmaya açık olduğumuz gibi, sayfalarımız tüm devrimci ve demokratlara da açıktır. Bunların yanında, bir başka amaç ile gelen gerici, kara düzenin kara sesini temsil eden "eleştiriler" de mevcuttur. Bunları dikkate almayı bile gerekli görmüyoruz. Okuyucudan okuyucuya köşemizde yer alan "bir okur" imzalı yazının yorum ve cevabını siz yürekli okuyucularımıza, geleceği ellerinde pırlanta gibi tutanlara bırakmayı şimdilik uygun görüyoruz.

Dergimiz bu sayısında, okuyucularımızdan gelen eleştirileri de dikkate alarak, ayrıca kapak konumuz da olan, Erdal Gönen'in kaleminden "reformlar ve glasnost'un geçmişi" başlıklı Rus sosyal-emperyalizmin geçmişten günümüze çok yönlü bir incelemenin ürünü olan yazımızı sunuyoruz. Buna paralel "SSCB-Hindistan İlişkileri"ni inceleyen araştırma yazısını da bu sayımızda bulabilirsiniz. Yine FKP'nin yayın organı olan **Ang Bayan**'dan alınmış acil bir görev: "Ulusal Birleşik Cephenin Pekiştirilmesi" başlıklı yazının çevirisini güncelliği açısından yayınlıyoruz.

Türkiye'nin gündemindeki güncel sorunlardan seçimlere ilişkin tavrımızı "Baş Yazı"ımızda bulabilirsiniz. Arkadaşımız Ali Dolunay'ın kaleminden "Demokrasi Sorunu" başlıklı yazımızda, genel anlamda demokrasiler bilimsel bir gözle incelenerek, Türkiye'de demokrasiye geçtik, geçiyoruz dediği şu ortamda, demokrasi sorununa devrimci bakışın ne olması gerektiğine ilişkin net ve açık bakışımızı bulabilirsiniz.

Diğer yandan, Kazlıçesme Deri İşçileri grevi, İnsan Hakları Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Bekir Doğanay ile röportajı, Yarın Dergisi'ne kısa bir eleştiri, ölüm çeşitleri, işçilerin yaşam standartları ve konut fonu, tarih kültürü, Metris türkülleri, biz devrimi hâlâ seviyoruz bay Özkök, Güney Kore'de öğrenci gençlik yönetimi sarsıyor ve dünyadan kısa kısa haberleri bu sayımızda okuyabilirsiniz.

Bu sayımıza ilişkin söyleyeceklerimizi noktalamadan, okuyucularımızın da algılayabileceği gibi, ekonomi kadar önemli ve yaşamsal olan dergimizin daha kaliteli, daha estetik görünümlü olabilmesi için, her türlü basılı malzemeye (fotoğraf, resim, karikatür, desen, kitap, ansiklopedi vb.) ihtiyacımız vardır. Bundan dolayı ellerinde fazla olan fazlasını, bir adet olanının istenilirse geri iade edilmesi koşuluyla bizlere gönderilmesini talep ediyoruz. Diğer bir konu ise, dergimizin dağıtım kanalıyla ulaşamadığı alanlara ulaştırılması ve okuyucularımızın çevresinde gelişen sosyal ve toplumsal olayları bizlere iletmelerini (mümkünse yazılı) talep ediyoruz. Bunun dışında, gönüllü muhabir olabilecek ve bu yetenekte sorumluluk alabilecek okuyucularımızın 1) kısa özgeçmişleri, 2) nüfus cüzdanı sureti, 3) açık adres ve 2 adet fotoğraf ile bizlere direkt veya posta ile müracaat ederek, dergimiz muhabiri olabilirler. Bu salt Türkiye'deki okuyucularımız için değil, Yurtdışında yaşayan okuyucularımız için de geçerlidir ve bunu gönülden arzu ediyoruz. Gelecek sayımızda buluşmak ümidiyle...

YENİ DEMOKRASİ

Sahibi:

Ahmet H. Kırım
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
İsmail Yerli

Yönetim Yeri:

Ankara Cad. 107/89
Cağaloğlu-İstanbul

Dizgi:

Maraton Dizgiyevi

Dağıtım:

Etkin Dağıtım

Baskı:

Kurtiş Ofset

Hesap no:

A.H.Kırım
T.İş Bankası Türbe Şubesi
No: 30420/4364

Yurtdışı Hesap no:

A.H.Kırım
Akbank Bahçelievler Şubesi
Döviz Tevdiat Hesabı
No: 210237-4

İlan Koşulları:

Arka Kapak : 200.000
Kapak İçi : 150.000
Tam Sayfa : 120.000
1/2 Sayfa : 60.000
1/4 Sayfa : 30.000

Abone Koşulları:

6 aylık : 3.000
1 yıllık : 6.000

Yurtdışı Abone Koşulları:

6 aylık 24 DM, 12 \$
1 yıllık 48 DM, 24 \$

● Nerde eylem olsa aydın(!)larımız hemen destekliyorlar. Oysa, halkın aydınları desteklemesi gerekmez mi?

*Sevgili okurlar!
Kültür ve sanat, örneğin
nötrondan daha etkilidir.
Arzık, yarında ve zamanında
kullanıldığında..
Ve mizah, kültürümüzde
önemli bir yer tutmaktadır.
Derginize mizahla da
kattıda bulunursanız, yer
verir, mizah hakkında söyle
şiriz. Hem de ağız dolusu
gülerek.*

BAŞYAZI

ŞAŞIRTICILIK, YARATICILIK ve KAHREDİCİLİK ONA ÖZGÜDÜR!

Son mahalli seçimlerden sonra bizim bazı aydınlarımızın politik atmosferi, yorum ve küfür ceryanlarıyla yeniden dalgalanır gibi oldu.

"Koyunluğunu sürdürüyor. Sağ partilerin kuyruğunda, uyuyarak, körlemesine yürüyor."

"Şuna bakın, DYP'yi ana muhalefet partisi haline getirdi. Dünyanın en müptezel kalabalığıyla karşı karşıyayız."

"İknadan, sözden anlamıyor. İyice ezeceksin, iyice soyup soğana çevireceksin, zokayı yutturacaksın ki anlasın anyayı konyayı."

"Pes doğrusu! Bu kadar da olmaz! Resmen öküzlüğün daniskasıdır bu."

Yığınların uyanışını, derlenip toparlanışını ve gümbür gümbür konuşmaya başlayışını, on, yirmi, otuz, elli yıla yaymayan; bunu uzun erimli, çetin bir sabır, özveri ve hatta kahramanlık sorunu olarak görmeyen aydınların tepkisi bunlar. Ateşi körükle harlandıran; ve örs üzre yatırarak alınının teriyle, nabzının çekici yönlendiren hüneriyle yoğun bir demircinin işine benzer, halkı biçimlendirmeye soyunan bir devrimcinin işi.

Halk şaşırtıcıdır. Bir bakarsınız, çoluğu çocuğuyla zulüm karargahının önündedir. Boynu bükük ve elpençe divandır. Ekmek ve adalet istemektedir ondan. Sızlanmakta, yalvarmaktadır. Bir bakarsınız aynı zulüm karargahı, başka bir zamanda, aynı halk tarafından kahır ateşiyle delik deşik edilmektedir. Sömürücü sınıfların çeşitli kanatlarını temsil eden partileri, oylarıyla hükümete oturtmaktan, birinden diğerine savrulmaktan bir türlü bıkmaz. Ama bir bakarsınız, bir bahar alacasında, şiarlarıyla sokakları aydınlatmakta, o büyük ve şaşmaz türküstünü haykırmaktadır. Kendisini ezme gelen darbeyi gaflet ve ilgiyle karşılar. Darbeci kürsüye çıkınca onu tantanalı bir tarzda, hurralarla alkışlar. Ama aynı darbeci kürsüden indikten sonra, halkın muhteşem alkışlarından bahseden danışmanlarına şöyle demek zorunda kalır: "Bakmayın bu şakşaklara, onları tanıyorum, onların yarın nasıl davranacakları hiç belli değildir." Evet halk şaşırtıcıdır. Nazım Hikmet'in deyimiyle, "dünyanın en tuhaf mahlukudur."

Yaraticılık denen şey, güzel şeylere değer veren, pratiğe ve özveri duygusuna değer verme konusunda yüksek bir duyarlılığa sahiptir. Emekçi yığınlardan daha büyük bir kadirbilir güç var mıdır? Kendisine bilinç götüren, kendisini örgütlemeye çalışan, doğru bir çizgide seferber eden devrimci bir örgüte O, seve seve, şevkle güç verir. Doğru politikayı maddi bir güç haline getirmenin büyük ustasıdır O. Bizim yukarıda sözünü ettiğimiz bir kısım aydınlarımız, aydınlanmış insanlarımız, halktaki bu özü görmüyorlar. Yoğun bir bilinç götürme ve örgütleme faaliyeti, halkın tepkisiyle mi karşılanıyor? Böyle olsaydı, insanlık tarihinin devrimleri gerçekleşir miydi?

Halkımız ilerki dönemlerde de egemen sınıfların şu ya da bu partilerini oylarıyla desteklemeye devam edecektir. Halk iktidara karşı aktif muhalefet yapan partilere daha çok ilgi duyuyor. Son seçimlerde, Demirel'in aktif muhalefeti ve demagojik, sahte demokrasi tekerlemeleri puan toplamıştır. Egemen sınıfların, Avrupalı, Alman partilerinden SHP ile DSP'nin "ağırbaşlı", "uysal", "terbiyeli", "seviyeli" muhalefetlerine halk düşük puan vermiştir. Demirel bu durumun bilincinde olduğu için muhalefetinin şiddetini artırarak yoğun demeçler ve mitingler aracına sarılıyor. Burjuva partilerinin iktidarda ve muhalefette iken nasıl başka dil kullandıklarını, muhalefete geçince nasıl "aslan" kesildiklerini biliyoruz.

Şimdi ülkeyi referandum atmosferine soktular. Egemen sınıfların bir bölümü, diğer bölümünün politik temsilcileri üzerinde koyduğu kısmi politik yasakları kaldırsın mı, kaldırmamasın mı? Komprador burjuvazi ve toprak ağalarının bazı politik kadrolarının üzerindeki kısmi politik yasaklar kalksın mı kalkmasın mı? Şimdi onların gündemindeki sorun budur. Komprador burjuvazi ve toprak ağaları, yani öteden beri faşist ve yarı-faşist diktatörlüklerin bu sınıf temeli, bu uygulayıcıları, böylesi ne görkemli(!) ve hayranlık uyandıracak(!) bir tartışma, bir kampanya içindeler. Halka şu iki şeyden birisini tercih etmesini dayatıyorlar:

Kazlıçeşme Deri İşçileri Grevde!

Burası Kazlıçeşme deri iş merkezi. Yüreğin ve kafanın hizmetindeki hünerli ellerin işlediği ham deri, ayakkabı, çanta, mont, kürk olmak üzere gönderiliyor. Burası ekmek kapısı. Ne ekmek kapısı be! Kahır ve zulüm kapısı. Emegin yüceliği kendini madde'de, üründe buluyor. Lakin ortaçağdan kalma koşullar içinde. Alınlarının, kadını, çocuğu, ihtiyarı, genciyle aktıldığı, hatta can verildiği bir yerdir bu Kazlıçeşme. Geçmişte şanlı mücadelelere tanık olmuş bu sokaklar.

Türkiye ekonomisinde ilk sıralarda yerini alan bu iş kolunda, işçilerin hiçbir sosyal hakkı, iş güvenliği, işçi sağlığı, tazminat yoktur. Toplam 5000'e yakın işçinin çalıştığı bu alanda 3500 sendikali ve sigortalı işçi vardır. Bunların 2000'e yakını kadın ve çocuklardan oluşmaktadır. Sağlıksız ve zor şartlar altında çalışan işçilerin aldığı ücretler ortalama 45.000 TL. dolayındadır. Günde 30-40 işçinin işten atıldığı ve yerine yenilerinin alındığı iş koludur. Patronlar bununla sigortasız işçi çalıştırarak daha ucuz iş gününe sahip ol-

mak ve işçilerin örgütlenmesini engellemeyi amaçlamaktadır.

Kaza oranının yüksek olduğu yerlerden biri olan bu işyerlerinde, zehirlenmeden, silindirin gazabından korunmak Allah'a kalmıştır. Makina hakkında hiçbir bilgisi olmayan Bursalı 17 yaşındaki bir genç, makina başına verildiğinde, ekmeğinden olmamak için hayır diyememekte, sonunda canından olmaktadır. Makinaların değerini, işçilerden daha üstün tutan patronlar, kârlarına kâr, sömürülerine sömürü katmak

için her yolu mübah görmektedirler. İki kişinin çalışması gerektiği yere tek kişi verilerek, yoğun iş temposu içerisinde dikkati dağılan işçi, korkuluğu olmayan makinalarda yaşamlarını yitirmektedirler. Sağlığa zararlı olan kimyasal maddelerden zehirlenmeler gündeme gelmektedir. Bundan bir süre önce ölen Mustafa Tandoğan, kurum kaynatırken fenalaşıyor. En yakın dispansere kaldırılan Mustafa, hiçbir şey olmadığı gerekçesiyle geri çevriliyor ve dönüşte yolda can veriyor. Ham derinin yüzeyinin parlatılmasında ve cilalanmasında kullanılan asit, su, nikromat ve melez zehirli bir duman salmaktadır. Bunu uzun bir dönem soluyan işçinin ya sağlığı bozulmakta, ya da zehirlenerek yaşamı son bulmaktadır. Bugün bu iş yerlerinde iş kazalarına karşı herhangi bir tedbir ve gündeme gelen kaza ve ölümlere karşın tazminat da yoktur. Yine bu iş merkezinde işçilere verilen yemekler ise kısaca berbatır. İşçilerin anlattığına göre, patronun oğlu, yemeğini köpeğe döken işçiye bağırarak "köpek zehirlenir dökme o yemeği" demektedir. Anlayacağınız, bir köpeğin dahi yiyemeyeceği yemekler, bugün işçilere yemek diye verilmektedir. Sinek mezarlığı olan şirin yoğurtları ise, aç midelere bayram hediyesidir.

Patronlar lehine hak ve kararların 82 Anayasası'yla garanti altına alınmasından dolayı, 7 yıldır süren suskunluk bozulmaya başlamıştır. İşçi sınıfı haklarını alma doğrultusunda fabrika fabrika grev çadırlarını kurmakta, şartları indirmektedir. İlk başta Netaş, Derby, Kale Kilit, Petrol-İşçileri ve Deri işçilerinin grevleri, gelecek çetin ve zor mücadele günlerinin habercisidir. Bundan dolayı bu grevler özel bir öneme sahiptir. Filiz kıran fırtınasından bu yana işçilerin elleri, kolları, dilleri bağlanmış, tüm hakları bir çırpıda rafa kaldırılmıştır. Verilen tavizlere bir dur demenin, zincirleri kırmanın ilk salovları olan bu grevler, patronların lokavt, tensikat ve polisiye tedbirlerine karşın yaygınlaşmaya devam ediyor.

En son 1985 yılında yapılan Kaz-

lıçesme Deri işçilerinin toplu sözleşme süresinin bitmesinden dolayı, yine yukardan gelen toplu sözleşmeyi görüşmek üzere taraflar masaya oturmuştur. TİSK'in Deri İşverenleri Sendikası'na sunduğu 55 maddelik toplu sözleşme, Deri-İş Sendikası'nın ek maddeler ve ücret zammındaki anlaşmazlığından dolayı greve gitme kararı alınmıştır. Kademeli olarak greve çıkma kararı alan Deri-İş Sendikası, 124 iş yerinden 13'ünde grev pankartlarını asmıştır.

Toplam 3500 üyesinin bulunduğu Deri-İş Sendikası, 33 işyerinde çalışan 1500 üyesini greve götürmüştür. Deri İşverenleri Sendikası ise, 124 işyerinde alınan grev kararına karşılık, 3200 işçiyi kapsayan 117 işyerinde lokavt kararı almış ve bunu 30 Haziran'da uygulamaya koyacağını belirtmiştir. Deri-İş Sendikası Genel

Başkanı Yener Kaya, grevleri başlatırken yaptığı konuşmada, "hayvanın bile barınma-ığı, işçi sağlığı, iş güvenliği tüzüğünün giremediği, 5-10 yıl çalışanın verem olup senatoryuma düştüğü bu işyerlerinde ortalama aylık ücret, 45 bin lirayı ancak buluyor. İşveren tarafı hiçbir teklifimizi kabul etmedi. TİSK'in ve Deri İşverenleri Sendikası'nın ilke kararları yüzünden greve zorlandık", dedi.

Sözleri sık sık "grev bizim hakkımız, söke söke alırız", "yaşasın grevimiz", "yaşasın işçilerin birliği" diye atılan sloganlarla kesilen Kaya, konuşmasının devamında, "Lokavt bir hak değil, insanlık suçudur. Onlar bu suçu işlemeye devam edersunlar, zafer, deri işçilerinin olacaktır" diye konuşmasını sürdürdü. İşverenlerin parasal haklarda gülünç teklifler getirdiğini belirten Kaya, "Örneğin çocuk parası olarak ayda 3,5 simit parası olan 350 lira öneriyorlar" diyerek, "Deri işçileri ilke kararlarını yıkıp hak nasıl alınır gösterecektir. Grev bizim nefsi müdafaa hakkımızdır ve bunu kullanacağız" diyerek kısaca grevin nedenlerini ve amaçlarını açıkladı.

Daha sonra diğer iş yerlerinde de grev gömleklerinin giyilerek pankartlar asılmaya başlandı. Deri-İş Sendikası Genel Başkan Vekili Munzur Pekgüleç'in yaptığı konuşma ise: "İşverenlerin bugüne kadar ki yalanlarını yakinen izlediniz. Hatta birçokları, 'bizler hak verdik, bizler ücretlerinize zam yaptık, bizler bütün sosyal taleplerinizi karşıladık, ancak sendikanın katı tutumu, ancak sendikacıların ideolojik çabaları sonucunda anlaşmak istemiyorlar' biçiminde yalanlar ve iftiralarda bulunuyorlar. Bizler verilen her zerre kuruşu sizlere tek tek açıklamadık mı? Bizlerin ne istediğini sizlerle birlikte hazırlamadık mı?" şeklinde işverenlerin demogojilerine dikkati çekiyordu.

Haklı talepler doğrultusunda mücadeleye atılan Kazlıçesme Deri işçileri, sonuna kadar mücadele edecekleri azmindedirler. Yeni Demokrasi dergisi olarak biz de bu grevleri coşkuyla selamlıyor, tüm haklı mücadelelerin yanında olduğumuzu bildiriyoruz.

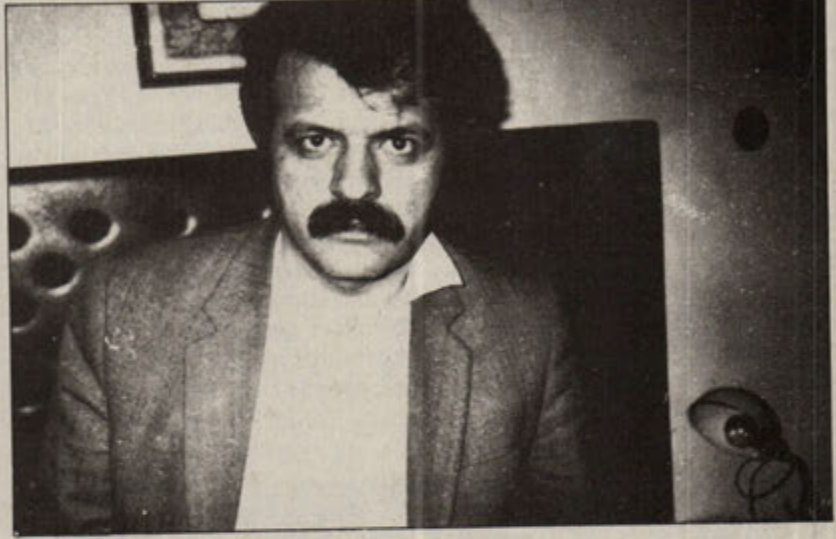

İnsan Hakları Derneği Yönetim Kurulu Üyesi BEKİR DOĞANAY İle Röportaj

Yeni Demokrasi: İnsan Hakları Derneği'nin kuruluş amacı nedir?

B.Doğanay: Türkiye'de, ara rejimler döneminde insan hakları ihlali yüksek boyutlara çıkıyor, bu ara rejim döneminde de yüksek boyutlarda olmasından dolayı, bugüne kadar kurulmamış olan ve kurulmasında, örgütlenilmesinde büyük yarar olduğuna inandığımız derneğimizi kurduk. Biz 97 kurucu arkadaş olarak yola çıktık. 12 Eylül sonrası tutuklamaların yoğun olması, gözaltına alınmaların yoğun olması, gözetim altında bulundurulma süresinin 90 gün olması, ayrıca, işçilerin sendikal hakları kısıtlanması böyle bir derneğe temel teşkil etmiştir. Bu ara rejim neticesinde memurların sendika kurma hakları ortadan kaldırılmış, insan haklarında büyük ihlaller olmuştu. Binlerce insan gözaltına alınarak mağdur durumda kalmıştı. Uzun süren işkencelere maruz kalmışlardır. Neticede ölüm vakaları, ağır şekilde yaralanma ve sakat kalmalar, psikolojik hastalıklar o denli artmıştır. Ayrıca, bazı yerleşim merkezlerinde ve köylerde yaşayan insanların başka yerlere sürgüne gönderildiği günler yaşanmıştır. Bundan dolayı, insan hakları ihlallerini önleyebilmek için, insanların kendi haklarının neler olduğunu öğretebilmek için, İnsan Hakları Derneği'nin kurulması kararlaştırıldı. Derneğimizin amacı, tüzüğümüzde de belirttiğimiz gibi insan hak ve özgürlükleri doğrultusunda çalışmalar yapmaktır.

Bu doğrultuda, insan hakları ile ilgili uygulamaları araştırmak, saptamak, kişilere, kamuoyuna ve ilgili mercilere duyurmak, bilimsel inceleme ve araştırmalar yapmak, yaptırmak ve bu alandaki gelişmeleri yakinen izleyerek gerekli girişimlerde bulunmak amacındayız. Amacımıza uygun olarak, açık oturumlar, seminerler, konferanslar, paneler, sempozyumlar ve her türlü top-

lantı ve gösteriler yapmak, sergiler açmak, yayınlar yapmak, yarışmalar düzenlemek, ödüller koymak, hükümlü, tutuklu ve gözaltında bulunanların cinsiyet, dil, siyasal görüş ve inanç ayrımı gözetilmeksizin yaşamlarının insan onuruna yaraşır koşullar içinde geçmesi doğrultusunda çalışmalar yapmak, aynı amacı taşıyan öteki kuruluşlarla işbirliğine girmek şeklinde yapacağımız işlerde belirtilmiştir.

Yeni Demokrasi: Kuruluş çalışmaları ve tüzüğünüz hakkında bilgi verebilir misiniz?

B.Doğanay: 97 kurucu tarafından imzalanan tüzüğümüz, Ankara Valiliği'ne sunuldu. Ankara Valiliği Emniyet Müdürlüğü'ne dosyamızı havale etti. Oradan almış olduğumuz kütük sıra numarasıyla da derneğimiz fiilen çalışmalarına başladı. Derneğimizin tüzüğü İçişleri Bakanlığı tarafından gözden geçirildikten sonra, amaca uygun çalışmalar yapıp yapmayacağı, yüksek dernek olup olmadığı da gözden geçirilerek tüzüğümüz onaylandı. Bu hususta iki defa derneğimizin tüzüğü İçişleri Bakanlığı tarafından eleştirildi. Bu amaç doğrultusunda dernek ku-

rulamayacağını, amaçlarında geçen konuların devletin faaliyet alanına girdiği belirtildi. Hatta öyle ki; bu amaçların devlet tarafından dahi yerine getirilemeyeceği, bunun çok zor olacağı belirtiliyordu. En son 3. başvurumuzda derneğimizin tüzüğü onaylanarak kabul edildi. Buna müteakip dönemde genel kurulumuzu yaptık. Dernek genel kurulunda yeni yönetim kurulu belirlendi. Bunun yanı sıra, İzmir, Adana, İstanbul, Ankara'da derneğin şubelerinin açılması hususunda yetki belgesi verildi üyelerimize. Derneğimizin hali hazırda şu anda 546 üyesi bulunuyor. Geçen yıl yapmış olduğumuz etkinlikler içerisinde paneller düzenlemiştik. Halkı aydınlatmak, insan haklarının geniş kitlelere duyurulması ve İnsan Hakları Derneği'nin kurulduğunun duyurulması açısından düzenlemiştik. Ayrıca geçen yıl İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin kabul edilmesinin yıldönümü dolayısıyla 10 Aralık'ta 1 hafta süren etkinlikler yaptık. Türkiye İnsan Hakları Günü olan 10 Aralık 1986 gününü, biz insan hakları haftası şeklinde kamuoyuna duyurduk ve Ankara, İstanbul, İzmir'de gece,

sergi ve panel düzenledik. Sergiler içerisinde denenmedik bir yöntemle, 73 ressamın resimlerini ortak sergi şeklinde düzenledik. Ayrıca, cezaevindeki tutuklular tarafından yapılmış el ürünlerini "İçerden Dışarıya" adlı bir sergi ile kamuoyuna tanıttık. Kadın haklarının nelerden ibaret olduğunu, onların sorunlarına sahip çıkmak amacı ile, "Kadın ve Yaşam" adı altında bir panel düzenledik. Ayrıca işkenceye ilişkin bir panel düzenledik. Yine "Anayasa ve Kısıtlamaları" nı içeren bir panel düzenledik. Yine yasalarda yapılmak istenen değişikliklere ilişkin, insan haklarını ihlal edici yönlerini tartışmaya sunmak amacıyla panel düzenledik. Genel Affa ilişkin yine bir panelemiz oldu.

Bu yıl içerisinde Genel Af ve İdam Cezalarına karşı, genel kurulumuzun almış olduğu karar doğrultusunda etkinlikler düzenleyeceğiz. Gerekirse bir miting, açık hava mitingi düzenlemeyi düşünüyoruz. Bu yıl yine 12 Aralık'ta Türkiye'de hiç uygulanmamış olan bir konuyu dile getirmek istiyoruz.

İnsan Hakları Haftası içerisinde İnsan Hakları Kurultayı düzenleyeceğiz. Bu kurultayda, tüm sorunları içeren, çalışanların, meslek örgütlerinin, örgütlenme özgürlüğünün, işçi ve sendikal hakların, kölyünün durumuna ilişkin çok geniş kapsamlı tartışma açmak, konularında uzman, akademisyen kişiler tarafından kurultaya tebliğ verilmesini organize etmek istiyoruz. 3 gün içerisinde tartışılacak olan bu sorunlar, çıkacak karar doğrultusunda da derneğimiz daha güçlü çalışmalar yapacaktır.

Yeni Demokrasi: Bireysel özgürlük ve insan onuru açısından duyarlı bir sorun olan insan hakları, neden ülkemizde yaygın bir şekilde ihlal edilmekte ve bu ihlal sadece ara rejimlere mi özgüdür?

B.Doğanay: Bu devletin bakışından ve yapısından kaynaklanmaktadır. İnsan Hakları Beyannamesi, insan haklarının asgari ölçüde nelerden ibaret bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca Türkiye, Avrupa Sözleşmesi ve ikili anlaşmalarla Helsinki Nihai belgesine de imzasını atarak, insan haklarına uygun hareket edeceğini hükme bağlamıştır. Fakat bu,

beyannameler, belgeler, ikili anlaşmalar düzeyinde kalmış, uygulama alanı bulmamıştır. Bizim amaçlarımızdan birisi de, kabul edilmiş olmasına rağmen, insan hakları ile ilgili konuların uygulanmayan kısımlarının uygulanması için yasal girişimlerde bulunmaktır. Demin söylediğim ve sizin de hatırlattığınız gibi, insan hakları ihlali sadece ara rejimlerde mi ihlal edilmiştir? Muhakkak ki normal dönemlerde de ihlal edilmiştir. Yani çağdaş bir ülke düzeyinde mücadele verilmesi gerekir, biliyorsunuz. Biz bu hususta çağdaşız diye iddia etmişiz, fakat çağdaşlığın getirdiği uygulamaları veya kuralları uygulamamışızdır. Ayrıca bunun yanısıra, 1961 Anayasası ile getirilen hak ve özgürlükler, ara rejimlerde tamamen halkın elinden alındığı gibi, en sonunda tamamen ortadan kaldırılmıştır. Halk, temel hak ve özgürlüklerden, örgütlenme özgürlüğünden, düşünme özgürlüğünden mahrum bırakılmıştır. Bu durum halkımıza reva görülemez ve gösterilemez. Bunun yanısıra, açlık, sefalet, baskı, işkence, yığınlık ara rejimlerde ortaya çıkmıştır. Kaybedilen hakların, uygulanmayan kısımlarının yeniden kazanılması için mücadele vermenin gerekli olduğuna inanarak, dernek platformu altında yasal bir prosedürde mücadele etmek için birleştik ve bu anayasal bir haktır. Burdan kaynaklanarak yola çıkmış bulunuyoruz.

Yeni Demokrasi: Burjuva demokrasisinin uygulandığı ülkeler ile -İnsan Hakları Beyannamesi'nde geçen haklar doğrultusundaki uygulamalar,- özellikle siyasi tutuklulara, düşün suçlularına karşı izlenen yöntemle, ülkemizdeki arasında ne fark vardır? Ayrıca idamlar sorununu nasıl değerlendiriyorsunuz? İster adi suçlu olsun, ister politik suçlu olsun bu nasıl değerlendirilmelidir?

B.Doğanay: Önemli olan yaşam hakkıdır. Biz yaşam hakkı üzerinde duruyoruz. Yani en kutsal haklardan birisi olarak düşünüyoruz ve bu nedenle de yaşam hakkının hiçbir zaman elden alınmayacağını, suç işledi diye ortadan kaldırılamayacağı düşüncesiyle idam cezalarına karşı olduğumuzu ifade ediyoruz. Bu siyasi tutuklu da olabilir, kitleleri

yok eden canı, fanatik birileri de olabilir, buna da idam cezası verilmesine karşıyız. Hatta adi suç işlemiş olanlara da idam cezası verilmesinin şeklinde düşünüyoruz. Yaşam hakkının ortadan kaldırılmamasının gerekliliğine inanıyoruz. İdam cezaları bir nevi caydırıcı değil, olsa olsa devletin kin gütmeye saikiyle hareket etmesine bağlıyoruz. Bundan dolayı, devletin kin güdemeyeceği, insanları yaşamlarından mahrum edemeyeceği, bu düşüncenin çağdaş olmadığını düşünerek karşı çıkıyoruz.

Yeni Demokrasi: İnsan haklarının ihlali konusunda bugüne kadar neler yaptınız ve ne gibi belgeler topladınız?

B.Doğanay: Derneğimiz, gözaltında işkence ile öldürülenler hakkında, cezaevinde öldürülenler hakkında bir rapor düzenledi. 146 kişiyi bulan, cezaevi, işkence vb. suretiyle yaşamlarını yitirenler, ayrıca, işkencecilerin yargılanıp yargılanmadıklarının durumlarını da araştırmak suretiyle kamuoyuna raporumuzu sunduk. Ayrıca bizim bilmediğimiz, duymadığımız bur tür olayların bize iletilerek, arşivimizin genişletilerek kamuoyuna duyurulması bir zorunluluktur. Yine derneğimiz, cezaevindeki kötü koşul ve muamelelere ilişkin bir rapor düzenledi. Devletin ve görevlilerinin baskı yaptığı tespit edilerek bu raporla kamuoyuna duyuruldu. Bundan sonra, genel af, işkence, idamlar konusunda derneğimiz amaç ve faaliyetlerinde belirtildiği şekilde çalışmalar yapacağız.

Yeni Demokrasi: Uluslararası alandaki ilişki ve etkinlikleriniz nelerdir?

B.Doğanay: Uluslararası alanda özellikle Danimarka ile ilişkilerimiz var. Orada işkenceye maruz kalan kişiler için tedavi ve tespiti bakımından sağlık merkezi kurulmuş olduğunu öğrendik. Aynı doğrultuda İnsan Hakları Derneği'nin yardımıyla işkence görenlerin tedavisi veya Türkiye'de böylesi bir sağlık merkezinin kurulmasının gündeme gelmesini de destekleyeceklerini, burada derneğimize üye doktorlardan aday çıktığı takdirde eğiteceklerine dair

YARIN DERGİSİNE KISA BİR ELEŞTİRİ

Tufan Özgür

Öğrenci gençliğin diğer tüm emekçi katmanlar gibi yükseliş yönünde seyreden mücadelesinin daha ileri seviyelere ulaşması, yaratıcı, canlı ve aktif bir görünüm alması, sadece egemen güçleri değil, modern revizyonist, reformist, parlamenterist, sosyal şöven güçleri de ciddi şekilde rahatsız etmektedir. Gençliğin, suskunluk perdesini, devrimci çıkışlarla parçalamaya başlamasından huzursuz olan önemli mihraklardan biri de, modern revizyonistlerdir. Gençliğin militan mücadelesini "provakasyon", "maceracılık", "zamansız çıkış", "kitleden kopukluk" vb. olarak adlandıran bu çevrenin söylediği türkülere, ezilenler, öğrenci gençlik yabancısı değildir.

Modern revizyonistlerin gelişen mücadele karşısında takındıkları tavır, onların dünya görüşlerinin, sınıf karakterlerinin pratik arenadaki yansımasıdır. Emekçi yığınların o her şeye kadir gücünün, devrimci insiyatifinin doğru çizgi temelinde harekete geçmesinden öcü gibi korkmakta ve çamur at izi kalır mantığıyla özlerini sergilemektedirler. Devrimci bir çizginin yol göstericiliğindeki hareketleri bir yana bırakırsak, kendiliğinden bir karakter taşıyan, nisbeten militan kitle hareketleri karşısında da modern revizyonistler paniğe kapılmaktadırlar. Geçmişte ve bugünkü sergiledikleri tavrı; onların devrimci mücadeleyi destekleyici, ileri mevzilerde mücadele eden veya buna hazır kitleleri, devrimcilik, ilerici adına, düzenin yürümesine çekici, ileriye yönelik her türlü haklı mücadeleyi engelleyici pozisyonlarını bariz bir şekilde göstermektedir.

Geçmişte FKF (Fikir Kulüpleri Federasyonu) ve Dev-Genç'in düzenlediği anti-faşist, anti-emperyaüst gösterileri, "provakasyon" olarak niteleyip, onlara kin kusanları

tanıdığımız için özünde mevcut pozisyonlarını da yadırgamıyor ve şaşkınlıkla karşılamıyoruz. 6. Filo'ya ve bu Filo'nun karaya çıkan Bahriyeli'lerine karşı, gençliğin bugünde selamlanması ve sahip çıkılması gereken şanlı miraslarından biri olan militan protesto eylemlerini "serüvencilik", "çocukluk" diyerek "meşrû zeminde mücadele"ye ve "uysallaşmaya" çağırarak karakterlerini sergilemişlerdir. Hele hele onbinlerin 15-16 Haziran'da ayağa kalktığı bir dönemde modern revizyonistlerin aldıkları tutumları bilenler için sorun daha da anlaşılır olmaktadır. O dönemler, Maden-İş gibi sendika yönetimlerine kümelenecek olan bu kesim, işçi direnişi karşısında engelleyici, kararsız ve düzene yardımcı bir pozisyon sergiledi. Bunlar tarafından işçiler "efendi" olmaya çağırıldı. Egemen güçler, radyolarda modern revizyonistlere önemli imkanlar sundular. Kendilerinin çaresiz kaldıkları işçi hareketinin bastırılması, susturulması için, modern revizyonistlere işçi sınıfına "uslu durun", "taşkınlık yapmayın" çağrılarını bol bol radyolarında anons yaptırıldılar. Bugün de yaptıkları gibi, egemen sınıfların imdadına her zaman koşmuşlardır.

Öğrenci gençlik içinde taht kurmaya çalışan Yarın Dergisi'nin, öğrenci gençliğimizin adım adım da olsa, daha kararlı bir mücadeleye yönelmesi karşısında aldığı tutum, bu söylediklerimizi açıkça ispatlamaktadır. Yarın Dergisi "Korsan Koymak" adlı yazısında, yasakları zorlayan, gasbedilmiş demokratik hakları mücadele yoluyla tekrar almaya çalışan ve daha da önemlisi, demokratik hak ve özgürlükler için mücadeleyi devrimci bir perspektifle ele alan, reformcu ve düzeni onarma yoluyla işlerin üstesinden gelinemeyeceğini gören, anti-faşist, anti-emperyalist mücadele bayrağını yükselten, demokratik hakların bu

mücadele yöntemleriyle alınabileceğini gören öğrenci gençliğe karşı büyük gürültüler koparak karşı çıkıyor. Nisbeten de olsa hayatın zenginliklerini ve onun ortaya çıkardığı mücadele biçimlerinin çok çeşitliliğini kavramaya ve onları örgütleyerek yön vermeye, bilinç ve karakter kazandırmaya çalışan, öğrenci gençliğin harekete geçirilmesinde kullanılması gereken mücadele araçlarına vakıf olmaya çalışan gençliğe, bir burjuva parlamenterin ve diğer modern revizyonistlerin ağzıyla konuşuyor.

Yarın Dergisi'nin, sınıf mücadelesinin seyri içinde ortaya çıkan "korsan miting" türündeki eylem biçimine yaklaşımı şöyle:

"Acizliğin ve marjinalliğin benimsenmesi ve yozlaşma" (!!) Evet, öğrenci gençliğin önüne bir trafik memuru gibi dikilen Yarın Dergisi, haklı mücadeleyi karalamakta, belli bir sınırın içinde hapsetmek ve durdurmak istemektedir. Tamamı ile tutucu ve statükocu olan Yarın Dergisi, politika belirlerken de, ileri kitleleri esas alma, orta kitleleri harekete geçirme, geri kesimi kazanma anlayışıyla hareket etmemektedir. Aksine, en geri kesime kuyruk olma, onun seviyesinde politika belirlemektedir. Elbette ki Yarın Dergisi'nden ileri kitlelerin önüne geçip, onlara yol gösterme ve onlara dayanarak yığınların orta ve geri kesimlerini de harekete geçirme beklenebilir. Aksini düşünmek saflık olur. Tersine Yarın Dergisi'nin misyonu ileri kesimleri en geri kesime uydurmadır.

Ayrıca şunu da vurgulamadan geçemeyeceğiz: Ekonomik, demokratik mücadeleyi başlıbaşına bir amaç olarak ele alan, onu devrim mücadelesinden koparan, aşamalı mücadele ve aşamalı bilinçlendirme anlayışını savunan Yarın Dergisi'nin anlayışı, kaba ekonomist, modern revizyonist bir anlayıştır.

Yarın Dergisi'nin eylem biçimleri konusundaki anlayışı (anlayışsızlığı) şudur:

"Bir platform tanımlandıktan sonra, bu platform üzerinde uygun olmayan birbiri ile çelişen eylem biçimlerini birleştirmeye kalkmamak gerekir... Eğer yanlış zorlamalara

gidilirse, gericiliğin eylemin bütününe saldırması için kapı açılmış olur.”

Evet, bir platform oluşturuluyorsa, bu sūs için değil, haklı taleplerimizin kazanılması içindir. Bu haklı taleplerimizi kazanabilmek için de, en geniş kitleyi seferber ederek, en aktif ve etkili eylem biçimlerini belirlemek zorundayız. Kaldı ki sorun tek başına platformun hayata geçirilerek haklı taleplerin kazanılması da değildir. Daha üst düzeylerdeki mücadeleyi de hazırlamak ve hazırlanmak için de gereklidir. Yarın Dergisi'nin anlayışı, ekonomik, akademik sınırı aşmamaktadır. Özünde, mücadeleyi bir tek eylem biçimiyle sınırlayan, objektif şartlara uygun diğer tüm biçimleri kullanmak, kullanmaya hazır olmak anlayışına düşman bir anlayıştır Yarın Dergisi'nin anlayışı. Fakat gençliğin, bunları da elinin tersiyle iteceği akıldan çıkarılmamalıdır.

Böylece Yarın Dergisi, egemen güçlerin tanıdığı imkanlar ölçüsünde “eylem”, ve “mücadele hattı” öneriyor. Onların çizdiği sınırları zorlayan veya dışına çıkan anlayışları da Yarın Dergisi marjinallikle suçluyor. Aslında işin özüne bakılırsa, egemen güçlere marjinal olan Yarın değil mi? Yarın'a kalırsa: Emekçiler “susturulmuş toplum”, “tek tip kafa” modeline ses çıkarmamalıydılar. Egemenlerin çerçevesini çizdiği herşeye rıza göstermeliydiler. Yarın'ın önerdiği anlayış, köleliğe boyun eğme, köle sahiplerinin bahsettiği ölçüde ses çıkarma, onun dışına çıkmama anlayışıdır.

Yarın Dergisi, eski modern revizyonist akrabaları gibi, “baskı gelir” anlayışıyla, öğrenci gençliği uysallığa davet ediyor. Herhalde Yarın Dergisi vaazettikleri “özgür, mutlu günlerin” gökten zembille ineceğini zannıyorlar. Öyle ise Yarın Dergisi'nin ortaya fırlamasının ne anlamı var? Otursunlar! “Mutlu günlerin” gökten zembille ineceği, egemenlerin “hay hay” deyip bahsedeceği dönemi beklesinler.

Gerçek olan şu ki; mücadele zorluklarla doludur ve çetindir. İyi günlere kendiliğinden ulaşamayacağı, veya mücadele olmadan o günleri kimse ölmüş babasının hayrına ar-

mağan etmeyeceği açıktır. Haklı taleplerimizi kazanmanın tek yolu mücadele etmekten geçer. “Baskı gelir” diyenlere önerimiz şimdiden vazgeçsinler, ayak bağı olmasınlar. Mücadele etmemek ise, baskıya, zulme, haksızlığa peşinen evet demektir.

Yarın Dergisi tarafından “kitlelerden kopukluk”, “acızlığın ve yozlaşmanın benimsenmesi” diye suçlanan “uzun yürüyüş”, “açlık grevi”, “korsan miting” eylemlerini kısaca inceleyerek cevap verelim:

Devrimci yığınlara güvenmek, onları harekete geçirmek can alıcı bir sorundur. Yığınları hesaba katmayan, onların bağrında taşıdığı devrimci potansiyeli görmeyen, ezilenleri sürü gören, buna karşın bir avuç aydının öfkesini herşeye kadir gören bir anlayış dejenerer olmaktan kurtulamayacaktır. Ülkemiz siyasi arenasında çok yaygın bir yelpazenin sahip olduğu bu anlayış türü, pasifist, reformist, parlamenterist anlayışlarıyla daha da güçlenmişlerdir.

Peki soruyoruz: Yığınları harekete geçirmede doğru bir önderliğin tayin edici rolü yok mu? Veya doğru çizgideki önderlik, yığınlar harekete geçtiği zaman mı piyasaya çıkacaktır? Eğer öyle olacaksak önderliğe ne gerek var? Dahası yığınlar kendi kendilerine mi ayağa kalkacaklar?

Yığınları uyandırmada, harekete geçirmede önderliğin önemli bir rolü vardır. Kitlelerin kendiliğinden mücadele içinde devrimci bilinç kazanamayacağını ve bu bilinci kitlelere götürmenin kendi işi olduğunu, amaca ulaşmada yol gösterme ve onları harekete geçirmenin kendi işi olduğunu kavramayan örgüt, kişi, veya kim olursa olsun sıfatına layık olamaz. Ayrıca öncü yığınların durumunu hesaba katmadan siyasi mücadeleyi ele alamaz. Yani “ben yaparım, onlar beni takip eder” anlayışıyla hareket edemez ve onlara rağmen siyasi ve demokratik mücadele düşünemez. Lakin önderlik kitlelerin istemlerini, çıkarlarını bilimsel bir tarzda ifade ederek, döneme uygun bir hat belirlemesini bilmelidir. Ancak doğru bir temel de bunu bilir ve becerirse yığınları harekete geçirebilir.

Yarın Dergisi gibi, “korsan miting” veya “açlık grevleri”nde doğrudan yer alan kitle sayısına bakarak da o eylemlerin kitleden kopuk olup olmadığına karar verilemez. Gerçekten bu eylemler kitleleri harekete geçirmeyen veya onların desteğini, sempatisini kazanmayan eylemler miydi? Biz ve hayatın gerçekleri bu soruya hayır cevabı veriyor. Dar veya geniş gruplar tarafından gerçekleştirilmiş olması bir yana, kitlelerin istemlerini yansıttığı gibi, onların geniş desteğini de kazanan eylemlerdi. Kaldı ki, önemli ölçüde de başarıya ulaştı. (Tamamen olmadığı gibi, geri adım attırıştır.)

Yarın Dergisi, istemlerimizi doğru bir şekilde ifade etme, bu temelde harekete geçirme diye önderliğin bir sorunu olmadığını savunduğundan, eylemlerin içerik ve muhtevasına, kitlelerin desteğine bakmaksızın veryansin ediyor. Durumu göremeyen, kitlelerden kopuk olan modern revizyonistlerdir. Kendilerinin miskin ruh halini kitlelere yüklemeye çalışıyorlar.

Devrimci kitlelerin durumu iyidir! Yarın Dergisi gibi anlayışlara sahip olanların durumu kötüdür. Yığınların mücadelesi canlanıyor, kabuğu zorluyor. Sorun bu potansiyele doğru bir önderlik yapabilmektir. Görevimiz budur.

Sonuç olarak, en geniş demokratik bir gençlik örgütünün yaratılması için azimli bir uğraş içinde olunmalıdır. Böyle bir örgütün bayrağı anti-faşist, anti-empyralist bir bayrak olmalıdır. Demokratik bir gençlik örgütünde, demokrasi için mücadeleyi basit akademik ve kısmi haklarla sınırlayan anlayışlar yanlıştır. Gerçekten demokratik bir gençlik örgütü, empyralizme, feodalizme, komprador kapitalizme karşı olmalıdır. Her türden ulusal imtiyazlara, eşitsizliklere karşı durmalı, tam hak eşitliğini savunmalıdır. Şövenizme, sosyal-şövenizme karşı tutarlı bir mücadele sürdürmelidir. Demokratik gençlik örgütü, mücadele etmek isteyen gençlere açık olmalı, geniş olmalıdır. Ajan ve provakatör olmayan her genç, böyle bir örgüte girebilmelidir. Böyle bir ör-

DEMOKRASİ SORUNU

ALİ DOLUNAY

Karanlıktan çıkmak isteyen bir halk, büyük bir hasretle anar özgürlüğün adını. "Kurtuluş" ve "demokrasi" sözcüklerini diline pelesenk eder. Bu sözcüklere tutunarak, bunları en ön saflara birer bayrak gibi çıkararak ilerler ışığa doğru. Ülkemizin mahzun, meraklı ve mağur kalabalıkları, bu sözcükleri sohbetlerinde her geçen gün daha güçlü ve ışıklı bir uğultu haline getiriyorlar. Bu şahane bir şeydir. Yemyeşil bir vahanın çölde yavaş yavaş büyümesine ya da güneşin çöl ufkundan yükselişine benziyor.

Kurtuluş ve özgürlük. İşte iki büyük güzellik. Eğer gerçek ya da altın bir kurtuluştan, altın bir özgürlükten söz edeceğiz, çok uzun bir gelecekte söz etmeliyiz. "Toplumsal zenginliğin gürül gürül fişkırdığı", "Çalışmanın artık zorunluluk olmaktan çıkıp zevk haline geldiği", "büyük uyum" dünyasından söz etmeliyiz. Ama şimdi ayaklarımızı bastığımız zemin, bize daha somut, daha hararetli sorunlardan söz etmeyi dayatıyor. "Göklerin krallığının yeryüzüne indirildiği", güneş ülkesine girildiği zamanları değil... Kuşkusuz en ileri teori, kehanet sınırında durarak bu zamanlardan da söz etmeye devam edecektir.

Bugün ülkemizde en çok da demokrasiden söz ediliyor. Ama bu, burjuva demokrasisidir. Proleter devrimleri ve emperyalizm çağında üç tür demokrasiden söz ediyoruz. Burjuva demokrasisi, halk demokrasisi ve proleter demokrasi. Her üçü de diktatörlük sorunudur.

Burjuva demokrasisi, modern bir sınıfın, ücretli köleler sınıfının üzerinde diktatörlük kuran bir avuç azınlık içindir. Antik çağda, Yunanistan'da ve Roma'da da demokrasi vardı. Ama bu, köle sahipleri içindi. Devlet iktidarına sahip olan bir avuç modern Kanun'un örgütlü, amansız, sömürü ve soygunu altında yaşayan milyonların "demokrasinin nimetlerinden", burjuvaziyle eşit şartlar altında, eşit bir şekilde

yararlandıklarından söz edebilir miyiz? Şartların bizzat kendisi, böylesi bir demokrasinin, burjuvazi için olduğunu haykırıyor mu? Bugün kapitalist-emperyalist ülkeler içerisinde en demokratik olanlarına bakalım. Bu ülkelerde, mali oligarşinin, tekellerin tartışmasız, amansız egemenliği karşısındadır. Her alanda olduğu gibi basın yayın alanında da, görüş yayma, tartışma ve kamuoyuna açılma olanakları üzerinde de egemenliği mutlak. Dev gazeteler ve dergilerle, toplumu tüm hücrelerine kadar etkileyen radyo ve televizyon gibi harika araçlarla sultasını güçlendirmiştir. Bu ülkelerin ezici çoğunluğunu teşkil eden proletaryanın hayatı, makinalarla kendi evi arasında geçmektedir. Fabrikada korkunç derecede dakik iş disiplininin altındadır. Sendikada, sendika aristokrasisinin baskısı altındadır. "Mahalle"de belediyenin mali baskısı altındadır. Ve evde televizyonun... Politika burjuvaziye özgüdür. Kültür ve sanat burjuvaziye özgüdür. Dev tirajlı gazetelerde o vardır. Radyo dalgalarında ve ekranda o vardır. Proleter, birasını yudumlayarak onu dinlemek, seyretmek ve uyku bastırınca yatağa girmek, çekip işine gitmekle yükümlüdür. Kuşkusuz bu ülkelerde herkes görüşünü açıklamakta "özgürdür." Görüşler üzerinde "baskı" yoktur.

Ama görüşlerini açıklayabilir misin? Düzen, kendi politikasını ve ideolojini milyonlara yayma olanaklarını sana sunuyor mu? Sorun budur. Proletarya güçlü grevlere gittiği ya da sokaklarda yürüdüğü zaman, basını yayın araçlarında, burjuvazi bundan söz eder. Ama proletarya dev bir adım atarsa, kendi partisini kurarsa ve bu partinin önderliği altında, dalgalar halinde birleşmeye başlarsa, yani alınının aydınlığıyla asvaltları aydınlatmaya başlarsa, iş değişir o zaman. Yasaklar silsilesini ve demir kıtaları bulur karşısında o zaman. Kuşkusuz, demokrasi-

yi sadece söz hakkına ve bunun kullanılmasına indirgemek yanlış olur. Demokrasi, çok yönlü bir yaşam tarzıdır. Politik, ekonomik, sosyal, kültürel... her alanda gösterir kendisini.

Halk demokrasisine gelince... Bu, bizim gibi, henüz ortaçağ kalıntılarını temizleyememiş yarı-sömürge, ya da sömürge ülkeler için geçerlidir. Bugün halkımızın sırtında üç büyük dağ var. Emperyalizm, komprador kapitalizm ve feodalizm. Bu üç dağı, halkın sırtından kaldıracak olan bizzat halkın kendisidir. Ki bunun da bir tek yolu vardır, proletarya önderliğinde, tüm halkın birleşmiş kudretli gücü ve mücadelesi... Halkın demokratik iktidarını, proletarya önderliğinde tüm halk sınıf ve tabakaları paylaşır. Bu, halk demokrasisidir ve bir diktatörlüktür. Halkın demokratik diktatörlüğüdür. Bu, pırl pırl, yepyeni bir demokrasidir. Ortaçağ kalıntılarına karşı, rengini Mayıs şimşeginden almış güçlü bir çığlıktır. Emperyalistler ve kompradorlar, tutunamazlar bu çığlığın kudreti karşısında. Milli sorunu bir neşter gücüyle halledecek olan da odur. "Yüz çiçek açsın, yüz fikir yanyana yarışsın" görüşü, bu demokrasinin temel ilkelerinden birisidir. Bu demokrasinin şafağı, Asya, Afrika ve Latin Amerika gibi fırtına merkezlerinde söktüyor ve sökecektir.

Eğer demokrasilerin hasından, en güzelinden, şahikasından sözedecekssek, bu, kendisiyle birlikte tüm insanlığı kurtaracak olan sınıfın demokrasisidir. İnsanlığın en son diktatörlüğüdür. Bu, "emekçilerin öncüsü proletarya ile proleter olmayan sayısız emekçi tabakalar ya da bu tabakaların çoğunluğu arasında ki,..... özel bir sınıf ittifakı biçimidir". Yani toplumun, proleter ve emekçi olan ezici çoğunluğunun uyguladığı bir diktatörlüktür. Bu "yalnızca zor demek değildir; aynı zamanda emeğin öncekinden daha üstün örgütlenmesi demektir." Lenin'e göre, esas olan da budur. "Kaçınılmaz tam zaferin güç kaynağı ve güvencesi burada yatar." Proletarya demokrasisi, ruhunda sömürme ve talan mayası olmayan, sömürüyü bizzat etinde, iliginde duyarak

nefretle karşılayan bir sınıfın, modern zenginliğin yaratıcısı olan bir sınıfın demokrasisidir. Kendi ideolojisinin doğruluğunu bizzat üretim faaliyeti ve sınıf mücadelesi için, yaratırken, döğüşürken kavramıştır. Bunun içindir ki proletarya, uyguladığı demokraside, kendi dışındaki çizgilere karşı, hatalı görüşlere karşı açık ideolojik mücadeleyi, dönüştürmeyi esas alır. Burjuvazinin proletarya ve halk üzerinde uyguladığı politikayı, değişik görüş ve çizgileri zorla yok etme politikasını devralıp bayraklaştırmaz. Baskı ikincildir. Açık ideolojik mücadeleyle kafaların dönüştürülmesini, çizgilerin etkisiz hale getirilmesini ve giderek yok edilmesini esas alır. Bu, yeni insan yaratmayı ve eski insanı kalıba dökmeyi örgütleyen, böylesi bir faaliyeti bayraklaştıran bir demokrasidir. Bu, pırlanta çağa doğru, siyasal bir geçiş döneminin demokrasisidir.

Bugün dünyada ve ülkemizde, proletarya diktatörlüğüne ve proleter demokrasisine karşı cepheden ve dolaylı olarak açılmış bir haçlı seferiyle karşı karşıyayız. Bu haçlı seferinin güçlenmesinde geriye dönüşlerin payı tayin edicidir. Sosyalizmden geriye dönüşlerin olduğu ülkelerde, modern revizyonist diktatörlüklerin, içten içe çürümesi (yolsuzluk, rüşvet, ayrıcalık, alkoholizm vs.), ayrıca aydınlara, işçilere ve halka karşı giderek baskıları artırışı, emperyalistlere ve tüm dünya gerçilerine önemli saldırı malzemeleri sağlamıştır. Polonya'da on milyon işçinin, gençliğin ve emekçi köylülerin mücadelesine karşı tipik bir bürokrat-burjuva cuntası, bastırma aracı olarak meydana çıkmıştır. Bulgar modern revizyonistleri, burjuva şöven ve ırkçı bir konuma düşmüşlerdir. Dışta hegemonya ve işgal, içte ise aydınlarla işçilere baskı uygulayan, ekonomisi bürokratik hantallığın ve durgunluğun ceremesini çeken "Sovyet" şeflerinin prestiji iyice sarılmıştır. Vietnam, Kamboçya'yı işgal etmiştir. vs. Tüm bu ve benzeri gelişmeler, elbette ki proletarya diktatörlüğü teorisine karşı, kökleri yüz yıl öncesinde olan gerici saldırıyı güçlendirecekti.

Çağımız, emperyalizm ve proleter devrimleri çağıdır. Proleter devrim-

leri, emperyalist kuşatmalar altında, çeşitli müdahalelere maruz kalarak ortaya çıkmışlardır. Ortaya çıktıklarında da zengin bir tarihsel mirasa, proletarya diktatörlükleri mirasına sahip değillerdi. Üstelik bu ülkeler, burjuva demokrasisini de yaşamamışlardı. Otokrasinin, ya da komprador-feodal-faşist iktidarların egemenliği altındaydılar. Bu bakımdan hatalarının, zaaflarının, eksikliklerinin olması tarihsel olarak kaçınılmazdı. Burjuva teorisyenler, proletarya diktatörlüğüne saldırırken, hem onun bu hatalarını, zaafalarını, eksikliklerini kullanıyorlar, hem de bugünkü modern revizyonist oligarşileri proletarya diktatörlüğü olarak gösterme kurnazlığına başvuruyorlar. Ama bunca saldırıya ve geriye dönüşlere rağmen, proletarya diktatörlüğü ve bu diktatörlük altında sınıf mücadelesinin sürdürülmesi teorisi dimdik ayakta. Ve hayat onu eskisinden daha sağlam bir mevziye yerleştirmiştir. Tecrübeli, sınanmış bir sınıfa ve zengin bir mirasa tanık oluyoruz. Büyük atlımların dinamizmi, sıçrama gücü işte burada yatmaktadır.

Evet, demokrasi sorunu budur. Ülkemizde bugün gaspedilen demokratik hakların geri alınması ve giderek genişletilmesi uğruna bir mücadele verilmektedir. Bu iyi bir şeydir. Sınıf mücadelesidir. Devrimci sınıf mücadelesinin gelişmesine de hizmet etmekte, ona yol açmaktadır. Ama biz bu mücadeleye katılırken kendi şiarlarımızla katılmayız. Bugün birçoklarının yaptığı gibi burjuva demokrasisi bayrağını değil, halk demokrasisi bayrağını ön plana çıkarmayız. Onun programını anlatmayız halka. Kendi gücüne dayanmayı esas alan, işçilere ve halka güvenen devrimci her insan, her grup bunu yapmalıdır. Son yerel seçimlerdeki sonuçlardan dolayı sağda solda yine halka küfredenler çıkıyor. Bu çok kötü bir şeydir ve halkı tanımamaktır. Bu tip insanlar kendilerini yoklamalı, hatalarını kavramalıdır. Nazım Hikmet'in, yürekten duyarak, şu sözünü tekrarlamaları iyi olacaktır: "Bütün zaafaları ve kepezeliklerine rağmen onlara güveniyorum, tarihi onlar yapmışlardır ve onlar yapacaklardır."

Baştarafı Syf: 11'de

gütün yaratılmasında, tutarlı devrimciler azami çabayı göstermeli ve böyle bir örgütün yaratılmasına ve inşasına önderlik etmeye çalışmalıdırlar. Elbette demokratik gençlik örgütünden tutarlı devrimci gençlik örgütü gibi olması beklenemez. Ancak doğru bir hatta kalındığı müddetçi başarı kazanılabilir.

SEFİLLER

*Yaparsan iyilik yap, kötülük kolay
Ringi sana bırakmış Ali Glay
Ömür boyu bekar kalanımız var
Özal Avrupa'da geçirir balayı*

*Başlık parasına terkettim sılayı
Dikkat çeksin diye çıkartır olayı
Millet bakır kaptan zehirlenirken
Turgut gök yüzüne sürüyor kalayı*

*Yaylarını germiş sarar rulayı
Menzili yaklaşan vermez molayı
Yavrusu aç yatan yasa bürünmüş
Özal horon çalıp çeker halayı*

*Yumurtaya vergi yok katma değer
Palan belleme semer oldu eğer
Vatandaşlar mideden ülser olmuş
Bizim başkan turşusun över*

*Varlıktan bahseder yokluğu görmez
Apartmanı gezer konduya girmez
Fabrikatörle muhabbete dalmış
Fırında çalışan açları görmez*

*Kalının yanında ince dayanmaz
Gaflet uykusuna dalan uyanmaz
Keleş yol uzundur ömür uzamaz
Yol tarif etmesi ne kadar kolay.*

Ali Keleş

ÖLÜM ÇEŞİTLERİ

Ali Enver ÖLMEZ

Ölüm, insan denilen harika hayatın bir türlü kabullenemediği, içine sindiremediği bir durumdur. Yaşam ile ölüm, çelişkiler evreninin belki de en şiddetli çelişkisidir. Yaşama isteğinin ölüme direnişinden daha büyük bir direniş var mıdır? Canlılar içinde ölüme karşı en büyük direnişi de insanoğlu gösteriyor. Bu direnişi, yaşam serüveninin her alanında görmek mümkündür. Aynaya bakan delikanlı bıyığındaki ak telciği görünce, "Vay be, moruklama sürecine giriyorum galiba" diye mırıldanır. Beden aynasının önüne dikilen hanımefendi, boyundaki yaş halkalarını büyük bir titizlikle sayarak iç geçirir. Gözlerinin altında katmerlenen torbacıklar nineye büyük bir hüznle son yolculuğunu hatırlatır. Yatağında can çekişen insan, başucuna dikilenlerin yerinde olmayı arzular, "Keşke şu güne kadar yaşasam" diye düşünür ve cansız bakışlarıyla son bir kurtuluş umudu arar. O beyaz pelerinli ölüm bile, insanın bu direnişi karşısında hayrete düşer, yutkunur, hüznülenir gibi olur.

Çok zengin ölüm çeşitleri var. Ama bunları iki temel kategoride toplayabiliriz. Kendisi ve başkaları için ölenler. Başkaları için ölenleri de ayrıca ikiye ayırmak gerekiyor. İnsanlığın daha güzel yaşaması için, kurtuluşu için, halk için ölenler. Sömürücü sınıflar için, tarihin akışına karşı duranlar için ölenler. Kuşkusuz her kategorinin de kendi içinde çok çeşitli ölüm biçimleri vardır.

Kendisi için ölenlere Hacı Hüsamettin Kesekâğıdı'nın ölümünü örnek gösterebiliriz. Hacı efendi, erimiş kurşun gibi karyolasına yayılmıştır. Kendisi için yaşayan bir insan olarak, kendisi için ölmektedir. Gerdanı katmerlenerek beyaz picamasının üzerine taşmıştır. Hazretin mübarek göbeği, karyolanın ortasında, ampül ışığının altında, bir yayla tepeciği gibi yükselmektedir. Kocakarı başta olmak üzere, oğullar, kızlar ve gelinler ağlamaktadır.

Hacı efendinin bakışları gayet yarılmalıdır ve birçok kişinin ayıp ol-

ANACAK OLANA

*Beni katlettikleri anda,
darağacında
ve haberin yayıldığı sabahın ilk
anında*

*dostlarım
yüreklerindeki acıyla irkilecek.
Kimileri gözyaşlarıyla,
kimileri titreyen haykırılarıyla
uğurlayacak son yolculuğuma.*

*"Yazık oldu" diyenler çıkacak;
"Yiğitçe öldü" diyenler de...*

*Oysa aynı ufku
Yüreklerimizde kardeşçe
paylaştığımız*

*can kardeşim dostlarım,
iyi ve güzel günlerin,
geleceğe olan umudun
ve yaşam sevgisinin
ateşle anacak.*

*Ben de böyle olsun istiyorum.
Dostça, kardeşçe!..*

*Ve ben,
İstemiyorum,
benim için gözyaşı dökülmesini.
Zulme karşı olan kin
boşalmasını gözlerdeki damlalarla...
Nasıl ki ben
sevgiyle kucaklamışsam bu uğurda
ölümü,*

*horon teperek çıkmışsam
darağacına,
coşkuyla haykırmışsam kinimi
korkusuzca*

*Ve nasıl ki
kara azrailime görev bırakmadan
tabureye tekmeyi vurmuşsam;
işte sizler de dostlarım.*

*Beni
gözyaşlarında değil,
Cıvıl cıvıl yaşamın
tüm coşkusuyla
dostça ve mertçe
anın....*

M.ÖZTÜRK

masın diye ağladığını sezer gibidir. Kocakarı hariç, diğerlerinin kurtuluş ve sevinç gözyaşları döküklerini, ince bir acıyla maalesef sezer gibidir. Azrailin korkusundan altına işemiştir, gelgelelim ki, söyleyecek takati yoktur. Gelinler ve oğulları Hacı efendiyi değil, paylaşılacak mirası düşünmektedirler. Ve bir sabah ya da gece yarısı Hacıefendi hakkın rahmetine kavuşur. Bakkallarını, ticarethanelerini, faiz defterlerini, bonolarını, tahvillerini bırakarak çekip gider. Ve oğullardan bir tanesi, boyalı basına verdiği "Vefat" başlıklı ilanla bu yaşam macerasını noktalar.

Başkaları için ölenlere verilecek örneklerden bir tanesi Hitler'dir. O, "eşsiz" bir "fedakârlık" örneği göstererek, Alman tekelleri için ölmüştür. Bu Avusturyalı onbaşı, hayatını Alman faşizmi uğruna adayarak, yeryüzündeki tüm güzelliklere, insani olan herşeye karşı savaşa adayarak geçip gitmiştir. Özgürlüğün, yani kızıldununun top seslerini dinlerken duyduğu acı, beynine sıkıktığı kurşunun acısından daha derin, daha büyük bir acıydı.

Başkaları için ölenlere verilecek örneklerden bir tanesi de yaşlı bir sosyalistin ölümüdür. Davaya bir ömürboyu bağlılığın nişanesidir. Beyaz yastığın üzerinde geniş ve aydınlık bir alın vardır. Demir ökçenin buyruklarına ve kılıcına karşı, geleceğin gücüyle eğilmeden direnen bir alın. Kırışıklıklarında sınıf mücadelesinin ağır meşakkatlerini taşıyan bir alın. Ve çocuk saflığıyla ışılan bir çift inançlı göz. Çevresinde yalana dayanan hiçbir ağlayış yoktur. Odaya, derin bir saygı, sadelik ve içtenlik hakimdir. İşte ardında fedakârlık abideleri bırakarak giden bir insanın ölümü. Tarihin saygıyla anacağı güzel bir insanın güzel ölümü.

Bazen en güzel ölüm, kanlı bir tulum içinde olur. Boylu boyunca uzanır sokağa. Siren sesleri, tüfek takırtıları ve panzer uğultuları bu ölümün anlamını tüm kente ve dünyaya duyurur. Tulumdan sızarak yola dökülen kan, kitaplarda ışıklı paragraflar haline gelir. Ölümün anısı türkülerin ezgisini ve içeriğini güçlendirir. Tay dağından daha ağır bir

ölüm, yani her güzel ölüm, yeryüzündeki güzelliklere güzellik katan ölümdür.

Bazan dağların yamacında görünür güzel ölü. Gövdesinde ağır tüfek yaraları vardır. Sakalı hafiften uzamıştır. Gözleri inadına açıktır. Künyesine, mendiline, kitabına ve, ve herşeyine el konulmuştur. Ki künyesi sır vermeyen bir sıra neferi, adsız bir ölüdür. Asker, elinde tüfeğiyle çevresinde dolandır. Yüzüne bakar. Okumuş, aydınlanmış bir yüzdür bu. Üzerinden çıkan eşyaların anlamını çözmeye çalışır. Dağların sisli tepelerine diker bakışlarını. Soru işaretleri oluşur kafasında. Ölü kaldırılır. Ama dağların yamacına dökülen kan, köylerde hüznü ve türküyü dönüştür. Bilincin daha bir ışmasına yol açar. Yeni kıpırdanışlara ışıklı bir iz olur.

Her insan, taşıdığı güzelliğin gücü kadar bir etki bırakarak gider. Büyük güzelliklerin etkileri de büyük olur. Zamanın dışında hiçbir güç bu etkiyi yok edemez. Hz. Ömer ordularıyla İran'a girdiğinde, büyük halk isyancısı Demirci Kawa'nın tulumunu yaktırdı. Bu, Kawa'nın bıraktığı etkiyi yoketme isteğinden kaynaklanıyordu. Ama bugün tüm insanlık Kawa'nın anısı önünde saygıyla eğiliyor.

Devrimci insan, çağımızın en ileri insanıdır. En geniş perspektif ve en ileri fedakârlıktır o. Felsefeye gerçek kimliğini ve gücünü veren bir sınıfın, yani yaratan ve kahreden bir sınıfın kafa ve ruhca en eğitilmiş, östen geçirilmiş temsilcileridir onlar. Bu bakımdan, bu insanın ölümü en güzel ölümdür. Yaşamının, doğuşunun ve sevmenin, dahası yaratmanın ustasıdır o. Nasıl güzel olmasın, Tay dağından daha ağır olmasın onun ölümü.

Herkes kendi kendine sormalı, kendini sorgulamalıdır. Acaba en iyi bir insan olarak yaşayıp, iyi bir insan olarak ölecek miyim diye? Çağımızda zordur, çok zordur bir ömürboyu iyi bir sosyalist olarak kalabilmek. Zaman bazan insanın feleğini şaşırtıyor. Önce iyi bir sosyalist yapıyor. Sonra hazan yaprağı gibi katıyor önüne, sürüklüyor sürüklüyor, ta götürüp Hacı Hüsa-

mettin Kesekağdı'nın ölüm kategorisine düşürüyor.

Kitlelerin şahlandığı, devrimci dönemlerde devrimci olmak kolay bir iştir. Devrimciliğin ağır afaroza ve kılıç takibatına uğradığı ağır yeraltı dönemlerinde, sabrın ve titizliğin ön plana çıktığı, iğneyle kuyu kazılan

dönemlerde devrimci olabilmek önemlidir. Bu dönemlerin ölümü de şanlı günlerin ölümünden farklıdır. Birazcık daha değerlidir. Önemli olan her iki dönemde de, sol memenin altındaki cevahiri, bilinçle birlikte en ön saflarda seferber etmektir.

Egemen Sınıfların Parlak Vaadlerine İlişkin

Tarihi Bir Belge

Egemen sınıflar, sahte vaadlerin şampiyonudur. Tarihimiz onların halka verdikleri parlak vaadlerle doludur. Bu sayımızda, bunun tarihi bir örneğini, bir belgesini sunuyoruz okuyucularımıza. Belge, diğer milliyetlerin desteğini alan Türk ticaret burjuvazisinin üst kanadıyla bir kısım toprak ağalarının, önderliğinde yapılan 1908 "devrimi" sonrasında, İttihat Terakki'nin parlak vaadlerini bir yüzbaşının ağzından açığa vuruyor. Belge, o dönem, Ziya Gökalp'in, Diyarbakır'da Türkçe ve Kürtçe olarak çıkardığı "PEYMAN" gazetesinden alınmıştır. Profesör Hilmi Ziya Ülken, bu yazının, "Suret-i Nutuk" başlığı altında Ziya Gökalp'e ait olduğunu yazıyor.

Belgeyle ilgisi açısından şunu belirtmekte yarar var. İttihat Terakki, 1909'da kabul edilen içtüzük ve siyasal program değişikliğinde şunu kabul etmişti: "... İlkokullarda öğretim dili her kavmin kendi dili olacaktır... Fakat ilk sınıflarda Türkçe öğretimi zorunludur." Liselerde mahalli diller de öğretilecektir". Fakat bu maddeler yazıldıkları andan itibaren kâğıt üzerinde kaldı.

PEYMAN

Her hafta pazartesi günleri neşrolunur müstakilül efkâr-ı Osmanlı gazetesidir.

(Bağımsız Osmanlı fikir gazetesidir)
No: 12, sayfa: 2-3.

1. sene: 28 Şaban 1327, Pazartesi:
31 Ağustos 1325 (1909)

Sahib-i imtiyaz ve müdir-i mesul
(imtiyaz sahibi ve sorumlu müdürü):
Mirikatibizade Şükri

Sermuharrir (başyazar): E.Baki
Mahal-i tab'ı (basım yeri): Diyarbakır Vilayet Matbaasıdır.

24/202.

Geçende mazhar-ı aff-ı ali olan 79 mevkufinin hin-i tahliyelerinde Jandarma Dairesi pişgahında yüzbaşı Mazhar Efendi tarafından irad olunan nutuk (Geçenlerde yüce affa uğrayan 79 tutuklunun tahliyesi sırasında Jandarma Dairesi önünde Yüzbaşı Mazhar Efendi tarafından yapılan konuşma):

“Kardaşlar!

Bugün nasıl bir gündür biliyor musunuz? Bugün aff-ı umumi (genel af) günüdür, bugün büyük bir bayramdır. Şimdiye kadar böyle bir gün görmemişsiniz. Bu mübarek günün kadrini biliniz, sizin için bilmemesini şiddetle lazımgelen diğer bir şey daha vardır. O da ne için hapsolmuş olduğumuzu bilmektir. İşte ben bu hususu size bildireceğim. İçinizde kiminiz ağalık yüzünden kiminiz ise ağalar yüzünden hapse girmişsiniz. Evet ağalık, fukarayı soymaksızın yapamaz. Soymak ise korkutmaksızın, öldürmeksizin icra olunamaz.

Meşrutiyet ağalığı lağvetti, beyliği kaldırdı. Bugünden itibaren beyle hamal birdir. Ağalık yoktur. Aşiretlik yoktur. Hayır hayır, aşiretlik var fakat eskisi gibi değildir. Şimdi her millet bir aşirettir. Biz de Osmanlı Aşiretiyiz. Artık Milli, Silivi, Zingi, Pencinari, Reşkoti yoktur. Yalnız Osmanlı vardır. Biz bütün Osmanlılar birbirimizin kardeşiyiz, yoldaşız. Dekşuri, Hewerki yoktur. Xelil Begi, İsa Begi yoktur(86). Sileman Begi, İsmail Begi(87) yoktur. Karşı karşıya yalnız Osmanlı ile Yunani vardır. Bizim aşiretimiz Osmanlıdır. Moskof, İngiliz, Fransız gibi diğer aşiretler dostlarımızdır. Alman, Nemse (Avusturya), İtalya gibi aşiretler ise bunlara karşıdır. Aşiretimizi yani milletimizi evvelce zayıftı, şimdi kuvvetlidir. Niçin?

Çünkü o zaman Padişah'ımız Abdülhamit'ti. Abdülhamit bahtsızdı. Abdülhamit haindi, zalimdi. Bugünkü padişahımız Sultan Mehmet Reşat Han'dır. Sahib-i din ü imandır. Sahib-i baht ü vicdandır. Adildir. Adalet-efşandır (Adalet saçandır). Doğrudur. Hami-i müstakimandır (Doğruların koruyucusudur).

Biz şimdi büyük bir aşiretiz. İslam, Hıristiyan her kim gönülden

vicdandan Osmanlı ise bizim aşiretimize mensubdur. Yalnız bir reisi-miz ve babamız vardır ki o da Padişahımızdır. Ondan başka ne reis, ne beg, ne efendi ve ne ağa yoktur. Kim ki ağa olmak, büyük olmak isterse iyilik yapsın, doğruluk göster-sin.

Bazılarınız ağalar yüzünden hapse girdiğinizi de söylemiştim, evet doğrudur: Çünkü ağa dediğimiz adamlar bir takım avcılardır. Avcıların tazılara ihtiyaçları vardır. Bazıları ağaların emirleriyle adam öldürmüşler, hırsızlık etmişler, talan götürmüşlerdir. Evet bunları yapmışlar da öyle hapse girmişlerdir. Bazıları ise ağaların kurbanları olmuşlardır. Daha doğrusu kendi arazilerinin kendi servetlerinin yüzünden hapse girmişlerdir. Çünkü ağalar ve beyler kendilerinden başka hiçbir kimsenin arazi ve mülk sahibi olmasını, bağlara ve koyunlara malik olmasını çekemezler. Onların fikrinde bütün arazi ve emlak ağalarındır. İşte bu sebeple bütün ser-vet onların eline geçmiştir.

Kardaşlar, amucazadeler!

Arazi rençberlerindir. Koyun, keçi, bağ ve tarla köylerindir. Beyler ve ağalar insaf etsinler. Fukaranın mallarını geri versinler. Bugünden itibaren herkes rençberlik ediniz, çift sürünüz. Birbirinizden vazgeçiniz. Buğ ve adaveti (Kin ve düşmanlığı) terk ediniz. İşinizle gücünüzle uğraşınız. Çiftçilik Hz. Adem aleyhis-selamın sanatıdır. Eskisi gibi askerlerden kaçmayınız. Askerlik Farıza-i Cihaddır. Kürtlerin aşiret hesabına gazveye (savaş, saldırı) gittikleri zaman “ölüm var, dönmek yok” derler. Halbuki aşiret doğuşları şeytan içindir. Askerlik ise Allah içindir. Namusumuzu, dinimizi, vatanımızı muhafaza içindir. Bundan böyle yiğit olanların kendi gönül ve arzularıyla, şevk ve sevinçleriyle mukaddes (bir kelime okunamadı- M) gitmelidirler. Asker ya gazi ya şehittir. Her ikisi de büyük fazilettir. İndel-lah (Allah'ın yanında) son derece makbuldur. Kışla kutsiyette mabed gibidir. Muharebe korkulacak bir yer değildir. Allah'ın hıfz ve himayesi doğrulara hamî ve nighbandır (koruyucu ve gözetleyici). Devr-i is-

tibdadda olduğu gibi vergiye derd ü bela demeyiniz. A'şar ve ağnama (iki çeşit vergi) zulm ü te'adi (düşmanlık) demeyiniz de, bunlar zekat-ı şer'iyedir. Hepsi milletin ihtiyacatına sarfolunacaktır. Her köyde medrese, mekteb lazımdır. Bilen insan kuvvetlidir. Bilmeyen adam zebundur (güçsüz). Okuyanlar, bilenler kendilerini hapse sokacak hiçbir iş işlemezler. Mahpusların umumuna bakınız, hepsi cahildir. Hiçbiri okumak yazmak bilmez. Cahil oldukları için Allah'a karşı isyan, hükümete karşı tuğyan (taşkınlık) ederler. Ceza müstehak olurlar. Kürtlerin yalnız bir derdi vardır, o da cehalettir. Bu derdin dermanı okumak yazmak ve dünyayı öğrenmektir. Bundan böyle Kürtçe kitaplar yazılacak, Kürtçe gazeteler neşrolunacak (yayınlanacak). Mekteplerde Kürt lisanıyla ilim ve marifet öğrenilecek. O zaman Kürtler de zengin olacaktır, bahtiyar olacaklar. İyi yaşamak usulüne agah (haberdar) olacaklardır.

Vatan ve millet ne demek olduğunu bilecekler. Anlayacaklar ki aşiret dedikleri şey vatan ve millettendir başka bir şey değildir. Bütün Osmanlıların yalnız bir aşiret olduğu hepsinin birbirine dost ve kardaş olduğunu idrak edecekler. Bilecekler ki düşmanımız ancak Yunandır. Girit vatanımızın bir köşesi, canımızın bir parçasıdır. Biz hep askeriz. Ne zaman bizi vazifeye (birkaç kelime siktir- M) can ü gönülden Yunanlılara doğru hücum etmeye hazırız.

Kulak veriniz. Dikkatle dinleyiniz. Padişahımız, milletimize merhamet ettiler, sizi afettiler. Fakat gafil olmayın, unutmayın ki o günden itibaren artık katiyyen af yoktur. Ceza gayet ağırdır. Katlin cezası darağacıdır. Bir daha pençe-i hükümetten firar etmek mümkün değildir. Hükümet kuvvet ve satvetine tamamiyle malik olmuştur. Nevm-i gaffletten (gafflet uykusundan) kamilen uyanmıştır. Bugünkü hükümet adildir. Artık fukaraya zulm yapılmaz ve katiyyen meydan vermeyecek.

Yaşasın Padişahımız. Yaşasın millet, yaşasın hürriyet, yaşasın meşrutiyet, yaşasın İttihad ve Terakki Cemiyeti.”

BİZ DEVRİMİ HÂLÂ SEVİYORUZ BAY ÖZKÖK

Uğur Barış Can

"Bir gün sökün edecektir bir yerinden tan bir gün yeniden cenk hikayeleri başlayacaktır kaldığı yerden onararak kendini."

"Yaşamak, ayakta kalmak; bu küçük bir zaferdir. Capcanlı kalmak; vedalaşmalar ve cinayetlere rağmen neşeli olabilmek..."

Bu sözler, "başkaldırısız" bir dünyadan bahseden Özkök'e inat 'başkaldıran' bir kıtadan gelmekte.. Latin Amerika'nın Kesik Damarları'nın yazarı Eduardo Galeano'dan. "Güneşin halkı" Galeano'yu doğurduğunda kimbilir belki de Özkök henüz ana karnında bile değildi. Ve yaşam Latin Amerika'da despotluktu, diktatörlüktü, katliamdı. Ama Galeano herşeye rağmen neşeliydi. Çünkü "neşe, elemden daha fazla cesaret gerektiriyor"du. Önce Uruguay'ı sevdi, sonra Arjantin'i, sonra Brezilya'yı, Salvador'u, Nikaragua'yı, Küba'yı...

Ve hep 'başkaldırı'yı yazdı.

1979 yılında bir büyük şair, (oc-tavio Paz) "Le Monde" gazetesinde yayınlanan bir söyleşisinde şöyle diyordu: "uzakları iyi bilen adamlara bağlıyorum umudumu."

Soruyorum sana ey saygın okuyucu! Gelecek güzel günlerin muştusunu senelerce senelerce evvel bize haberleyen büyük bilginlere mi, yoksa yeni yetme entellektüellere mi bağlayalım umudumuzu?

Özkök bize diyor ki; "Bugün artık karşı çıkış değil, uzlaşmak bir erdemdir."

Peki neden?

"İnsanların uğruna ölümü dahi göze aldığı kavramlar hayatımızdan ve sözlüğümüzden bu kadar kolay mı çıkıp gitti. Bütün bu süreç, yaşanan onca acı gerçekte bir büyük dağın fare doğurması mıydı? Yoksa acı bir şaka mı?

AFA yayınları nedense bir "Elveda" dizisidir tutturdu gidiyor.

Önce Gorz'u (André) yayınladı. "Marksizm buhranda, çünkü işçi sınıfı buhranda..." Öyleyse "Elveda Proleterya". Sonra da yerli birini buldu. Bu seferki Hürriyet'in Ankara temsilciliğini yapıyor. Ertuğrul Özkök. Tipik bir tatlı su "solcu"su. "Elveda Başkaldırı" diyor. "Belki bir gün daha mutlu bir randevuda buluşmak umuduyla..."

Kimi insanlar vardır. Büyük toplumsal sarsıntıların ertesinde yılarlar. Kocaman düş kırıklıklarına uğrarlar. Kimileri vardır. Hayatın labirentlerine büyük bir şevkle atılmıştır ama, evdeki hesap çarşıya uymadığı için erken pes etmiştir. Kimileri de vardır ki, yaşam onlar için upuzun bir gezidir. Düşerler, kalkarlar, yenilirler, yenerler ama hep yürürler. Bunlardan birincileri karamsardır. İkincileri talihsiz, üçüncüleri ise iyimserdir.

Özkök karamsardır. Çünkü, yılgınlığın ve hüsranın yazıcılığını yapıyor. Oysa "Bir kütlenin hareketinden, her zaman yavaş yavaş ve farkedilmesi zor kopmalar" olur. Aslolan bunları yazmak değil, herşeye rağmen yürüyen, yürümekte ısrar eden görmektir. Beatles grubunun 60 ideallerine en sadık kalmış üyesi John Lennon "Rüya bitti. Her şey aynı kaldı. Yalnızca ben 30 yaşına geldim ve çok sayıda insan saçını uzattı" dedi diye 60 ideali söndü mü? Ya da Özkök, "Marksizm teorik olarak iflas yıllarını yaşıyor. Siyasal pratikte sosyalizm birkaç geri kalmış ülkeye sığındı" dedi diye Marksizm öldü mü? Yo yo yo! Bütün bunlar olsa olsa liberal bir aydının entellektüel sayıklamaları olabilir. Özkök belli ki, "kendisinin de dahil olduğu anlaşılın, 68 kuşağın-dan olup da sonradan "hayatın

gerçekleri" karşısında kapitalizmin emrine girip yükselme yolunu seçen bir kesimin" halet-i ruhiyesiyle konuşuyor. Öyle olmasaydı, toplumsal bir olgu olan 'başkaldırı' sözcüğüne böylesine psişik anlamlar yüklemeydi. Oysa sınıf mücadelesi ya da onun bir versiyonu olarak kabul edilen 'başkaldırı' sözcüğü iradi ve psikolojik olmaktan çok; tarihsel, toplumsal ve nesnel bir kavramdır. Yani insanların, partilerin, grupların dışında vardır. Durum böyle olunca bazı kişilerin zaman zaman hüsrana uğraması, üzülmeleri, nostalji duyması son derece doğaldır. Çünkü "devrimin yolu Nevski'nin dümdüz bulvarına benzemez." Engebelidir, sarptır, kayalıktır. Öyle anlar olur ki, bireylerin bazı özlemleri ve beklentileri istenilen düzeyde gerçekleşmeyebilir. Ama bu özlemler ve duygular artık toplumsal mücadelenin siyasal boyutunda tartışılmayacak kadar bireysellik arzeder. Çünkü, tarihsel gelişmenin nesnel seyri 'bireysel trajedi'ye çoktan aşmıştır. Artık aslanan tek tek bireylerin yazgıları değil, genel olarak toplumsal mücadelenin kendi yazgısıdır.

Bundandır ki tarih, ne John Lennon'nun hüznünü, ne Yves Montand'ın çarkını (sağa), ne de Özkök'ün sayıklamalarını yazacaktır. O, yalnız ve yalnız kendi durdurulmaz akışına temellik eden biricik malzemeyi yani 'başkaldırı'larla başkalesinin coğrafyasını yazacaktır.

Özkök diyor ki; "150 yıl boyunca, insanlar dünyayı değiştirmek için başkaldırmak gerektiğine inandılar... Bugün 21. yüzyıla artık böyle bir duygudan yoksun olarak girmenin hazırlığı içindeyiz. Başkaldırı duygusu bütün cephelerde bastırıldı." Pes doğrusu! Adam boşuna dememiş, "çukurdaki, kendi göremediği dünyayı yok ilan eder". Özkök'ün satırlarında tipik bir aydın yorgunluğu gözleniyor. Dünyayı 'Batı Avrupa'dan ibaret gören bir insanın Guazapa sırtlarındaki direnmeyi, And dağlarındaki yekinmeyi, Ortadoğu'daki kükreneyi görmesi olası mı? Devam ediyor. "Kaleyi içerden fethetmek isteyenlerin yeni ahlakı başkaldırıya değil, kabullen-

meye dayanmaktadır. Onlar her şeyi kabullenerek de bir yerlere varılabileceğine, bir zamanlar bütün dünyanın işçilerinin birleşerek bu dünyayı değiştireceğine inananlar kadar inanmaktadırlar. Aynı inanç ve içtenlikle... Bu insanlar yorgun bir yüzyılın sonunda başkaldırmadan da devrimci olunabileceğine inanan yeni bir kuşağın üyeleridir." Oh ne âlâ! Demek ki artık herkes işine bakmalı, emperyalizme bağımlı "sanayileşme" programlarının dışlileri içindeki yerlerini alarak 12 Eylül'ün ve Özal'ın köşeyi dönme felsefesinin entelektüel aparatlığını üstlenmeli ha! Yazık, çok yazık, eski "eski devrimcilere". Toplumun sarımsız ve devrimci bir yolla da düzelebileceğini" ne kadar da geç farketmişler. Zira "Ayrılmamızın linguistik, halkında eylem düzeyinde pek hoşlandığı bir radikalizm türü, ne yazık ki ruhlarına en çok etki yapan yaklaşım biçimi olarak bir on yılını almış götürmüştü. "Ama üzülmesinler. Henüz vakit geç değil. "Her dönem gibi 68 iklimi de gerisinde iki tür insan bırakmıştır," nasıl olsa. "Bir yanda, o günün iklimine sadık kalma duygusuyla o iklimi bir konserve örneği kendi küçük dünyasında yaşatmaya çalışanlar, öte yanda o ruhu değişen dünyanın yeni koşullarına tahvil ederek, rantını kullanmaya çalışanlar. Zaman bunlardan birincilerini büyük bir nostalji hüznüne, ya da 70 dejenerasyonuna sürüklerken, ikincilerini Türk ekonomik ve entelektüel hayatının önemli köşelerine yerleştirmiştir." Eh, onlar sevinmesin de kim sevinisin. Baksanıza mübarek, zannedersiniz ki, 68 kuşağından biri değil de, sanki işadımı Sakıp Sabancı konuşuyor. Saf değiştirmek böyledir işte. Kimilerini uşak, kimilerini de müteşebbis yapar. Özkök'ü de müteşebbis savunmanı yapmış demek ki.

Devam ediyoruz. "Komünist Manifesto, bütün toplumsal ve kültürel değerlerin altüst olduğu bir yüzyılda, 19. yüzyılda yazılmıştı ve onu izleyen uğursuzluklar yüzyılının ortalarına kadar insanların bir bölümü, bütün dünyanın işçilerinin birleşeceğine inanıyorlardı. Enternasyonalizm bu inancın, meydanlarda, 1 Mayıs'larda, partilerde her gün ta-

zelenen duasıydı... Marx ve Engels'in Komünist Manifesto'yu yayınlamalarından 137 yıl sonra, 1985'in başlarında Fransız şarkıcı Yves Montand, "günümüzde sınırları ortadan kaldıran pop müziği, halkların gerçek enternasyonalizmidir" diyerek, yeni bir enternasyonalizmin mümkün olabileceğini söylüyor." Ne harika bir buluş değil mi? Özkök, Gorz'a öyküniyim derken sağa çark eden Montand'a yaslanıyor.

Karamsarlık kötü bir şeydir. Hele umutsuzluk! O, her zaman çökmekte olanın, yıkılıp gitmekte olanın ideolojisi olmuştur. Oysa doğmakta, yükselmekte olan, yedeğinde hep umut taşır. Buna göre umutsuzluk "boyuneğmenin" önşartı olursa, umut da hayatın ve 'başkaldırının' yoldaşı olur.

Bu genel doğru, toplumsal planda da geçerlidir. Toplumların büyük sarsıntı dönemlerinde, özellikle aydınlar arasında umutsuzluk alabilirdiğine yaygınlaşır. Hatta yer yer bir ideoloji görünümü kazanır.

Oysa "maddi güç harcıyarak hayatı bizzat yaratan emekçiler" böyle bir duyguya yabancıdır. Mücadele gerilese de, ilerlese de, onlar koyunlarında hep bir "umut yıldızı" taşır. Ama toplumsal bir ara tabaka olan ve küçük burjuva bir nitelik taşıyan bürokrat çevreler devrimlerde hep kaypak bir tavır takınır. Mücadelenin yükselme dönemlerinde, genellikle devrimci sınıfların yanında yer alırken, baskı dönemlerinde ya siner, ya da devrimciliğe ve gericiliğe alet olurlar. Egemen sınıflarda, aydınların bu gibi sapmalarına arka çıkar, sanatta ve felsefede pasifist akımların gelişip güçlenmesini desteklerler.

Nitekim Eylülüst süreç, sanat ve edebiyat alanında açtığı pasifikasyon şemsiyesiyle gölgesine böylelerinden bir dolusunu çekti bile. Özkök bunlardan sadece biri. Öyle olmasaydı "Marksizm denilen ve şu güneşin altında olup biten her şeyi açıklayabildiğini 100 yıldır pek çok insana kabul ettiren bir ideoloji"ye Jean Marie Domenach'a atıfta bulunarak, "Hâlâ onunla yaşamak isteyenler vardır ama, bir hayaletle

İşçilerin Yaşam Standartlarının Düşmesi ve Konut Fonu

Hatice GÜLSEVEN

Kapitalizm diğer üretim biçimlerine göre emek üretkenliği düzeyini yükseltir. Yüksek emek verimliliği nedeniyle kapitalist işletmede harcanan emek iki bölüme ayrılır.

1: İşgününün bir parçası kendi emek gücü değerine (işçinin yaşamak ve çalışma yeteneğini yeniden kazanmak için gereksinme duyduğu metaların değeri) eşit bir değer üretir. Bu gerekli emektir. (Zorunlu çalışma)

2: İşgününün kalan ve daha büyük parçası kapitalistin karşılığını ödemeksizin kendine malettiği bir artı değer üretir. Bu da artı-emektir.

Sürekli yaşanan ekonomik kriz nedeniyle kârlar düşme eğilimi gösteriyor. Kapitalistler kârlardaki azalmayı sömürü oranını (bedeli ödenmeyen emek gücü/bedeli ödenen emek gücü) artırarak krizi atlama uğraşıyorlar.

Türkiye bağlamında sorunu incelediğimizde aynı sonuçla karşılaşırız.- Sömürü oranının artması.- Sınai üretimde işçilerin payı azalırken yaşam standartları da buna koşut olarak düşüyor. Ücretlerin toplam gelire oranı 1970 yılında yüzde 30 iken, 1974 yılında yüzde 26.9'a düşmüş, 1978'de yüzde 32.1'e yükselmiştir. (Bu dönemde yapılan grevler nedeniyle ücretlerdeki düşme sınırlandığı gibi, küçük bir artış sağlanabilmiştir.) 1979'da tekrar yüzde 21.2'ye düşerken, 1980'de 24 Ocak kararlarının alınmasıyla ücretlerin toplam gelir içindeki payı daha da azalmıştır. Özal'ın iktidar olmasıyla sermayenin merkezleştirilmesine önem verilmiştir.

Ulusal sermayenin uluslararası

pazarda emperyalist güçlere karşı rekabet gücünü artırmasına yardımcı olmak üzere ücretleri dondurma kararı alınmıştır. Emek dışında diğer üretim faktörleri artıdeğer yaratmadığına göre, maliyetleri düşürmek için yalnızca ücretlerde oynanmıştır. Uluslararası pazarda malına talep yaratmak amacıyla fiyatları düşürmüş, kârındaki azalmayı da sömürüyü artırarak karşılamıştır. İşçilerin kendilerini yeniden üretebilme koşullarını dikkate almadan, ücretlerin düşürülmesi yoluna gidilmiştir.

Uluslararası emperyalistlerle entegre olabilmek, uluslararası iş bölümünde kendine düşen görevi yerine getirebilme amacıyla 1980 sonrasında işçi sınıfı aleyhine politikalar yaygınlaşmıştır. Emperyalist güçler, Türkiye ve Türkiye gibi ekonomisi göbeğinden dikey olarak bağımlı ülkeleri tekellerin girdi ihtiyaçlarını daha ucuza (gıda, tekstil ve diğerleri) sağlayarak, kendi ülkelerindeki işçilerin gerekli emeğini düşürerek artı değeri yükseltmek amacıyla gütmededirler.

Enflasyon oranının sürekli yükselmesi işçinin gerekli emeğini parasal olarak artırmasına karşılık uygulamada artmamış, tersine azalmıştır. Enflasyon oranı yüzde 70'leri aştığı bu dönemde toplu sözleşme ve grev hakları zorla alınan ve daha sonra da işlemleri kolay kolay mümkün ol-

mayacak bir biçimde iade edilen işçilerin hem reel ücretleri gerilemiş, hem de üretim değeri içindeki işçilik maliyeti düşmüştür. Türk-İş tarafından yapılan araştırmaya göre, üretim değeri içindeki işçilik maliyeti 1978 yılında yüzde 23,3 iken, 1981 yılında yüzde 13,2'ye, 1984 yılında ise 8,2'ye düşmüştür. Sendikal mücadelenin, hakların geri alınmasında etkili bir araç olma işlevinin yitirilmesine çalışılmıştır. Bu şekilde işçi sınıfından sermaye sınıfına gelir transferi gerçekleştirilmiş, sömürü artmış oluyor.

Ücretlerin belirlenmesinde etkili olan YHK (Yüksek Hakem Kurulu) izlenen ekonomik politikalar nedeniyle geçmiş yıllarda sözleşmelerle elde edilen kazanımlardan büyük bölümü her sözleşme yenilenmesinde yok ederken, işçilerin satın alma gücünü yüzde 50 oranında azaltmıştır. Enflasyon tahminlerinin ikiye katlanarak gerçekleştiği bu dönemde YHK gerçekleşene değil, bilerek düşük tutulmuş tahmine göre ücret tespitinde bulunmuş, ancak uygulamada ilan edilen bu oranlara dahi uymamıştır.

40 bin işçinin çalıştığı demiryolu taşımacılığı işkolunda yapılan araştırmaya göre, evli iki çocuklu, 10 yıl kıdemli bir vasıflı işçinin;

Çalışması gereken süre	24 Ocak öncesi	Mart 1985
1 kg. ekmek için	13 dakika	39 dakika
1 kg. şeker için	19 dakika	44 dakika
1 kg. et için	2 saat 47 dakika	6 saat 34 dakika
1 kg. peynir için	2 saat 06 dakika	5 saat 34 dakika
1 çift ayakkabı için	18 saat 12 dakika	39 saat 19 dakika
Kira için	51 saat 43 dakika	70 saat 45 dakika
1 çeki odun	10 saat 32 dakika	24 saat 30 dakika

Bir başka örnek ise asgari ücret düzeyinde çalışanların durumudur. 1970 başlarında ayda brüt 5400 TL olan, bugün ayda 41.400 TL'ye çıkmasına karşın, asgari ücretle çalışan işçinin satın alma gücü 1963 yılını aratır olmuştur.

1963 yılında 1 günlük çalışmayla 1.270 gram et alan işçi,

1985 Mart ayında 1 günlük çalışmayla 457 gram et,

1987 Haziran ayında ise 1 günlük çalışmayla 445 gr. et alabilmekte.

1963 yılında 1 günlük çalışmayla 11 kg. ekmek alan işçi,

1985 yılında 1 günlük çalışmayla 7,9 kg. ekmek

1987 Haziran ayında ise 1 günlük çalışmayla 4.5 kg. ekmek alabilmektedir.

Bu durum işçilerin yoksulluk çemberini daraltmış, yetersiz beslenme ve açlık tehlikesiyle karşı karşıya bırakmıştır.

Fiyatların, kâr oranlarının, faiz hadlerinin belirlenmesini piyasa güçlerine bırakan 24 Ocak stratejisi, ücretlerin belirlenmesini piyasaya bırakmamış, tersine kazanılmış hakları da geri almıştır. Hatta daha da ileri giderek, hükümet çıkarttığı genelgelerle kamu işveren sendikalarının kurulmasına başlanmıştır. Bu konuda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nı görevlendirmiş ve Kamu Koordinasyon Kurulu'nu bu çalışmaların nihai onay mercii olarak göstermiştir.

Faizler serbest bırakılırken, fiyatlara müdahale edilmezken, temel mallara yapılan sübvansiyonlar kal-

dırılırken, ücretlere yönelik kısıtlayıcı politikanın uygulanması da piyasa kurallarıyla çelişmektedir.

İşçilerin yaşam standartları düşer, sömürü artarken oluşacak tepkiyi gidermek, hiç olmazsa biraz azaltabilmek amacıyla birtakım göstermelik düzenlemelere başvurdular. Vergi iadelerinden sonra çıkartılan ve özünü incelediğimizde hiçbir işe yaramadığı görülen konut fonu.

Günümüzde Türkiye'nin en büyük sorunlarından biri de konuttur. Özellikle küçük köylünün yoksullaşma süreci gereği topraktan kopmaları sonucu köyden kente göç olayı hızlanmış, gecekondu yaygınlaşmıştır.

Özellikle gecekondu büyük şehirler olan İstanbul, Ankara ve İzmir'de büyük bir sorun yaratıyor. Altyapı yatırımları olmadığından, yaşam koşulları oldukça güçtür. Suların sürekli kesik, yolların bozuk, ulaşım araçlarının yetersiz olması bu sorunlardan bazılarıdır. Bu nedenlerle halk sürekli hastalık ve ölüme karşı karşıyadır. Gün geçmiyor ki, kazılan çukura çocuk düşmesin, açıkta bulunan çesmelere yağmır karışması nedeniyle bulaşıcı hastalıklara rastlanmasın. Bunlar yetmiyor muş gibi, gecekondu başlarına yıkılacak diye sürekli stres altında bulunan gecekondu halkı sabahlara kadar nöbet tutmak zorunda kalıyor. Ama yıkıma gelen ekipler, gecekondu yıkmadan geri dönmüyorlar. Hatta yıkımlarda ölenler bile oluyor.

Yeni çıkan konut fonu yardımıyla işçilerin yakın zamanda konut sorununa çözüm getirileceği imajı verilmektedir. 11.11.1986 tarih ve 3320 sayılı memurlar ve işçiler ile bunların emeklilerine konut edindirme yardımı yapılması hakkında kanun çıkarılmıştır. İşçiler açısından bu kanunu inceleyelim. 10 ve 10'dan fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan her işçi için yardım yapılacaktır. Bu işçilerin yardım kapsamına girmeleri için bordrolu (yani sigortalı) olarak çalışması zorunludur. 10'dan daha az işçi çalıştıran işyer-

lerinde, işverenler dilerse Sosyal Sigortalar Kurumu'na başvurarak işçilerini yardımdan yararlandırabilir.

Uygulaması ise her işçi için ilk altı ayda 3500 TL, onu izleyen ikinci altı aylık dönemde 7500, üçüncü altı ayda 10.000 TL., dördüncü altı ayda 13.000 TL. ve kalan süreler için ayda 16.000 TL. konut fonu ödenecektir. (İşverenler tarafından Bakanlar Kurulu'nun bu miktarları beş katına kadar artırma yetkisi vardır.)

Görüldüğü gibi 10 işçiden az olanların konut fonu kapsamına girmeleri ihtiyarı, yani işverenler dilekçeyle başvurmadığı takdirde, yararlanamayacaklardır. Sınai üretimde küçük üreticilik egemendir. 1980 sayımına göre toplam sanayi işyerlerinin yüzde 95'i 10 kişiden daha az işçi çalıştırmaktadır. Bu demektir ki, işyerlerinin yüzde 95'inde çalışan işçiler direkt bu yardım dışında kalmaktadır.

İşçi sayısı 10 kişinin altına düştüğü anda işverenlerin konut edindirme fonu direkt kesilecek, devam etmek isterlerse dilekçeyle başvuracaklarından yine işverenlerin inisiyatifine bırakılmış oluyor. Türkiye'de sigortasız işçi çalıştırmanın çok yaygın olduğu düşünülürse, özellikle ilerki altı aylık dönemlerde artan konut yardımı nedeniyle sigortasız işçi çalıştırmanın daha da yaygınlaşacağı söylenebilir.

Diğer bir sorun ise işçilerin bu konutlara ne zaman sahip olacağıdır. Konutların ne zaman arsasının alınacağı, konut yapımına ne zaman başlanacağı hakkında hiçbir şey söylenmemekte, belirsizliğe terkedilmektedir. Bu fonlar konut yapımına başlanana kadar hangi amaçla kullanılacaktır.

Anlaşıldığı gibi bu fon da göstermeliktir. İşçilere somut hiçbir şey kazandırmayacaktır, aldatmadan başka bir şey değildir. Bu ve bunun gibi göstermelik fonlar işçilerin sendikal örgütlü mücadelelerini engelleme, gözlerini boyamaya çalışmaktan başka bir şey değildir.

TARİH KÜLTÜRÜ

Cemal Şener

Kültür, insanlığın yaptığı ve yarattığı şeylerin toplamıdır. Kültür, tarih ile eşit yaşta sayılır. Tarih, insanlığın geçmişidir, dünüdür. Kültür gibi tarih de, dinamik bir unsurdur.

Tarih eğitimi, bir toplumun tarih kültürünü oluşturur. Tarihe bakış açısı bir toplumun veya insanlığın sadece dünü için değil, bugünü ve yarını için de çok önemlidir.

Geçmişine çok boyutlu, çok renkli, çok yönlü bakamayan bir tarihinin geleceğe ait bakış açısında önemli gedikler vermesi kaçınılmazdır.

Bir ülkenin, bir ulusun tarih kültürü o ülkenin o ulusun çağdaş dünyadaki yerini tayinde önemli bir kıstastır.

Ülke tarihçileri geçmişlerine, geçmiş uygulamalara ne denli objektif bakabilirlerse, gelecek için o denli sıhhatli sonuçlar çıkarabilirler.

Geçmişine bağnaz, tutucu, tek yanlı, şoven vs. bir yaklaşımla bakan tarihçi ve yöneticiler bu bakış açılarını ısrarla devam ettirirlerse, bu ülkeler çağdaş dünyada sevilmeyen, huzursuzluk kaynağı topluluklar olurlar.

Tüm ülke ve uluslara kuşku ile bakınca onların da kendilerine öyle bakmasını engelleyemezler. Sonuçta izole olma-ya mahkumdurlar.

Hiç unutmam, askerlik dersinde yüksek rütbeli bir subay hocamuz, bize komşularımızı tanıtırken, şunları da anlatmıştı: Ben demişti, Kuzey komşumuzu hep pençelerini kaldırmış ve ağzını açmış bize saldırmak için fırsat bekleyen bir canavar olarak görüyorum. Zaten Yunan, ezeli düşmanımızdır. Onları İzmir'de denize dökmekle kalmayacaktık. Atina'yı da başlarına yıkacaktık ki, akılları başlarına gelsindi. Arap ülkeleri; Suriye, Libya, Irak vs. zaten bizmişki kölelerimiz. Onları istediğimiz zaman alırız.

Daha sonra askeri ateşe iken kendisine uygulanan vize uygulamalarını vs. anlattı ve dedi ki: Biz Viyana kuşatmasında bütün Avrupa'yı dize getirdik. Bizi daha fazla kızdırırlarsa, bir Viyana kuşatması daha yaparız.

Bu anıyı andıkça hep tüylerim ürperir. Bu bakış açısını bangır bangır savunuruz. Hemde OrtakPazar' abir sürütan-tana ile başvurduğumuz şu günlerce.

Bu tüyler ürperten tarihe bakış açımız keşke bırakılmış olsaydı. Nerde... Bu bakış açısı benim öğrenciliğim sırasında belki askerlik dersi hocamın bakış açı-sıydı. Ama bugün genelleştirilmek isteniyor. (Türk-İslam Sentezi vs.)

Yakın geçmişe kadar bu tür dersler belki sadece liselerdeki Millî Güvenlik derslerinde veya askerlik eğitimiyle ilgili okullarda veriliirdi. Ama bugün bir ülkenin en yüksek bilim-araştırma yuvası olan üniversitelerde ve üstelik üniversite profesörlerine veriliyor. (Bkz: 5.5.87 tarihli gazeteler)

Bu olay da, bu konudaki gelişmişlik seviyemizi gözler önüne seriyor.

Biz tarihimizle ilgili kaynakların tek yanlı ve genellikle resmi ideolojinin benimsenerek yazılmasını hep eleştiriyoruz. Bunun karıştı olarak yazılan ve gerçeği yansıtan araştırmalara ulaşamıyoruz. Bugün de oturup düşündüğümüzde yazılanların çoğunluğunda resmi devlet ideolojisi doğrultusunda bir tarih olduğunu acı ile görmekteyiz.

Bugün de çeşitli toplumsal konularda resmi ideoloji dışında yazmayı, araştırmayı hatta, düşünmeyi gerçekleştirmek için önce Türk Ceza Kanunu'nun ilgili maddelerini annak gerekiyor. Tabi bir de bizde yasalarla suç olmayan, kanunen suç sayılmayan ama, o konularda yazı veya araştırma yapmanın yasak olduğu konular var. O da ayrı bir konu.

Şüphesiz yakın veya uzak tarihimizle ilgili resmi tarih dışında da kaynak olarak araştırmalar yapılmıştır. Ama bunlar bize ne yazık ki, ulaşamadılar. Ulaştırılmadılar. Belki de resmi ideoloji dışında hareket ettikleri için canlarından oldular.

Böyle olmasa bugün bile Osmanlı veya Cumhuriyet tarihinin ilk yıllarına ait antika denebilecek kadar eski sayılan bazı bilgiler, neden devlet sırrı olarak hâlâ saklanıyor. Ne yazık ki, bugün bile tarih yazarlığı konusunda (bütün toplumbilim dallarında olduğu gibi), aynı bakış açısı varlığını sürdürüyor.

Bugün bilimsel doğruları destur edinmiş gerçek bilim adamları ya araştırmalarını yapamamakta, yazamamaktadırlar, veya Ceza Kanunu'nun ilgili maddelerini göze alarak kalem oynatabilmektedirler.

Ne acı şeydir. Gazetelerde okuyoruz. Bir bilim adamımızın filanca konudaki araştırması İngilizce yayınlanmış. Ama Türkçe yayını yasakmış. (Örn. Prof. Berkes, Prof. Karpat vs.) Veya bazı bilim adamlarımız katıldıkları uluslararası sempozyumlarda sundukları çalışmaların çok tutulmuş vs. ama Türkçe'de yayını yasakmış.

Ondan sonra da, ülkemizin sosyal, ekonomik, siyasi vs. konularında ara-

tırma yapabilmek için batı ülkelerindeki kütüphanelerde kaynak toplamak esas oluyor. Bugün birçok araştırmacı, ülkemizi batı kaynaklarından öğreniyor. Araştırmaları için batı kaynaklarına muhtaç durumdadır.

Ülkemiz bilim adamlarına, araştırmalarına kapalı olan arşivler ne hikmetse, bazı yabancılara ardına kadar açıktır.

Araştırmacılara ancak bir kısmı açık olan arşivlerde çalışmak ise, adeta suç işleniyormuş gibi fişleniyor. Tartışmacıların önüne bir dizi zorluklar konuyor.

Bir Arap tarih profesörü ile tanışmıştım. Osmanlı-Memlûk ilişkileri konusunda araştırmalar yapmak için ülkemize gelmişti. Osmanlı arşivinin bir kısmına ulaşmak için; ülkemizdeki en üst makamlar tam 17 imzalı bir izin belgesi almıştı. Buna rağmen Topkapı kütüphanesi müdürü zat, bu yaşlı profesör kravat takmayı diye kütüphaneye almamış. Adam saçlarını yuluyordu. İstanbul aynen Mısır diyordu.

Kendisinin Avrupa'da, ABD'de gitmediği kütüphane kalmamış. İsviçre'ye araştırmaya arşive gittiğinde yetkililer kendisine bir çalışma odası, bir de daktilo işlerini dahil yapan sekreter verilermiş. Fransa ve İngiltere'den de çok memnun. Moskova'da ofis ve sekreter dışında bir de araba tahsil edilmiş. İşte böyle, onlar hıristiyan, biz müslüman diyordu.

Halklar arasındaki barış, kardeşlik yılın onbir ayı bağnaz çığırtkanlıklar ve şovenlikler yapıp ramazandan, ramazana suni barış çığırtkanlıklarıyla olmaz.

Bugün yaptıklarımızı da yarınlar yayılayacaktır. Bugün, yarın için tarihtir. Bugünü yazarken, yarına karşı sorumluluk taşınmalıdır.

Yazımı bitirmeden bir konunun daha düşünülmesini istiyorum: Resmi tarih yazarlığı hep tutucu oluyor. Bunu sistem gözetmeksizini söylüyorum. Bunu devlet olunca resmi ideolojinin olması ve resmi ideolojinin tutucu olmasına bağlıyorum. Bizdeki Türk Tarih Kurumu da, bence bu tanımlamaya girer. Yani, işleri kanun yaparak, adına kurum diyerek kurumsallaşmıyor. Emirle, kanunla vs. araştırma yapılamaz, tarih yazılamaz. Yazılanlar nesnel durumu yansıtamaz. Tek yanlı ve tutucu olmayı önleyemez. Siparişle sanat yapılamadığı gibi, tarihte de yapılamaz.

Özgür bilim yapmanın sınırları, özgür tarih yazmanın sınırlarıyla aynıdır. Bu işi gerçekleştirmenin yolu da, düşünce ve yazma özgürlüğün tam anlamıyla olduğu şartlarda mümkündür. Yani, gerçek demokrasi ile olur.

Sonuç olarak; doğru tarih yazmak öz-

METRİS TÜRKÜLERİ (II)

Uğur Barış CAN

Bir şafak vakti
Otu: duk künyesine mağlubu
olduğumuz tarihlerin
Sözcük sözcük yanlışlar kardık
Bizimdir uğruna kurbanlar
verdiğimiz geçmiş
Bu yaşanmamış gelecek bizim
Asıldık gençlik gençlik
Zindan zindan çoğaldık

...Ve doğan her yıldız zamanın o
dehşetengiz hükmüne hep şunu işli-
yordu. Şakası yok. Hem de hiç yok.
Yeni tarihsel aşklar zindanın böğ-
ründe döllenecek.

Ve bu insanlar "Yıllarca mektup-
larla", "Kaçak tütün, yasak ya-
yın"larla beslense de "Kan kuru-
du"ğun da bir gün onlar "gül olup"
açacak. Ve işte o gün, "yeryüzü"
ebediyen "aşkın yüzü" olacak.

Ve günler ağır birortadoğu masalı
gibi geçerken, haberler aldık uzak-
lardan. Adsız dağbaşlarından. Ök-
selerin yurdu Sason'lardan. Ve vu-
rulan, yitip giden arkadaş seslerin-
den. Ve hüznüldük. Yasını tuta-
mayacağımız ömürleri düşündük.
Ve darağaçlarını. Ve Tanya'yı, Tan-
ya'yı...

Sonra bir gün, günlerden bir se-
her vakti rüzgarlanıp tarandık. Adı-
mıza darağaçları kuruldu. Kimimiz
Toptaşı'ndan, kimimiz Selimiye'-
den, kimimiz Metris ve Mamak'tan
ve bilmem taşranın hangi damından
direnmeler ve hüznüler altında alı-
nıp teker teker asıldık. Ve sanki yıl-
lar önce söylenmiş bir türkünün az-
mini ve inancını içimizde taşıyarak,
bir Eylül sabahı, Adalı'nın o ilk ve
boyun eğmez sesiyle bir kez daha
haykırdık. 'İdamlar bizi yıldıra-

maz'. Ve sonra oturup ranza üstle-
rine ve yıldızlara ve ayışığına nazır
şiiirler yazdık.

"Işıl ışıl yanıyorsunuz acının
çocukları
ne de çabuk büyüdünüz
kimden öğrendiniz böyle sevmeyi
acının çocukları söyleyin bana
nasıl beceriyorsunuz gülümseyerek
ölmeyi"

Ve kitaplar, kitaplardan okudu-
ğumuz gerçekler. Ve Saygon ve
Auschwitz ve Fuçık...

Artık her şey öylesine yalın öyle-
sine gerçektir ki. Yaşayan bizdik, gö-
ren bizdik, yazacak olan da biz ola-
caktık.

Bundandır ki, hiç unutmam. Bir
gün ailelerimiz toplanmış yine Sağ-
malcılar önünde. O sırada 'Fildişi
kulesinde' seyreden birileri (yani 12
Eylül'ün türedi yazıcıları) yanaşıp
konuşmak, bilgi almak istemişler.
Ama ailelerimizden nasıl bir yanıt
alsınlar istersiniz? "Yok evladım
yok. O insanlar nasıl katlandırsa
bunca acıya işkenceye, bir gün öyle
yazmasıyla da bilecekler elbet. İyisi
mi siz izin verin de bu katlanılmaz
süreci bizzat katlanır kılanlar yaz-
sınlar."

Gerçekten de o sıralar bir yazıcı-
lık furyasıdır almış başını gidiyordu.

Alelaide bir gazeteci müsveddesi
olan Ahmet Altan, bir dönemin tarihsel gelişmesinin ileriye dönük sey-
rinde olmadık fedakârlıklarda bu-
lunmuş devrimcileri tipik bir "dö-
nek" ağzıyla yargılıyor, onları şizof-
renik, psikopat, sapık ve hasta diye
ilan ediyordu. Öte yandan henüz çi-
çeği burnunda bir genç kız olan La-
tife Tekin, yarattığı "Sekreter Kız
Gülfidan"ın şahsında hayatın en iç-

renç sözcüğü olan 'nedameti' akıl
almaz bir hazla estetize ediyor ve
bundan özel bir zevk aldığını yazı-
yordu.

Ve işin ilginç tarafı, bütün bun-
lar olup biterken yargılanan, suçlan-
an o iyi, o güzel insanlar ellerinde
hiçbir karşı söz söyleme olanağı bu-
lunmazken bile, hâlâ onurun ve er-
demin şarkısını söylüyordu.

Oysa ne çok ihanet yaşıyorduk
o vakitler.

Tarih yenik oğullar doğurmaya
öylesine sık başlamıştı ki... İhanet
anı belirsiz bir tuzak olmuştu sanki.

Ve artık yıllar önce yanı başımız-
da hissettiğimiz, omuzumuzu omuz-
larına dayadığımız ve bilmem han-
gi barikatın hangi yerinde beraberce,
hoyratça slogan attığımız birçok
insan, bizleri ya bir parça yalnız ve
hüzünlü bırakıp gitmiş ya da karan-
lığın o iğrenç girdabına -siyasal kim-
liklerini de bırakarak- yuvarlanıp
yok olmuştu.

Oysa güzel insan hâlâ "Göğün en
yüksekliklerine ulaşmak için sürü-
sünden atılmayı, yalnız kalmayı, ce-
zalandırılmayı göze alan o minik
Martı" Jonathan gibiydi.

Taze, diri bir o kadar da erdemli.

Özgür "Martı Jonathan"ı ne ana-
sının gözyaşları ne babasının öğüt-
leri ne de yasaklar geri çevirebilir.
O, büyülmüş bir mavi ışığın peşinde
debelenip durur. Başı gözü yarılrsa
da, hiç olmazsa bir kez, yaşamların-
da bir kez özgürlüğü yüreklerinde
duyabilmiş olanlara, o yaralı haliye-
le gülümser."

"... tıpkı Polonya'da Nazilerin
astığı partizanların yüzlerinde görü-
len bir garip gülümsemedir bu." Ya-
şamdan kopup gidişin hüznüne ka-
rışmış garip ama cömert bir gülüm-
seme!

Bu tavır kuşkusuz ki geride acısı,
tatlısı ve hüznüyle birçok şey bıra-
kır. Ama Ahmet Altan'ın Ekrem'i-
ne benzer bir titreme, korku ve iha-
net asla! Çünkü bizimkiler darağaç-
larına giderken ne korkuya kapılır,
ne "zehir" ister, ne de yalvarır. Sa-
dece hüznülenir ve güler.

Bir de türküler tutturur. Uzun
upuzun. Hiç bitmemecesine...

Türküler

Türkülerimiz ki

Yasadışı inançlarda bir tomar ışık
gölü

DÜNYADAN

DÜNYA BASININDAN SEÇMELER

PERU PCP eylemlerini yoğunlaştırıyor.

Geçtiğimiz 19 Ocak günü Peru cezaevlerinde 400 siyaset tutuklunun öldürülmesinden sonra, Peru Komünist Partisi "öldürülen her arkadaşlarına karşılık on kişiyi cezalandıracaklarını" belirtmişti. Ve bu açıklamanın arkasından eylemlerde önemli bir yoğunlaşma sözkonusu oldu. Hedefler arasında APRA yöneticileri, polis ve ordu subayları bulunmaktadır. Ocak ayından bu yana gerillalar yaklaşık 30 kişiyi öldürdüler. Ayrıca, "cezalandıracaklarını" belirttikleri bir de isim listesi yayınladılar. Bunların arasından, Senato başkanı ve APRA'nın genel sekreteri Armando Villanueva liste başıdır. Doğal olarak, Ayacucho'da başlatılan savaş da sürüyor. Şu anda PCP destek üslerini geliştirme politikasını izlemektedir. Bu durumda savaş, güneyde Cuzco, Puno, Merkez'de Huancayo, Huaraz, Kuzeyde Trujillo ve Chiclayo'ya yayılarak devam ediyor. Hatta gerillalar bir hafta önce Lima'nın 200 km. kuzeyindeki Barranca kentini bir gece boyunca işgal ve Quicapata karakoluna saldırdılar. Askeri eylemlerin yanı sıra, işçiler arasında propaganda çalışmalarını ve sendikalar içinde çalışmalarını da sözkonusudur. Aynı zamanda ekonomik sabotajlar da ihmal edilmiyor. Özellikle büyük maden ve metalurji komplekslerine yönelik sabotaj eylemleri Peru devletine önemli bir darbe vermektedir. Bunun en son örnekleri La Oroja ve Cerro-de-Pasco'daki devlet işletmelerine yönelik yapılan sabotajlardır. 16 Nisan'da Andlar ve tropikal vadi arasındaki ulaşımı sağlayan Antahuara köprüsünü tahrip eden gerillalar maden yüklü iki treni dinamitlediler. Verilen bilgilere göre, Ocak ayından bu yana 500 askeri eylem gerçekleştirildi.

Bir askeri yetkili, "Siz, bir milyon kilometrekarelik bir ülkede fanatik bir grubun dinamit patlatmasının engellenebileceğini sanıyor musunuz?" diye soruyordu gazetecilere.

X X X

9 Mayıs Cumartesi günü, PCP Peru Devlet Başkanı Alan Garcia'nın konağına bir saldırı düzenledi. Aynı gün çok sayıda sivil ve askeri hedefe de saldırıldı. Gerillalar, her zaman olduğu gibi, ilkin trafoları bombalayarak, kenti karanlık altında bıraktılar. Aynı esnada Başkent Lima dışında, yedi eyalette daha elektrikler kesildi. Karanlıkta birlikte, çok sayıda gerilla kente indi. Devlet Başkanı'nın konağına yapılan saldırıda bombalı bir kamyonet kullanıldı. Bombanın patlamasıyla birlikte gerillalar saray muhafızlarına ateş açtılar. Polisin verdiği bilgiye göre, bu eyleme altı kişi katıldı. Aynı sırada, başka gerillalar değişik hedeflere saldırıyorlardı. Bunlar, esasen askeri ve polis karakollarıydı. Eylemler sırasında iki gerilla öldü, onbeş asker ya da polis yaralandı. Diğer yandan, 8 Mayıs günü, PCP gerillaları And'ların Huancayo bölgesinde bir hükümet yetkilisini öldürdü. Roberto Borrospi adındaki bu kişi, Junin'de Devletin yönettiği bir halk kooperatifinin sorumlusuydu. Roberto Borrospi kalbinden vurulmuş bir şekilde bulundu.

Le Monde.

KATLIAMLAR İÇİN ARAŞTIRMA İSTEMİ

Lima— İnsan Hakları Derneği (APRODEH), geçtiğimiz 18 Ekim-21 Ocak arasında Ayacucho Eyaletinin Hierbabuena, Chaopianoyo, Huayhua ve Oronccoy yerleşim merkezlerinde 97 köylünün devlet güçlerince katledildiğini bildirerek, Ulusal Savcının bu konuda bir soruşturma açmasını istedi. Katledilenlerin arasında, yaşları

üç aylıktan on yaşına kadar değişen kırkbeş çocuk ve otuzbeş kadın bulunuyor.

APRODEH bu katliamların, ordunun sözü edilen And yerleşim merkezlerinde antikomünist baskınları gerçekleştirdiği sırada yapıldığını belirtti.

Bu arada, ordu kumandanlığının 24 Ekim ve 28 Ocak tarihli bir açıklamasında, çıkan çatışmalarda kırkiki "yıkıcı suçlu"nun öldüğünü belirtmesi APRODEH'i doğrular nitelikteydi.

BM tarafından tanınan Andin Hukukçular Komisyonu, kimlikleri belirlenmeyen ve bölge kamu yetkililerinin yokluğunda gizlice gömülen 'olası' gerillaların ölümünün ordu komutanlığınca, arasıra bu biçimde açıklanmasından endişe duyduğunu belirtiyor.

Bu durum, Ocak ayından bu yana gazetecilerin, -hükümetin deyimiyle- "pis savaş" hakkında bilgi toplayacakları bölgelerde araştırma yapmalarının yasaklanması üzerine daha kaygılandırıcı bir biçim almıştır. Aynı şekilde, bu bölgede çalışan Belçikalı Sınırsız Doktorlar (Médecins Sans Frontières) grubunun ve Kızıl Haç'ın, çeşitli kantonlar arasında serbest dolaşım izinlerinin bu yıl yinelenmemesi de duyulan kaygıları arttırmaktadır.

Yetkililer, bu önlemlerin "onların kişisel güvenlikleri" için alındığını belirtiyor.

Le Monde.

BATI SAHRA

Polisario gerillalarının önemli bir saldırısı

Geçtiğimiz 26 Nisan'da Polisario gerillalarının saldırısı sonucunda 137 Fas askeri öldürüldü. Bunlar arasında 1 yüzbaşı ve 2 teğmen bulunuyor. Ayrıca 31 kişi de esir alındı. Saldırı Fas'ın El Aydyat ask bölgesinde gerçekleştirildi ve 3 saat sürdü. Burada 3 Fas destek noktası tahrip edildi. Aynı zamanda hava kuvvetlerine de büyük bir zarar verildi. Tutsak edilen 31 kişi hava assubayları ve erlerinden oluşmaktadır, çoğu da pilottur. Birçok silah ve donanım

tahrip edildi, birçoğu da ele geçirildi.

Mücahidin-Cezayir.

ZAMBIA

Zambia IMF'nin kötü öğrencisi

Krizden kurtulmak için IMF'nin talimatlarına uymayı reddeden Zambia borç ödemelerini de sınırlamayı kararlaştırdı.

Zambia'nın ekonomisi oldukça büyük bir kriz içindedir.

Geçtiğimiz aralık ayından bu yana kriz daha da derinleşmiş durumdadır. Özellikle bu durumun bakırla büyük bir ilişkisi vardır. İhracatın % 80'i anında borca yatırılmaktadır.

IMF'nin temel gıda maddelerine yapılan sübvansiyonun indirimi doğrultusundaki uygulaması büyük bir halk direnişisiyle karşılaştı. Mısır unu fiyatlarındaki iki misli artış sonucunda çıkan "açlık ayaklanması"nda resmi makamlara göre 15 ölü var. Ve bu ayaklanma sonucunda bu önlem geri çekildi.

Bugün Zambia'da iki milyon kişi işsizdir. Bu, aktif nüfusun %60'ını oluşturmaktadır. Ulusal para birimi kwacha Ekim 1985'ten bu yana %528 gibi, çok büyük bir değer yitirdi.

Enflasyon oranı da korkunç denecek düzeydedir: %100. Dış yatırımlar, devlet sektörünü son derece dengesizleştirdi.

Le Monde.

GÜNEY AFRİKA

Beyaz seçim ve siyah öfke

Güney Afrika'daki beyaz seçimlere siyahlar kendi yöntemleriyle yanıt verdiler. 5 Mayıs günü, Johannesburg'un göbeğinde ve Cap'in yakınlarında bir kentte bombalar patladı. Bu arada yüzbinlerce siyah işçi greve gitti. Durban çevresindeki townshiplerde ciddi olaylar gelişti. Zimbabve sınırındaki Messina'nın batısında, bir mayının patlaması sonucunda bir kamyon şoförü öldü, on yolcu yaralandı. Aynı bölgede bir de traktör mayına çarparak havaya uçtu. Johannesburg'da 20 Dakika

arayla iki bomba patladı, ölen veya yaralanan olmadı.

Seçimlerin arifesinde, siyah townshiplerde geniş şekilde imzasız bildirimler dağıtıldı. Bu bildirimler insanları "tarihin en büyük ortada olmama hareketi"ne çağırıyordu. Ayrıca bildirimlerde, hükümete olağanüstü halin ilk ilan edilmiş tarihi olan 12 Temmuz'dan önce kaldırılması yolunda ultimatomlar veriliyordu. Böyle bir ortamda 30 milyon Güney Afrikalıdan 3 milyon beyaz seçimlere gitti. Üstelik seçimler parlamentonun işlevini doldurması gereken tarihten iki yıl önceye alındı. Bu arada, erken seçim konusunda, 1984'ten bu yana parlamentoda kürsüleri olan Melez ve Hintlilere danışılmadı; ne de 25 milyonluk siyah çoğunluğa.

Çoğu siyah olmak üzere, 500 bin işçi işi bıraktı. Port Elizabeth bölgesindeki melezler de greve katıldılar.

Seçimler esnasında yaklaşık 1.5 milyon siyah evinden çıkmadı. Siyahlarla dayanışma için beş büyük üniversite kapılarını kapadı. Bu, aynı zamanda polisin kampüslere yönelik saldırılarına karşı tavrı da içeriyordu.

Altı Mayıs günü Soweto adeta ölü bir kenti andırıyordu.

Sokaklarda tek bir hayvan bile görülüyordu. Sadece güvenlik güçleri tur atıyordu boş sokaklarda. Büyük zırhlılar ise, gettonun kapılarını tutmuştu. Sarı polis helikopterleri de tepede tur atıyordu. Bunlara karşın, yüzbinlerce bildiri dağıtılarak işi bırakma çağrısı sürdürüldü.

Polis, grev kırıcılarını koruyacağını belirtmesine rağmen, bunun pek dikkate alan olmadı. Ülkenin diğer kesimlerinde "siyahların sokakta görülmemesi çağrısına" geniş bir şekilde uyuldu. Eyleme katılma oranı %30-%99 arasında değişiyordu. Eskiden beri köklü bir mücadele geleneği olan Port Elizabeth bölgesi neredeyse tüm nüfusuyla harekete katıldı.

Durban'da düzen güçleriyle, taşlı ve molotoflu çatışma çıktı. Polis

ise av tüfeği ve gözyaşartıcı bomba kullandı. Gençler dikkatli olmak gerektiğini belirtiyorlardı. Polisin açıklamasına göre, "bir dik kafalı, boynuna geçirilen yanar bir lastikle öldürülmüş"tü. Yine bir siyah, polis karakolunun önünden geçerken polis tarafından kulağı kesilmişti. Bütün bunlara karşı siyah öfke dinmedi.

Peter Botha ise "bir zafer kazandığını" belirtiyordu; ancak üç milyonluk bir azınlığın sağladığı zafer olsa olsa hikâyeden bir zafer olurdu ancak...

Le Monde-Libération.

LÜBNAN

Sivillerin katliamı

Af örgütü, son üç ayda Beyrut ve Tripoli'de Suriye güçlerince yapılan katliamlar sonucunda, Suriye'nin bir soruşturma açmasını istedi.

Af örgütüne göre, bu iki kentte Suriyeliler tarafından iki yüz kişi öldürüldü. Ayrıca, yüz kişi tutuklandıktan sonra "yok edildi". İlk katliam 1986'da Tripoli'de oldu ve 36 saat sürdü. Suriyeli asker ve komandolar (özel güçler ve milisler) bütün bir mahalleyi tarama operasyonundan geçirdiler.

Burada otomatik silahlar, roketatarlar ve tanklar kullandılar. Silahsız siviller evlerinden zorla çıkarılarak öldürüldü. Diğerleri ise, dinamitlenen evlerin altında kaldı. Kurbanların arasında çok sayıda kadın ve çocuk bulunuyordu.

El-Tabbaneh mahallesinde tutuklanan bir kısım insan Ba-al Muhsin mahallesine getirildi. Ve burada öldürüldü. Kırtan fazla ceset mezara gömüldü. Oniki kadarı ise kefenlenerek toplu mezarlara konuldular. Diğer cesetler ise, hastanelerin morglarına götürüldüler. Hatta yüz ceset plastik torbalara konularak, bir hastanenin önüne bırakıldı. Bu arada cesetlerin bir kısmı kentin çöplüğünde bulundular.

Öğrenci Gençlik Yönetimi Sarsıyor

Nedim SARI

Geçtiğimiz günlerde, Güney Kore'de binlerce öğrencinin katıldığı, protesto gösterileri meydana geldi. Öğrencilerin gösterilerine sebep olan 21 yaşlarındaki öğrencinin polis merkezinde işkence sonucu katledilmesi. Öğrenci gençlik, Güney Kore'nin başkenti Seul'de binlerin katıldığı protesto gösterileriyle, hükümeti istifaya ve işkencelerden hesap sormaya çağırıyorlardı.

Faşist Chun Doo Hwan bundan 7 yıl önce askeri bir darbeyle yönetime el koymuş ve bütün kısmi demokratik hakları rafa kaldırmıştı. Hatta Chun Doo Hwan yönetimi, Uzak Asya'da Markos'dan sonra ikinci büyük faşist diktatör olarak adlandırılıyor.

ABD emperyalistleri bile Chun Doo Hwan yönetiminden, pek hoşnut değillerdi. Ve bunu Beyaz Saray'ın dışişleri sözcülerinden Charles Reedmann şu sözleriyle açıkça dile getiriyordu: "Halkın hükümeti eleştirmesini engellemek demokrasiyle bağdaşmaz." Reedmann'ın

bu açıklaması esasen Chun Doo Hwan yönetimine karşı bir uyarı niteliğini taşıyordu.

Güney Kore'de 1960'lardan günümüze kadar komprador sanayileşmede hızlı bir gelişme kendisini gösteriyordu. Bundan 25 yıl önce kişi başına milli gelir 82 dolar iken, bugün 2000 dolara tırmanıyordu. Güney Kore'nin sanayileşmede, hızla gelişmesi Japonya ve ABD'yi kuşulara düşürüyordu. Hatta ABD kongresi bile bu durumu tartışmak zorunda kalmıştı. Fakat Chun Doo Hwan ABD ve Japon emperyalistlerinin kuşularını, hoşnutsuzluğunu gidermek için sürekli şunları belirtiyordu: "Güney Kore ile Japonya'nın kıyaslanması son derece yanlış. Güney Kore büyük borç altında olan bir ülkedir."

Güney Kore'deki bu gelişmeler bağıntısı içerisinde, ABD uşağı Chun Doo Hwan, ülkede faşist rejimi pervasızca sürdürüyor. Bütün muhalefeti, burjuva muhalefeti bile susturuyor. Örneğin yönetime karşı gelen yine ABD uşaklarından Kim Dae Jung sürgün edilmiş ve ülkesine dönüşü 1 yıl öncesinde mü-

saade edilmesine rağmen, gözetim ve kontrol altındadır.

Faşist diktatörlük, özel olarak eğitim donattığı "Anti-Komünist" polis birlikleriyle kıpırdanışları, demokratik kitle hareketlerini, şiddetle bastırmaya çalıştıkça halk muhalefeti güçleniyor. Son öğrenci ayaklanmalarına bu polis timleri saldırıdır.

Chun Doo Hwan yönetimi bu ayaklanmalar karşısında gizli istihbarat servisi şefini değiştirerek yerine general An Moo Hyuk'u görev getirmiş ve ayrıca başbakan Lho Chini'i görevinden istifa ettirerek yerine hukuk profesörü Lee Han Key'i başbakanlığa getirmiştir.

Fakat gelişmeler, faşist diktatörlüğün hiç de öğrenci gençliğin mücadelesini ve demokratik kitlesel hareketini şiddetle bastırma ve ülkeyi daha uzun bir suskunluğa sokma şansına sahip olmadığını gösteriyor. Güney Kore önümüzdeki dönemde, öğrenci gençliğin ayaklanmasına daha da ciddi boyutlarda şahit olacaktır. Bu mücadeleyi ne yönetim durdurabilir, ne de burjuva muhalefeti kendi potasında eritebilir.

Acil bir görev:

ULUSAL BİRLEŞİK CEPHENİN PEKİŞTİRİLMESİ

AÇIKLAMA:

PKP yayın organı *Ang Bayan*'ın Temmuz 1986 tarihli sayısında yer alan bir yazısının çevirisini yayınlıyoruz. Yazının yorumunu ise okuyucularımıza bırakıyoruz. Filipinlerdeki genel duruma ilişkin görüşlerimizi, gelecek sayılarımızda ele alacağız.

Gerçek ulusal özgürlük ve demokrasi için yürütülen devrimci mücadeleler, milyonlarca Filipinli halkı emperyalizm, feodalizm ve bürokrat kapitalizme karşı harekete geçiren istikrarlı ve güçlü bir ulusal birleşik cephe (UBC) olmaksızın başarıya ulaşamaz. Toptan zafer elde edebilmek için UBC silahlı mücadele kadar elzemdir.

ABD emperyalizmi ve yerli faşist tutucuların, **fanatik** bir tarzda kriz dolu gerici düzenleri kurtarma planları yaptığı, halkın geniş çapta düzende temel bir değişiklik için haykıracağı mevcut tarihsel dönemde, UBC'yi pekiştirmek ve daha da genişletmek görevi büyük bir aciliyet kazanmaktadır.

Güçlerimizi, bugün ve gelecek dönemde gericilere karşı can alıcı kavgalara hazırlayabilmek için Ulusal Demokratik cepheyi (National Democratic Front-NDF)'yi pekiştirmek zorundayız. Bu, diğer devrimci ve demokratik güçleri de içerecek ulusal devrimci birleşik cephe (UBDC)'nin inşası için bir zorunluluktur.

Bu çabanın yanısıra, aynı zamanda ulusal demokratik, politik ve çökyönlü seferberlik merkezlerini daha da geliştirmeli, kırsal ve şehirsal alanlarda devrimci kitle hareketlerini çeşitli taktik ittifaklarla geliştirmeliyiz.

Bu doğrultuda, geçmişte taktiklerimizi formüle etmek, kullandığımız

siyasi kategorileri yeniden incelememiz ve ayarlamamız, mevcut koşulların ışığında birleşik cephe taktiklerimize daha net perspektif kazandırmamız gerekmektedir. Kısacası, dost ve düşmanlarımızın kimler olduğunu, kimleri kazanıp kimleri tarafsızlaştırmamız gerektiğini kesin olarak belirlemeliyiz. Bu ayarlamalar siyasi güçlerin mevcut mevzilenmesi ve hareketinden, aynı zamanda da geçmiş pratikten elde ettiğimiz derslerden kaynaklanmalıdır.

Mevcut Durum

Yarı-sömürge, yarı-feodal Filipin toplumunun temel çelişkisi, nihai çözümüne doğru ilerlemektedir. Başlıca siyasi güçler önümüzdeki mücadeleler için hazırlanmaktadır. Geniş halk yığınları yüksek düzeyde bir siyasi hazırlık ve faaliyet içerisinde yer alanlar, hakimiyetlerini sağlama ve açıktan açığa faşist yönetimi yeniden empoze etme planları yapmaktadırlar.

Geçtiğimiz Şubat'ta (Şubat 1986 -çn.) faşist Markos diktatörlüğünün yıkılması ve Aquino hükümetinin

yerleştirilmesi, şu anda bölünmüş ve zayıflamış olan, dolayısıyla olayları istedikleri doğrultuda tümüyle etkileyemeyen hakim sınıfların kendi arasındaki çelişkiyi çözmede başarısız kalmıştır.

Aynı zamanda Şubat olayları Filipin toplumunun temel çelişkisinin, yani bir tarafta ABD emperyalizmi ve yerli gerici sınıflar, diğer tarafta geniş Filipin'li halk yığınları arasındaki çelişkinin ne doğasını değiştirmiş, ne de yoğunluğunu hafifletmiştir.

Bugün, faşist yönetimi restore etmeyi ya da emperyalist yönetimi daha da yerleştirmeyi planlayan gerici kampın önde gelenleri, ABD emperyalizminin kendisi, Enrile-Ramos, (AFP faşist bloğu, Marços'a sadık güçler) KBL² savaş ağaları, hükümet içi ve dışındaki emperyalist yanlıları ve katolik kilisesi içinde aşırı sağı temsil eden kleriko-faşistleridir.

Hakim sınıflar arasındaki çelişkinin bir göstergesi ve aynı zamanda da bir kızışması, bu ay içinde Arturo Tolentino ve iktidardan dışlanmış diğer KLB önderlerinin AFP içi ve dışındaki Markos'a sadık güçlerce düzenlenen ve Marços tarafından

Hawai'den orkestra edilen, Aquino hükümetini kuşatma ve destabilize etmeye yönelik düzenli yürüyüşlerin düğüm noktası olmuştur. Her ne kadar çabaları boşa çıkarılmış olsa da, Marcos'a sadık güçler, gelecekte hükümete karşı daha fazla silahlı meydan okumada bulunacaktır.

Doğası ve bileşimi dikkate alındığında koalisyon hükümetinin kendisi bir çelişkiler yuvasıdır. Bileşimi ağırlıklı gerici olup, birkaç liberal demokrasi (LD) içinde barındırmaktadır. Dolayısıyla gerici bir yönü, aynı zamanda da demokratik bir yönü vardır. Geçtiğimiz Şubat'ta işbaşına gelmesiyle birlikte, Aquino hükümeti ABD hükümetiyle arasında belli bir mesafe tutarken, diğer yandan bir demokratikleşme süreci başlattı. Ancak o zamandan beri, demokratikleşme süreci önemli ölçüde yavaşlamış, hükümet gittikçe ABD emperyalizmi ile yakınlaşmaktadır.

Son haftalarda, hükümet içindeki liberal demokratlar ile faşist ve emperyalist yanlıları arasındaki çelişki hala alevlenmektedir. Ve aynı zamanda da her biri önümüzdeki sene başlarında, anayasanın onaylanmasıyla birlikte yapılması beklenen meclis ve yerel seçimlere hazırlık için kendisini güçlendirmeye uğraşan koalisyon partileri-UNIDO, PDP-Laban ve Jovito Salonga'nın Liberal Partisi- arasındaki hırgür de artmaktadır.

Liberal demokratlar, demokratikleşme sürecini ilerletme, en azından ülke üzerindeki emperyalist hakimiyeti azaltmayı arzulamakta, ancak faşist Enrile-Ramos kliği ve emperyalist yanlısı Orgpin-Fernandez kliği tarafından tekrar tekrar engellenmektedir. ABD emperyalizminin kışkırtmacılığına gelince, Enrile ve Ramos ABD üslerinin kalkması için mücadele yürütürken, diğer taraftan anti-komünist propaganda ve "kontr-gerilla" operasyonlarını yoğunlaştırmaktadırlar. Başkan olma emellerini de taşıyan Enrile, aynı zamanda Marcos'a sadık güçlerle flört etmektedir.

Yurtsever, demokratik ve halk yanlısı bir tutuma sahip liberal demokratlar, Aquino hükümetinin ilk demokratik reformlarının başlatıl-

masında etkili olmuşlardır. Hükümetin en yüksek konseylerinde azınlıkta olmalarına rağmen inisiyatifini ele alabilmişlerdir. Şu anda belirli ölçüde yavaşlamış bulunmaktalar. Hükümet içinde sayılarının az olması, güçlü örgütlenmeden ve taban gücünden yoksun olmalarından dolayı, elverişsiz bir konumları bulunmaktadır. Liberal Demokratlar, yalnız kaldıklarında, halk taraftarı tedbirlerin alınması için mücadele etme iradesinden yoksun olduklarını göstermekte, yalpalama ve hatta gericilerle uzlaşma eğilimindedirler. Onların popüler desteğe, özellikle örgütlü demokratik güçlerin desteğine ihtiyaç duymakta, faşistler ve emperyalist yanlılarıyla mücadelelerini koruyabilmek için Aquino'nun yardımına dayanmaktalar.

ABD emperyalizmi, Aquino hükümetinin ekonomik düzelmeyi başlatılmak için acilen gereksinim duyduğu dış yardımı bir koz olarak kullanıp, onun üzerindeki hakimiyetini pekiştirmek istiyor. Hükümet içi ve dışındaki emperyalist yanlıları aracılığıyla, NPA (New Peoples Army - Yeni Halk Ordusu -çn)'a yönelik askeri operasyonların yoğunlaştırılması ve askeri üslerinin 1991'den sonra da kalması için Aquino hükümetine baskı yapmaktadır. Bu, Aquino hükümetinin stabilizeyi sağlama ve emperyalist amaçlar doğrultusunda etkili bir yönetimi başaramaması karşısında askeri bir

darbe veya askeri bir müdahale olasılığına kapıyı açık bırakmaktadır.

Katolik kilisesi hiyerarşisi, özellikle de Filipinler Katolik Piskoposlar Konseyi (CBCP-Catholic Bishops Council of the Philippines)'nin Marcos rejiminin iktidardan dışlanmasıyla oynadığı rolden ötürü, hükümet ve halk üzerindeki ahlaki ve siyasi etkisi artmıştır. Ağırlıklı kesimi karşı-devrimcidir. Ancak birçok piskoposun sıradan kitlelerin sorunları ve mücadeleleriyle yüz yüze gelmesinden ötürü bir bütün olarak CBCP içinde halk yanlısı bir tutum gelişmektedir.

Başkan Aquino liberal bir eğilime, özellikle de ailesinin Marcos faşist rejimi tarafından öldürülmesi ve kendisinin anti-faşist mücadeleye doğrudan katılmasından doğan anti-faşist bir duyguya sahiptir. Ancak sınıf kökeninden dolayı, aynı zamanda, büyük toprak ağası-komprador burjuva bir eğilime sahiptir. Onun iktidara gelmesinde yardımcı olan siyasi güçlerin doğası ve yöneliminin zorunlu kıldığı bir koalisyon hükümetinin başında bulunmakta, hükümeti içindeki liberaller ve aşırı sağcılar arasında bir denge rolünü oynamaya çalışmaktadır. Her ne kadar, onun anti-faşist duyguları Marcos rejiminin dışlanmasıyla yardımcı olmuşsa da, bu, ülkenin mevcut tarihi durumunun talep ettiği, temel sorunları ele alması için yeterli değildir.

LD'lerin yardımıyla, demokratikleşmeye yönelik ilk adımları siyasi tutukluların serbest bırakılması, bir dizi faşist kararnamenin kaldırılması ve şu anda özellikle de şehrsel bölgelerde yaşanan, genel "demokratik alanın" yaratılması olmuştur.

Ancak sınıf eğilimi bir dizi canalcı konuda kendisini göstermiştir. AFP'nin idaresi ve "kontr-gerilla" operasyonlarının yürütülmesinde Enrile-Ramos kliğine geniş tolerans tanımış, AFP içerisindeki faşist suçluların cezalandırılmasına ilişkin hususlarda sonradan fikrini değiştirmiştir. Açıkta ABD yardımı isteyecek ve Marcos rejimi tarafından yapılan ve talan edilen tüm dış borçların ödeneceğini vaad ederek kabinesi içerisindeki emperyalist yanlılarını tasdiklemiştir. Dev boyutlu ekonomik sorunlar karşısında geniş halk desteğine sahip olmakla birlikte toplumun temel sorunlarını çözmekteki yeteneksizliği ve başarısızlığından dolayı halkı gittikçe artan bir hayal kırıklığına uğratmaktadır.

Partimiz Şubat seçimleri karşısında izlediği boykot politikası nedeniyle birçok mükemmel fırsatı kaçırmıştır. Ancak, parti, halk ordusu, kitle örgüt ve ittifaklarımız bütünlüğünü korumuş olup halen ülke çapında aktiftir. Halk hareketinin önderliği için mücadele eden diğer siyasi güçlere kıyasla ayırdedici avantajımız, objektif olarak halkın ulusal ve demokratik çıkarlarına hizmet eden kapsamlı bir programa ve bu programı destekleyen güçlü bir orduya, kitle örgütü ve ittifaklara sahip olmamızdır. Aynı zamanda, hükümete bağımlı olmamız ve ondan bağımsız olmamızın da faydası vardır. Yine de, ulusal düzeyde halk hareketi içinde ulusal-demokratik önderliğin üstünlüğünü yeniden kurabilmek için acilen yapmamız gereken birçok şey bulunmaktadır. Canalcı olan, yeni durumun ışığında doğru taktikleri ve çalışma tarzını kavrayabilmemizdir.

Görevlerimiz ve Taktiklerimiz

Yeni durum, gerici düzenin yıkılması ve ulusal-demokratik hedeflerin elde edilmesinde subjektif güç-

lerin belirleyici rolünü açıkça vurgulamamızı talep etmektedir. Güçlerimizi inşa etmek, düşmanlarımızı zayıflatmak, daha fazla sayıda müttefiki kazanmak için tüm olanaklardan yararlanmalı, Filipin halkının çoğunluğunu merkezi sloganımız etrafında harekete geçirmeliyiz. **Demokrasi ve bağımsızlığın bütünüyle gerçekleştirilmesi için savaş.**

Bu slogan, parti ve onun tüm güçlerinin, ulusal demokratik devrimin zaferini hızlandırmak için tüm seviyelerde halkın iktidarını inşa etme merkezi görevini ifade etmektedir.

Özel saldırı hedeflerimiz ABD emperyalizmi, Enrile/Ramos-AFP faşist bloğu, Markos'a sadık güçler/KBL, savaş ağaları, hükümet içi ve dışındaki emperyalist yanlıları ve kleriko-faşistlerdir.

Silahlı mücadele iktidarın ele geçirilmesinin merkezini oluşturmaya devam etmektedir. Ancak silahsız mücadele biçimleri (açık kitle hareketi, hükümet içinde çalışma gibi) öncekinden daha fazla önem kazanmaktadır. Silahlı veya silahsız, her biçim diğerini zenginleştirir ve destekler. Dolayısıyla birleşik cepheyi inşa etme alanındaki örgütsel ve siyasi faaliyetlerimiz silahlı mücadelenin ilerlemesine hizmet etmelidir. Aynı zamanda silahlı mücadelenin ilerletilmesi açık kitle hareketine güç kazandırır, orta sınıfları halkın haklı mücadelelerinin gücü ve nihai zaferi konusunda ikna eder ve de düşman sınıfları tek tek ortadan kaldırır ya da tarafsızlaştırır.

Amaçlarımıza ulaşabilmek için, tüm ulusal ve demokratik güçlerin devrimci birleşik bir cephesini inşa etmemiz gerekir. Parti önderliği altında olmayan, ancak objektif olarak Ulusal Demokratik Cephe (NDF) programının ilerletilmesine katkıda bulunan güçlerin ittifakı ya da işbirliğini bu UDBC içinde sağlayabiliriz. UDBC sayesinde, gerici hakim sınıfların en sol kesimini, onların siyasi partiler, hükümet ve kilise önderliği içindeki temsilcileri aracılığıyla kazanabilir ya da tarafsızlaştırabiliriz.

UDBC'nin inşası için ilk zorunlu- luk NDF'nin pekiştirilmesidir. Bunun parti, NPA, ulusal-demokratik yeraltı kitle örgütleri (UDYKÖ) ve

tek tek ittifakların üyesi olduğu NDF konseylerinin ulusal, bölgesel ve il düzeyindeki örgütlenmelerini tamamlayarak acilen yapabiliriz. Aynı zamanda, belediye düzeyinde, açık örgütler içinde NDF komitelerinin, orta güç tabakaları arasında NDF hücrelerinin inşasını hızlandırmalı ve buna öncekinden daha fazla önem vermeliyiz.

İster genişletilmiş yapısı içinde diğer ilerici ve devrimci güçleri entegre etsin, isterse kurulduğunda başka bir ismi taşıyan NDF'nin bu diğer güçlerle ittifakını ifade eden daha geniş bir ittifak olsun NDF, UDBC'nin çekirdeğini oluşturacaktır.

NDF'nin yanısıra, açık ulusal-demokratik politik ve çok yönlü seferberlik merkezlerimiz daha da geliştirilmeli, ülke çapında devrimci kitle hareketlerini ilerletirken, çeşitli taktik ittifaklar inşa etmeliyiz. Bu ittifaklar, birliğin anti-faşist bir temeli olarak başlayabilecek, daha sonra daha üst bir düzeye yükseltilebilecek geniş bir Halk cephesinin kurulmasına hizmet edecektir.

Halkın devrimci iktidarlarını inşa etme çağrısı, ulusal bağımsızlık (anti-emperyalist mücadele) ve halk demokrasisi (demokratik mücadele)'nin tümüyle gerçekleşmesi için savaşma çağrısıdır.

Hükümet içi ve dışındaki demokratik alandan, milyonlarca halkı ulusal-demokratik mücadele için kitle olarak uyandırmak, örgütlemek ve seferber etmek amacıyla azami bir tarzda yararlanmalıyız.

Komprador büyük burjuvazi ve büyük toprak ağalarının yanısıra, ABD emperyalizmi, halen Filipin halkının baş düşmanıdır. Orta güç katmanları arasındaki çalışma ve taktik ittifaklar inşa etme faaliyetlerimizde, ABD emperyalizmi, ulusal mücadeleyi yoğunlaştırmak için başlıca nedenlerin kaynağını oluşturmaktadır. Bunların bazıları, doğrudan askeri müdahale tehlikesi, kontr-gerilla programlarındaki ABD'nin rolü, ekonomik ve mali politikalar, Bataan nükleer tesisleri, eğitim programı vs.'dir. Saldırıları hem ABD emperyalizmi, hem de onun hükümet içi ve dışındaki yerli ajanlarına yöneltmeliyiz.

Demokratik mücadelenin anti-faşist yönüne halen büyük önem vermekteyiz. Demokratik iradeyi ifade eden halk örgütlerini güçlendirir ve halkın iktidara yükselmesi için hızlandırırken, diğer yandan faşist yapıların tümünden dağıtılmasını istiyoruz. Faşist yönetimin restore edilmesi, halkın çıkarlarına büyük bir tehlikeyi temsil etmektedir. Saldırı için, gericiğe en yakın halkayı temsil eden Enrile-Ramos AFP bloğunu hedef göstererek, Bayan Aquino'yu destekleyen kitle örgütleri ve siyasi gruplar ve de hükümet içindeki LD'ler ile taktik ittifaklar geliştirebiliriz. Aynı şekilde Markos'a sadık güçler, özellikle de savaş ağaları ve onların özel ordularıyla mücadelede hükümet içindeki anti-faşistler ve LD'lerle siyasi bir ittifaka girebiliriz. Böyle bir ittifak resmi veya gayriresmi olabilir.

Mevcut çerçevede içinde demokratik mücadelenin diğer yönünü halk iktidarının inşası oluşturmaktadır. Böylece, ulusal-demokratik programı benimseyen devrimci kitle hareketini ve halk örgütlerini geliştirmeli, yerel mücadeleleri desteklemeli, anti-empyrialist, anti-faşist ve anti-feodal konular üzerine çok yönlü

kampanyalar başlatmalıyız.

Kırsal alanlarda, çeşitli düzeylerde, halkın devrimci iktidar organlarını genişletmeli ve daha da geliştirmeli, bunları şehirlerde de geliştirmeliyiz. Parti NPA ve NDF'nin tesirli bir kontrol ve nüfuzu olduğu kırsal alanlarda demokratik koalisyon hükümetinin temellerini oluşturan bu iktidar organlarını kurmalıyız. Tesirli kontrol ve nüfusun, yani silahlı iktidarımızın olmadığı şehirsel alanlarda, devrimci siyasi iktidar organlarının modeli haline gelebilecek halk komiteleri kurabiliriz.

Aynı zamanda, düşmanlarımızı

daha da zayıflatmak ve iktidarın nihai olarak ele geçirilmesine zemin hazırlanması için sivil bürokrasi ve AFP içindeki çalışmalarımızı genişletmeli ve yoğunlaştırmalıyız.

Hükümet içindeki çalışmamız, halkın hareketini ve örgütlerini geliştirmeye yönelik köklü çabalarımıza tabi ve onun destekleyicisi olmalıdır.

Aquino hükümetine karşı ikili bir politikaya sahibiz.

A) Onun ilerici öge, politika ve programlarını teşvik etmek ve eleştirel tarzda desteklemek.

B) Faşist ve emperyalist yanlısı öge, politika ve programlarını teşhir etmek, bunlar karşı çıkmak.

Katolik kilise hiyerarşisi içindeki gericiler, kilisenin "kontr-gerilla" programına katılmasını aktif bir tarzda yaygınlaştırırken, ilerici ögeler halk yanlısı politika ve programları aktif bir tarzda savunmaktalar. Kendi siyasi hareketleri ve açık ulusal demokratik örgütleri aracılığıyla en fazla sayıda Hıristiyan ulusal demokratik devrim içine kazanmalıyız. Bu kesim içindeki gerici fikirleri altedebilmek için ideolojik bir kampanya aynı zamanda yürütülmelidir.

Hükümet içi ve dışında acilen ele alınması gereken faaliyet alanlarından birisi, Anayasa Komisyonu (Constitutional Commission-Con Com)'dur. Onun ilerici bir Anayasa çıkarma olasılığı çok azdır. Ancak biz halkın çoğunluğunu, ilerici bir Anayasa için mücadele etme, ulusal-demokratik pozisyonları ileri sürme ve faşist, feodal ve emperyalist çıkarları savunan gerici bir Anayasa'ya karşı çıkma amacıyla kazanmalıyız. Con Com'a ilişkin faaliyetimizde belirleyici olan yoğun bir kitle eğitimi, propaganda ve seferberlik kampanyasıdır.

Aquino hükümeti karşısında izleyeceğimiz taktiklerin bir parçası, ateşkes antlaşmasına yol açabilecek bir diyaloga girmemiz olacaktır. Hükümet tarafından geçici olarak ele geçirilen ve AFP tarafından kendi avantajına kullanılan siyasi insiyatifi yeniden ele geçirmek ve durumu tersine çevirmek önemlidir. Halk nezdinde, bizim samimi olarak barış istediğimizi, ancak bunun adil

bir barış olduğunu, halka karşı savış yürütenin faşistler, emperyalistler ve onların ajanları olduğunu ispatlamalıyız.

Geçmişte taktiklerimizi formüle etmede kullandığımız siyasi kategorilerin yeniden bir incelenmesi ve düzeltilmesini yaptık. Ulusal-demokratik devrime katılan sınıflar esas olarak, şehir küçük burjuvazisi ve ulusal burjuvaziyle birlikte işçiler ve köylülerdir. Bu itici güçlerin objektif çıkarları parti, NPA, NDF ve UDYKO'lar tarafından temsil edilmektedir. Esasen orta tabaka veya sınıfların temsilcisi olan diğer örgütlü ve/veya aktif siyasi güçler bulunmaktadır. Bunlar arasında çeşitli "sosyalist akımlar", 6 Nisan kurtuluş hareketi, hükümet içindeki LD'ler, siyasi partiler ve bizim geniş ittifak örgütlerimiz sayılabilir. Bunlar parti, silahlı mücadele ve ulusal-demokratik programın sosyalist perspektiflerini farklılık arzeden derecede desteklemektedirler. Objektif olarak devrimci ulusal-demokratik programı savundukları ve desteklediklerinden ötürü, bunların tümünü ulusal demokrat genel kategorisi altında toplamayı öneriyoruz. Bunların siyasi hastalıkları, UDBC'den dışlanmaları için sebep gösterilmemelidir.

Taktik bir temelde, aşırı sağcı/ faşist güçlerle, kendisini aşırı gericilerden uzak tutan "merkezci" blok arasında ayırım yapmaktayız. Bu blok içerisinde Bayan Aquino, burjuva politik partilerdeki anti-faşistler, FSDM ve bir bütün olarak CBCP'de dahildir. Politikamız saldırılarımızı aşırı gericiler üzerinde yoğunlaştırmak ve eğer kazanmak olanaklı değilse "merkezçileri" tarafsızlaştırmaktır.

Feodal ögelerin sağcı etkileri altında kalmasına rağmen esas olarak silahlı mücadeleyi sürdürmedeki ısrarlarından ötürü Moro Ulusal Kurtuluş Cephesi (Moro National Liberation Front-MNLF)'ni halen devrimci güçlerin bir parçası olarak görüyoruz.

Kadro ve üyelerimizi, önümüzde duran bu daha da karışık görevleri en iyi tarzda ele alabilmek için silahlandırmak amacıyla parti'nin siyasi, ideolojik ve örgütsel inşasına

önem vermeliyiz. Bu birleşik cephe faaliyeti, ittifak inşası ve orta güçler örgütlenmesindeki tecrübelerimizin bir özetini de kapsamalıdır.

Her biçimiyle propaganda çalışmasına önem vermeliyiz: İç, dış, legal ve yeraltı, kapsamlı ve özel propaganda, kültürel propaganda vs.

Legal örgüt ve kuruluşlarımız, özellikle kırsal alanlarda, devrimci hareketin ekonomik faaliyetine katkıda bulunmalıdır.

Uluslararası dayanışma faaliyetimizi genişletmeli ve yoğunlaştırmalı ve bunu ulusal-demokratik mücadelemize doğrudan bağlamalıyız. Bu NDF'nin güçlü bir uluslararası projeksiyonunu ve devrimci mücadelemize sempati duyan çeşitli hükümetler ile sıkı devrimci bağlar ve diplomatik ilişkiler kurmamızı gerektirmektedir. Bunun benzeri, yurt dışındaki diğer devrimci ve ilerici, özellikle de anti-emperyalist mücadeleler için en geniş popüler desteği harekete geçirmeli, örgütlemeli ve seferber etmeliyiz.

Velgong bayan (halk grevleri) ve Şubat ayaklanması gibi halk hareketlerinden edindiğimiz tecrübe, halkımızın yüksek bir bilinç düzeyine, kavgacı ruh ve devrimci yaratıcılığa sahip olduğunu göstermektedir. Bu olumlu özellikleri, halkın olayların gidişatında, yeni bir siyasi kargaşaya yol açabilecek herhangi bir ani dönüşümle başedebilmek için geliştirmeliyiz.

Olayların gidişatında böylesi kritik bir dönüş, daha önceden tesbit edilmesi imkansız olan, objektif ve subjektif faktörlerin özel bir birleşiminin sonucu olacaktır. Uygun fırsatı ele geçirebilme, yetenek ve hazırlığımızı bağlı olarak eğer davamızın kısmi veya toptan bir zaferi olmasa bile, devrimci güçlerin büyük bir ilerleme kaydetmesini güvenceyle umabilebiliriz.

¹ AFP: Armed Forces of the Philippines, Filipin Silahlı Kuvvetleri.

² KBL: Markos'un eski partisi olan Hür Toplum Partisi.

³ Kleriko: Politika içerisinde kilisenin nüfusunu artırmayı savunmak.

ÖN AÇIKLAMA

Batılı emperyalistler dahil birçok aydın, bugünkü modern revizyonizmin "şirin tebesümlü" baş temsilcisi Gorbaçov'un reformlarını ve "Glasnost"unu büyük bir umut ve sevinçle alkışlıyorlar. Bu umut ve sevinç ülkemizde de kendisini gösteriyor. Birçok tescilli gericiden "Sovyet" işbirlikçilerine ve bir zamanların ünlü, ama sözde sosyal-emperyalizm savunucularına kadar açılan bir yelpazede sevinç rüzgarları esiyor. Özellikle bu sonuncular, dergilerinde anlamlı röportajlara, makalelere bol bol yer veriyorlar. "Moskova'da şafak söküyor", Kremlin'in üzerinde "yeni bir bilincin güneşi parlıyor". Artık, "Sovyetler Birliği'nde sömürücü sınıflar ve katmanlar önemsiz duruma getirilmiştir"; artık "halkın özgürlük gereksinmesinin yaşama geçirilmesine bir engel kalmamıştır" vs. vs. vs.

Emperyalistlerin umutlarının ve memnuniyetlerinin anlamı derindir. Tarih, onların sevinçlerinin ve acılarının isabetine, diğer sınıflarından daha çok inanır. O muazzam olanakların, egemenliğin ve deneyimin, sezgi yeteneği ve içgüdüleri şimdi daha bir yetkinleşmiş olarak çıkıyor karşımıza. Gerçek aydınların umudunu ve sevincini ise anlayış ve eleştirel bir yaklaşımla karşılamak gerekiyor. Çünkü Kremlin ya da "Sovyetler" denince birçoğunun aklına cezaevi gibi kullanılan akıl hastahaneleri ve akinaton iğnesi geliyor. Dikenli teller, kuleler ve kurt köpekleriyle çevrelenmiş çalışma kampları geliyor. Özgür yaratıcılığın zincire vuruluşu geliyor.

Bu açıklamalarımızla Moskova'da önemli kıpırdanışların olmadığını demek istemiyoruz. Emperyalistlerin gönlünde umut ve sevinç kıvılcıkları çakan bu kıpırdanışların, gelişmelerin üzerinde titizlikle durulmasını, bunların enine boyuna tartışılmasını savunuyoruz. Ne var ki

Moskova'da olanlar, bazılarının lanse ettiği gibi birdenbire ortaya çıkmış yeni şeyler değildir. Emperyalistlerin umutları ve sevinçleri de yeni değildir. Bu umut ve sevinç, Kruşçev'in Stalin'e saldırısıyla başlar. Ki, kökleri bu bakımdan derindedir. Bugünkü durum, geçmişteki kıpırdanışların ve gelişmelerin uzantısıdır. Geçmişteki gelişmelerin kaynağını ve yönünü kavramadan bugünkü durumu tam anlamıyla kavrayamayız. Bu bakımdan, Gorbaçov kliğinin önyak olduğu reformların ve "Glasnost"un geçmişini incelemek gerekiyor. Bu sayımızdan başlamak üzere bu soruna eğilmeye çalışacağız. Erdal Gönen'in; "Reformların ve Glasnost'un Geçmişi" yazısını bölümler halinde yayınlıyacağız. Yine gelecek sayımızda Ali Dolunay'ın "reformları ve Glasnost"u yani bugünkü durumu tahlil eden bir yazısına yer vereceğiz.

Emperyalizm ve proleter devrimleri çağında yaşıyoruz. Proletaryanın kazandığı iktidarları ardı ardına kaybettiği, daha büyük atılımlara yol açacak görkemli tecrübeler kazandığı bir çağda yaşıyoruz. Bugün dünya proletaryasının elinde, Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin kazandırdığı zengin bir teorik ve pratik hazine vardır. Proletarya geçmişinden dersler çıkararak, geçmişini sürekli aşarak ilerleyen bir sınıftır. "Enginleri fethetme ruhuyla" tartışır ve yürür. Gündemimize aldığımız sorunları bu ruhla tartışmalıyız. Yirminci yüzyıl, proletaryanın büyük zaferlerinin ve büyük yenilgilerinin yüzyılı olarak, ama aynı zamanda ileriye doğru, atılmış dev bir adım olarak geçecektir tarihe. Onun zaferlerini tartışıyor, irdeliyoruz. Aynı şeyi yenilgileri için de yapmalıyız. Bugün ikincisini tartışmak birincisinden daha önemlidir.

REFORMLARIN VE "GLASNOST"UN GEÇMİŞİ (1)

ERDAL GÖNEN

İktidarın ele geçirilişini, pekiştirilmesini ve tüm dünyaya yayılma siyasetini kapsayacak olan bu inceleme yazısını, dönemleri anlatan başlıklar altında sunuyorum.

BÜROKRAT BURJUVAZİNİN İKTİDAR MÜCADELESİ

1952'de toplanan 19. Kongre, hem Stalin'in katıldığı, hem de Marksist-Leninist çizginin hakimiyetinde geçen son Kongre oldu. Ekim sonlarında, ölümünden birkaç ay önce, Stalin yüksek Parti örgütlerinin üye sayısında değişiklik önerdi. Önerisi Merkez Komitesi'nce onaylandı ve Stalin'in genişletilmiş Parti prezidyumu yani sekreterlik için sunduğu aday listesi tümüyle kabul edildi. Her ne kadar bu dönemde Stalin'in almayı düşündüğü örgütsel ve siyasi önlemler konusunda fazla bilgimiz yoksa da, Stalin'in bürokrat burjuvaziye karşı mücadeleye girişime niyeti, gerek yeni sunduğu aday listesinden, gerekse "Son Yazılar"dan anlaşılmalıdır. (21)

5 Mart 1953'te Stalin'in ölümüyle bürokrat burjuvazinin iktidar mücadelesi kızıştı. Hemen 6 Mart günü, Beria kumandasındaki paramiliter devlet güvenlik polisi, Moskova'yı koruyan askeri birliklerin kumandanlarını tutuklayıp, onların bölüklerini de kışalarında hapsetti. O gece, Stalin'in özel sekreteri esrarengiz bir biçimde ortadan kayboldu ve yine o günün sonuna kadar Ekim 1952'de seçilen 10 parti sekreterliği üyesinden 5'i ve 36 prezidyum üye ve adayından 22'si görevlerinden uzaklaştırıldı. 52 hükümet başkanlığından 27'si ortadan kaldırıldı. Beria, ani bir sıçrayışla birin-

ci başbakan yardımcılığına getirilerek başbakan Malenkov'dan sonra ikinci adam durumuna geliyor; Mareşal Jivkov da savunma bakanı yardımcısı oluyordu. Birkaç ay sonra Haziran'da ise, Beria ifade vermeye çağrılıp Jivkov tarafından tutuklanıyor ve kurşuna diziliyordu.

Bu dönem hakkındaki bilgiler net olmamakla birlikte, olayların ana hattı, önemli bir altüst oluşun başlaması, polis ve özellikle ordunun yüksek kademelerinden siyasete darbeci müdahalelerin birbirini kovalamasıdır.

Malenkov'un bazı sağ hataları, özellikle "yeni yol" platformunu Parti'nin onayını almaksızın yürürlüğe sokması, Kruşçev'in ekmeğine yağ sürdü.

1953-1955 arasında belirginlik kazanan mücadele, Parti birinci sekreterliğine aday gösterilen başbakan Malenkov ile, hemen onun ardından gelen Kruşçev arasındaki iktidar mücadelesidir. Bu mücadelede Kruşçev'in taktiği, bazı noktalarda Stalin dönemi politikasının farklılıklar öneren Malenkov'a karşı koyu bir "Stalinci" kesilmektir. Malenkov'un bazı sağ hataları, özellikle "yeni yol" platformunu Parti'nin onayını almaksızın yürürlüğe sokması, Kruşçev'in ekmeğine yağ sürdü. Kruşçev rakiplerine "anti-parti grubu" etiketini işleme bu arada başardı. 1955 Şubat'ında, Parti organı Pravda ağır endüstriyi savunurken, Hükümet organı İzvestia tüketim mallarına öncelik verilmesini tavsiye ediyor ve Parti ile hükümet arasındaki ayrılığın somut ola-

rak ortaya çıkması üzerine Malenkov istifa etmek zorunda kalıyordu.

Kruşçev bu olaydan "anti-Parti grubu"nu yıpratmak için alabildiğine yararlandı. 1955 yılı boyunca Kruşçev, "anti-Parti grubu"nun diğer üyelerini, özellikle de dışişleri bakanı Molotov'u yıpratmaya çalıştı. Ancak Kruşçev'in, Mayıs 1955'te Molotov'un itirazlarına rağmen Yugoslavya'yı ziyaret etmesi ve Tito yönetimini "sosyalist" olarak kutlaması gibi olaylar, ibreyi daha ziyade Kruşçev'in aleyhine çeviriyordu.

Kruşçev başlıca üç alanda saldırıyı yoğunlaştırdı: 1. Leninist emperyalizm öğretisinin reddi. 2. Leninist devlet teorisinin reddi. 3. Stalin'e saldırı.

Ve nihayet ünlü 20. Kongre gelip çattı. 1956 Şubat'ında toplanan 20. Kongre yalnız Sovyetler Birliği için değil, bütün dünya işçi sınıfı için büyük bir dönüm noktası oldu. Kruşçev bu kongrede ideolojik olarak Marksizme-Leninizme karşı muazzam bir saldırıya geçti ve bu saldırısında hayli başarı kazandı. Kruşçev başlıca üç alanda saldırıyı yoğunlaştırdı:

1. Leninist emperyalizm öğretisinin reddi: Kruşçev bu kongrede ünlü **barış içinde birarada yaşama, barış içinde yarış ve barışçıl geçiş** üçlüsünü piyasaya sürdü. Bu, Kruşçev'in Yugoslavya'da modern revizyonist Tito'yu, Hindistan'da Çin'in azılı düşmanı Nehru'yu ziyaretinin ve 1955 sonunda, Cenova'daki dörtlü görüşmenin doğrudan bir devamı idi.

2. Leninist Devlet Teorisinin reddi: 20. Kongre'de proletarya diktatörlüğü devleti yerine "**bütün halkın devleti**" tezi geçirilerek, devletin bir sınıfın baskı aracı olduğu şeklindeki Leninizmin en temel tezi ayaklar altına alındı.

3. Stalin'e saldırı: Kongre henüz devam etmekteyken Kruşçev, Stalin'in yolsuzlukları hakkında bir konuşma yapılmasını önerdi. Ve, düzenlenen "gizli oturum"da, Kruşçev, Stalin hakkındaki en ağır suç-

lamaları içeren, onu 20. yy.'ın "korkunç İvan"ı diye niteleyen konuşmasını yaptı. Parti arındırmaları sırasında Stalin'in "canavarlıklarına" katılanları da alabildiğine suçladı. Bu, tartışmaları ideolojik-siyasi olmaktan çıkarıp Parti içi çekişmeyi alevlendirmek için başvurulmuş bir manevraydı.

Gerçi 20. Kongre'den itibaren, 19. Kongre'de seçilen MK üyelerinin tasfiyesi başladı. Ancak 1956'nın geri kalan kısmı Kruşçev için yine de pek kolay olmadı. Stalin hakkındaki gizli konuşma, sekiz milyon parti üyesinden ancak 6000 en yüksek kadroya dağıtıldı. Stalin'in karalanması Parti içinde güçlü bir destek sağlayamadı. Öyle ki, Kruşçev geri adım atmak ve 1956 sonlarında Stalin'i öven konuşmalar yapmak zorunda kaldı. Fakat Kruşçev iktidar mücadelesini sürdürdü. 1956 sonunda, 20. Kongre'de kabul edilen altıncı beş-yıllık planın hataları öne sürülerek Merkez Komitesi genişletilmiş toplantısında Planı gözden geçirme kararı alındı. Plan gözden geçirildi; uygulanamaz bulundu ve bu, birçok yüksek düzeydeki görevliyi (Gosplan başkanı Saburov, tarım bakanı Pervukhin, vb.) yerinden atma bahanesi yapıldı.

Kruşçev'in cesur atılımı 1957 baharında başladı. Kruşçev, merkezi bakanlıkların ve merkezi planlamanın tümünden feshini içeren ve adem-i merkeziyetçiliği getirip, yetkiyi 100'den fazla bölgeye (sovnarkhoz'lara) dağıtan reform planını hazırladı. Reform planı bir yandan merkezi bakanlıklarla oldukça yakın ilişkileri olan "anti-Parti grubu"nu (Madenkov, Molotov, Kagenoviç, Şepilov, Bulganin, Voroşilov, Pervukhin, Saburov, ...) tasfiye etmek ve iktidar mücadelesinde güçlü bir merkezi muhalefetten kurtulmak, diğer yandan da yapılacak iktisadi tahribat için ilk adımı atmaktı. Çünkü reform planının ikinci aşaması da MTİ'lerin kollektif çiftliklere satışını içeriyordu.

Bu reform planı ile Kruşçev'in iktidarı gaspetmesi arasındaki ilişki konusunda çelişik bazı bilgiler vardır. (22) Ancak, kesin olarak anlayabildiğimiz, Kruşçev, siyasi büroda durumunun tehlikeye girdiğini gö-

rünce, Haziran 1957'de Jivkov'un yardımına başvurdu. Jivkov'un, ordunun Kruşçev'in yanında olduğunu belirten tehditleri; sallantılı durumdaki siyasi büro üyelerini Kruşçev tarafına çekmeye yetti ve "anti-Parti grubu"nun tasfiyesi gerçekleştirildi. Jivkov, 1955'te Malenkov'un istifasından sonra, savunma bakanlığına getirilmiş ve böyle bir göreve getirilen ilk profesyonel asker olmuştu. Haziran darbesinden sonra Kruşçev tarafından kendisine prezidyum tam üyeliği verildi; böylece Parti ve devlet makamları artık entrika ile dağıtılan payeler haline resmen gelmiş oluyorlardı.

Haziran 1957'den sonra, Molotov-Kaganoviç-Malenkov kızığa çekildiler ve kimi Moğolistan'a, kimi Sibirya'ya pasif görevlere sürüldüler. Ayrıca, onları desteklediği bilinen bütün önemli Parti görevlileri de tasfiye edildi. Böylece bürokrat burjuvazinin iktidarı, ordunun desteğiyle kesinleşmiş oldu.

1953-1957 arası dönemin dersleri başlıca iki noktada özetlenebilir: Modern revizyonizmin iktidara gelişi, ideolojik saldırıyla başlamış, siyasi iktidarı gaspettikten sonra yoğun bir Parti tasfiyesi ve bununla birlikte yürütülen ekonomik tahribat yapılmıştır. İkinci önemli nokta ise, ordunun modern revizyonizmin iktidara gelişindeki tayin edici rolüdür.

1953-1957 arası dönemin dersleri başlıca iki noktada özetlenebilir: Modern revizyonizmin iktidara gelişi, ideolojik saldırıyla başlamış, siyasi iktidarı gaspettikten sonra yoğun bir Parti tasfiyesi ve bununla birlikte yürütülen ekonomik tahribat yapılmıştır. Bu da göstermektedir ki canalcı nokta, partinin çizgisidir; devlet içinde mevzilenmiş olan ve kendisini titizlikle gizleyen bürokrat burjuvazi önce ideolojik alanda

zaferler kazanmak zorundadır. Partide modern revizyonist bir çizginin hakim hale gelmesi, bürokrat burjuvaziye iktidara getiren dönüm noktası olmaktadır.

İkinci önemli nokta ise, ordunun modern revizyonizmin iktidara gelişindeki tayin edici rolüdür. İşte burada, Lenin'in, proletarya diktatörlüğünün silahlanmış işçilerden başka bir şey olmadığını söylerken ne kastettiğini çok daha derinlemesine kavrayabiliyoruz. Üretimden kopartılmış geniş bir profesyonel ordu, bu ordunun tepesinde güçlü bir askeri hiyerarşi, proletarya iktidarının en büyük düşmanı haline dönüşüvermektedir. Hele işçiler silahsızlandırılmışsa, ordu üst kademeleri bürokrat burjuvazinin safına geçtiği anda -ki, bu da son derece kolay olmaktadır; çünkü zaten bürokrasinin en tehlikeli ocaklarından birisi, böyle üretimden kopuk bir ordunun üst kademeleridir- işçi sınıfının iktidarını koruması imkansız hale gelmektedir.

Bu noktada artık açık silahlı mücadeleden başka yol yoktur ve silahsız işçi sınıfı, sınıf mücadelesinin bu en yüksek biçiminde taktik olarak yenilmeye mahkumdur. Uzun vadede işçi sınıfının zaferi kaçınılmaz olsa bile, kısa vadede, bürokrat burjuvazi iktidarı gaspedecektir.

SOSYALİST YAPININ TAHRİBİ

1957-1964 arası, bürokrat burjuvazinin iktidarını güvence altına aldığı, sosyalizmi siyasi, ideolojik ve ekonomik alanlarda tahrip ederek tekeli devlet kapitalizmini kurduğu bir dönemdir. Bu dönemi, bir bakıma 1917-1929 arasının Sovyetler Birliği'ne benzetmek mümkündür. Yani, proletaryanın iktidarı burjuvaziden söküldüğü ve ekonomik olarak da hakimiyetini sağlama mücadelesi verdiği döneme. Elbette ki 1917-1929 arasında ileriye doğru döndürülen tarihin çarkı, bu kez geriye çevrilmiştir.

Lenin proletaryanın "bir gece içinde" sistemi devralıp işler hale getirebileceğini söylüyordu.

Lenin tekelci devlet kapitalizminin sosyalizmin eşiği olduğunu, merkezileşmiş muhasebe ve denetim sayesinde proletaryanın "bir gece içinde" sistemi devralıp işler hale getirebileceğini söylüyordu. O halde tekelci devlet kapitalizmine geriye dönüşün de aynı şekilde, bir gece içinde olması; iktidarı gaspeden bürokrat burjuvazinin sosyalist altyapıyı derhal tekelci devlet kapitalizmine dönüştürmesi gerekmez mi? Nasıl olup da bu dönüştürme süreci 1957'den 1964'e kadar sürmüştür?

1957-1964 arası ilk bakışta görüldüğünün tersine bir adem-i merkezizetçilik, ya da özel kapitalizme kısmen geri dönüş, çeşitli mülkiyet biçimleri arasındaki farkların bir açılması dönemi değildir. Tam tersine, merkezileşmenin sürdüğü, yani zaten çok sınırlı olan bireysel özel mülkiyetin daha da azaldığı, iki ana tür mülkiyet biçimi (devlet ve kolektif) arasındaki farkların kapatılarak tek bir mülkiyet biçimine (devlet mülkiyetine) dönüştürülmesi yolunda önemli adımlar atıldığı bir dönemdir. Bu dönemin sonunda, sosyalizm altında kolektif köylülükle işçi sınıfı arasında varolan çelişki tamamen ortadan kalkmamış, ama bir zamanların bu iki dost iktidar sınırı, yerini önemli ölçüde iki büyük bloka, proleterler ve yarı proleterler blokuna bırakmıştır.

Şimdi, 1957-1964 arasında başlıca üç alanda, siyasi, ideolojik ve ekonomik alanlarda yapılan tahribatı sırayla inceleyelim:

(a) Siyasi Tahribat - Partinin Bürokrat Burjuva Partisi Haline Getirilmesi

1957'de, Jivkov darbesinin ardından "anti-Parti" grubunun nasıl tasfiye edildiğini belirtmiştik. Zaten 1956'daki 20. Kongre'de de 1952'de seçilen MK üyelerinin önemli bir bölümü uzaklaştırılmıştı. "Arındırma" 1957 sonrasında da devam etti. Öyle ki; 19. Kongre'de seçilen SBKP MK üyelerinin yaklaşık olarak % 70'i 1956 ve 1961'de yapılan 20. ve 22. Kongreler süresince temizlenmişti. Ve 20. Kongre'de seçilen

MK üyelerinin yaklaşık olarak % 50'si 22. Kongre sırasında temizlenmişti.

22. Kongre öncesinde, Kruşçev revizyonist kliği mahalli Parti örgütlerinde de geniş çaplı bir temizliğe girişerek, çeşitli kademelerdeki komitelerde % 40-45 civarında değişiklik yaptılar. Ve 1963'te Parti'nin "sanayi" ve "tarımsal" parti komitelerine bölünmesi yerel örgütlerde yine büyük bir temizliğin başlangıcı oldu. (26)

22. Kongre'de partinin tamamen bürokrat burjuvazinin Partisi haline getirilmesi için - "bütün halkın devleti" modern revizyonist tezinin tamamlayıcısı olarak - "bütün halkın partisi" tezi ortaya atıldı. Bu, proletarya partisi hakkındaki Marksist-Leninist tezleri açıktan açığa reddeden, Partinin kapılarını her tür unsura ardına kadar açabilmek için uydurulmuş bir tezdirdi. Aynı zamanda ideolojik tahribatın da önemli bir köşetaşydı. Leninist devlet ve devrim teorisi böylece kökten reddedilmiş oluyor ve proletarya sınıf mücadelesindeki hayati silahından, öncü müfrezesinden yoksun bırakılıyordu.

(b) İdeolojik Tahribat - Değer Yasasının ve Kâr Dürtüsünün Yeniden Hakimiyeti İçin Önşartların Yaratılması

1956 yılı boyunca yoğunlaşan tartışmaların ardından 1957 başlarında değer yasaının uygulanışı ile ilgili sorunları görüşmek üzere bir konferans toplandı. Konferansta, çoğunluk Stalin'in değer yasağını ve "meta" kavramını tüketici malları ve kooperatiflerin ürünleri ile sınırlanmış olmasını hatalı buldu; devlet kesiminde dolaşan malların da meta oldukları ve değer yasaının tüm ekonomi için geçerli olduğu ilan edildi. Bu, üretim araçlarının sermaye olarak muamele görebilmesi için, yani temel kapitalist üretim ilişkisinin gerekli üstyapısal önlemlere kavuşabilmesi için gerekli bir ön hazırlıktı. Böylece MTİ'lerin kolhozlara satılabilmesinin şartları hazırlanmış ve bu satışa uygun teorik kılıf da bu-

lunmuş oluyordu.

Diğer bir önemli adım ise kârlılık dürtüsünün üretimin esas hedefi olarak yerleştirilmesiydi. Bu, değer yasası konusundaki gibi nisbeten tartışmasız bir biçimde sonuca bağlanamadı - kârlılığın yerleştirilmesi konusunda bürokrat burjuva ideologları arasında fikir birliği olmakla beraber, yerleştirmenin yöntemi konusunda görüş ayrılıkları vardı. Kârlılık konusunda basındaki yayınlar daha 1955'ten başlamıştı. Fakat konunun resmen tartışmaya açılması 1962'de oldu.

1961'de 22. Kongre'ye sunulan raporda Kruşçev'in belirttiği şu görüşler tartışmanın açılma platformunu şöyle belirliyordu:

"İnşayı hızlandırmak, yeni işletmelere başlamak idare etmek için en önde gelen kapitalist modellerden de öğrenmemiz hiçbir zarar vermeyecektir. ...Faydalı yabancı tecrübeleri hor görmememiz lazım, Batı'da varolan teknik ve örgütsel değere sahip bütün noktaları, kaynakların (tahsisatların) dönme hızının artırılması ve sermaye yatırımlarından daha fazla (kazanç) elde etme olanakları da dahil, eleştireci bir şekilde adapte etmeliyiz. ...Komünist inşa yolunda, mali ve kredi kaldıraçları, mali kontrol, fiyatlar ve karlardan daha fazla yararlanmak ve bunları geliştirmek bizim görevimizdir. Kâr ve kârlılığın önemini yükseltmek zorundayız." (SBKP 22. Kongre Belgelerinden aktaran: M-SSCB KR/sf.86)

22. Kongre'nin hemen ardından, "kâr ve kârlılığın önemini yükseltme" faaliyetinin nasıl yürütüleceği konusunda bir ekonomik tartışma başladı. Elbette tartışmanın ismi açık seçik bu şekilde konmuyordu. Fakat, ekonominin içine girdiği çıkmaz ve ulaşılan üretim anarşisi; gerek tarım, gerekse sanayideki iflas gözönüne alınırsa, durumu kurtarmak için bir şeyler yapmak gerektiği açıktı. Bunun için de, önce teorik kılıf hazırlamak gerekiyordu. Bu tartışma sonraları, iktisatçı Liberman'ın adıyla anılageldi ve Liberman kampındakilerin önerileri, ünlü 1965 Reformlarının kapsamını saptamada önemli bir çıkış noktası oluşturdu. Daha 1950'lerin ikinci

yarısından itibaren kâr ve kârlılığın önemi konusunda makaleleri yayınlanmış olan Liberman, tartışma içindeki ilk hamlesini Eylül 1962'de Pravda'da yayınlanan bir makale ile yaptı. Liberman'ın planı özetle şöyleydi: **İşletme başarısının temel kısıtı, işletme sermayesinin oranı olarak ifade edilen kâr olmalıydı.** İşletme yönetimi, alıcılarla yaptığı pazarlık yoluyla kendi planlarını hazırlamalıydı. Bir kez planlama yetkililerince onaylandıktan sonra işletmenin mali planı ve işgücü planı tamamen işletmenin insiyatifine bırakılacaktı. Tek zorunluluk resmî ücret tarifesine uymakla sınırlanmalıydı. İşletmenin ücret fonuna, kâr planına, maliyet planına ve üretkenlik planına karar vermek artık planlama yetkililerinin görevi olmaktan çıkıyordu.

Liberman bu önerileri, rahat plan hedefleri saptanması için imkânlarını gizleyen, böylece üretimin düşmesine neden olan işletme yöneticilerini teşvik etmek için ileri sürdüğünü belirtiyor; dolayısıyla ödül sisteminin de değiştirilerek tam ikramiyelerin yalnız planlanmış kâr ve üretim için ödenmesi gerektiğini savunuyordu. Planın üzerindeki miktarlar yarı yarıya ödüllendirilmeliydi. Liberman, farklı kesimlerde ve muhtemelen farklı işletmelerde, farklı kârlılık standartları öngörüyor; böylece, modern teçhizat ya da elverişli konum nedeniyle doğan farklılıkların telafisini hesaplıyordu. Bu da çok önemli, üretim araçlarının sermaye haline dönüşmüş olmasını meşrulaştıran ve ona tekabül eden bir öneriydi. Liberman'ın "sermaye harcı" için önerdiği alternatif buydu.

Sermaye harcını açık seçik ileri sürenler ise, yine Liberman kampında yer alan Vaag ve Zakhanov isimli iki revizyonist iktisatçı idi. Bunların önerisi, **işletmelerin sermaye varlıklarının tespiti ve bunların değerinin % 20'sinin yıllık "sermaye harcı" olarak kesilmesi** idi. Vaag ve Zakhanov, kârların devlette merkezileşmesi için gerekli işleyişin ayrıntılarını geliştirmeye çalışıyorlar; böylece, yalnızca genel olarak "kârlılık" formülünün ötesinde tekelci devlet kapitalizminin kârlılığına tekabül ede-

cek bir formül arıyorlardı.

Öne çıkan unsurlarını yukarıda belirttiğimiz kamp, Tartışmada genel olarak "liberaller" olarak anılıyordu. Buna karşı çıkan diğer kamp ise "NVP" (Nortmative Valis of Processing; İşletmenin Normatif Değeri) dedikleri yeni bir planlama indeksi öneriyordu. Bu şemaya göre, işletmelerin hesaplarını tutmaca ve plana göre ne ölçüde başarılı olduklarını saptamada bazı yenilikler getiriliyordu. İkinci kampa takiler planlamanın rolünün azaltılmasına karşı çıktıkları ve bazı değişiklikler önermekle birlikte esas olarak eski sistemi savundukları için "tutucular" ya da "plancılar" şeklinde adlandırılıyordu.

1964 başlarında, NVP'cilerin Tatar, Donatek ve Litvanya yörelerindeki deneylerinden başarılı sonuçlar elde etmeleri; ayrıca "Liberaller" in açıkça kârlılıktan dem vuran tezlerini basında eleştirmeleri Tartışmanın gidişini NVP'cilerin lehine çevirmişti. Ancak yine aynı sıralarda, Kruşçev ağırlığını Liberman Okulu tarafına koyarak, kârlılık lehinde resmî bir açıklama yaptı. 1964'ün yazında ise Liberman'cıların tezlerinin benimseneceğini gösteren belirtiler arttı. Parti basınında "plancılar" "Stalin Okulu" nun (!) bir devamı olmak, "kâra karşı olmak" vb. suçlarla suçlandılar. Önde gelen Kruşçev'cilerden akademisyen Leontyev şöyle yazıyordu:

"Kârın, işletmelerin işlerini yargılamada ana indeks olup olmamasına karar vermedeki karşılaştığımız bugünkü güçlüklerde, Stalin döneminde ekonomik inşanın değişmez kanununun yeterince gözönünde tutulmamasının hiç de az olmayan bir payı vardır. Bu değişmez kanun, hangi sistem altında işlerse işlesin, evrenseldir; bir ekonomi, üretim için yaptığı harcamalardan daha fazla üretmek zorundadır; geçmişte her ne kadar önemle üzerinde durulmuş olursa olsun, bugün Sovyetler Birliği'nde kârın kabul edilmesinin teorik olarak temelini teşkil eden prensip budur."

Liberman daha 9 Eylül 1962'de yayınlanan makalesinde, Adam Smith'den ödünç aldığı, "Toplum için kârlı olan, her işletme için de

kârlı olmalıdır" formülüyle Tartışmanın yöneldiği anafikri özetlemiştir. 1964 yazında, Tartışmanın Liberman kampının zaferiyle sonuçlanması, üstyapısal reformların niteliğini de azçok belirlemiş oluyordu. Nitekim Temmuz 1965'te yayınlanan "Kapitalizmle flört mü ediyordunuz? Kârlar ve kârlar" adlı makalesinde Liberman, reformların kapitalist özünü gizleyebilmek için gerekli kılıfı şöyle hazırlıyordu:

"Öz ve kaynak itibarıyla sosyalizmde kâr, özel işletmedeki kâra ancak yapay bir benzerlik gösterir, doğası ve şahit olduğu faktörler açısından, kapitalist kârın temelden farklıdır. ...Sovyet kârlarının ardında saatlerce çalışma zamanından, tonlarca hammadde ve diğer malzemelerden ve yakıttan, kilovat saatlerce elektrikten başka bir şey yoktur. ...Oysa, özel işletme sisteminde kârın ana bölümü üretimden çok değişim sürecinden gelir." (Aktaran: RP7/sf.37)

Marx bütün ömrünü, kâr, faiz ve rantın tek bir kaynağı olduğunu; bunların tümünün üretim sürecinde gaspedilen artı-emekten geldiğini ispatlamaya hasretmiştir.

Bu, Marksizmin alfabesinden haberi olanlar için dahi "sosyalist kâr" adına yutulabilir bir palavra değildir. Marx bütün ömrünü, kâr, faiz ve rantın tek bir kaynağı olduğunu; bunların tümünün üretim sürecinde gaspedilen artı-emekten geldiğini ispatlamaya hasretmiştir. Kapitalist üretim ilişkilerinde değer değişim sürecinde değil, üretim içinde doğduğu ve yine üretimin içinden gaspedildiği, Marx'ın ömrünü vakfettiği "kapital" in temel taşıdır. Liberman, sözcülüğünü yaptığı sınıf için dahi yüzakı değildir. Bu kadar beceriksizce koparılmış kâr avukatlığının ikna şansı da hayli düşük olmalıydı! Fakat Liberman'ın tezleri yine de "kârlılık" tartışmaları için gerekli ortamı sağladığından bürokrat burjuvaziye hayli hizmeti dokun-

du. En azından sosyalist ideolojiyi yıkıp dağıtmakta, Marksist ekonomi-politiğin yerine burjuva ekonomi-politiğinin geçmesi için yolu düzlemekte...

İKTİSADİ TAHRİBAT: TARIMDA İFLAS, SANAYİDE VERİM DÜŞMESİ

1950'lerde gerek ekilen alan olarak, gerekse elde edilen ürünlerin miktarı olarak, kolhozlar soľhözlerle kıyaslandıklarında hâlâ çok ileride idiler. Hatta 1965'de dahi çalışan tarımsal nüfus açısından kolhozlar soľhözlerin iki katı kişi barındırıyorlardı.

Tam da bu nedenle devletin tarıma maddi destek sağlaması ve MTİ'ler aracılığıyla hem maddi, hem de siyasi olarak tarıma önderlik etmesi büyük önem taşıyordu. Stalin bu gerçeğe işaret ederek, Sovyetler Birliği'nde tarımsal üretimin olağanüstü artışının ancak tekniğin durmadan yetkinleştirilmesi, eski tekniğin iskartaya çıkartılması ve sırası gelince yeni bir tekniğe yerini bırakacak olan, yeni bir teknikle değiştirilmesi sayesinde elde edildiğini belirtiyor ve şöyle diyordu:

"Ancak yüzbinlerce tekerlekli traktörü iskartaya çıkarmak ve onların yerine paletli traktör koymak, zamanı geçmiş onbinlerce biçer-döğeri yenileri ile değiştirmek, örneğin sanayi bitkileri için yeni makineler icat etmek ne demektir? Bunlar ancak altı ya da sekiz yılda geri alınabilecek milyarlar düzeyinde bulunan masraflar demektir. Kolhozlarımız milyonlar kolhozlar da olsalar, bu masrafları karşılayabilirler mi? Hayır karşılayamazlar, çünkü ancak altı ya da sekiz yılda geri alınabilecek milyarlar sarfedilecek durumda değildirler. Bu masrafları yalnız devlet yüklenebilir; çünkü yalnız eski makinelerin iskartaya çıkartılıp yenileriyle değiştirilmesinin yaratacağı zararları tahammül edebilecek durumdadır; yalnız o, bu zararlara altı ya da sekiz yıl dayanacak ve masraflarının geri alınması için bu sürenin geçmesini bekleyebilecek durumdadır."

Dolayısıyla, diyordu Stalin,

MTİ'lerin kolhozları satılması demek, kolhozları kaldıramayacakları bir yükün altına sokmak, onları iflase mahkum etmek, üretici güçlerin gelişmesini engellemek demektir. İşte 1957-1958 boyunca, değer yasasının üretim araçları için de geçerli olduğu tezinin piyasaya sürülmesini takiben MTİ'lerin kolhozlarla satılması tam da bu sonuçları verdi. Ve 5-6 yıl içinde tarım iflas bayrağını çekti. Şimdi bu süreci daha yakından izleyelim.

Kollektif çiftlik yönetmeliği 1935'te 17. Kongrenin ardından yürürlüğe konmuştu. Kollektif çiftliklerin çalışma ilkeleri, 1930-1934 arası dönemde izlenen siyaset ve 17. Kongrede kabul edilen esaslar doğrultusunda idi. Kolhozlar MTİ'lerden genellikle ürün karşılığı olarak traktör, biçer-döğeri ve diğer tarım aletlerini "kiralıyorlar", ürünlerinin kalan kısmını ise para karşılığı olarak devlete satıyorlar - karşılığında tüketim maddeleri ve hafif sanayi ürünleri alıyorlardı. Pamuk, keten, pancar gibi bazı sanayi ürünleri için devlet kısmen ürün değişimi sistemini uyguluyordu. Fakat bu henüz yaygın değildi. Ayrıca, sanayi ürünleri ve tahıl dışındaki ürünler doğrudan pazara da çıkarılabiliyordu. Kolhoz, bir kooperatif işletme olarak üyelerinin emeğini kullanıyor ve gelir, üyeleri arasında, sağlanan işgünlerine göre üleşliyordu. Kolhoz, ayrıca tohum yedeklerine sahipti, bunlar her yıl yenileniyor ve üretimde kullanılıyordu. Stalin 1952'de kolhozların durumunu ve gelişmenin alması gereken yönü şöyle özetliyordu:

Stalin kolhozların durumunu şöyle özetliyordu: "Kolhoz mülkiyetini ulusal mülkiyet düzeyine yükseltmek için, kolhoz üretim fazlasının meta dolaşımından tasfiye edilmesi ve devlet sanayii ile kolhozlar arasında ürün değişimi sistemine tümleşmesi gerekir."

"...kolhoz kendi malı olarak neye sahipti, istediği gibi, tamamen serbest kullanabileceği kolhoz malları nelerdir? Bu mülkiyet kolhozun üretimidir, kolhoz üretiminin meyvadır; buğday, et, yağ, sebze, pamuk, pancar, keten vb.; ayrıca evlerine bitişik toprak üzerindeki kolhozcuların kişisel işletmeleri ve binaları. Durum budur ki bu üretimin önemli bir kısmı pazara arz edilmektedir ve bu şekilde meta değişimi ile tümleşir... Kolhoz mülkiyetini ulusal mülkiyet düzeyine yükseltmek için, kolhoz üretim fazlasının meta dolaşımından tasfiye edilmesi ve devlet sanayii ile kolhozlar arasında ürün değişimi sistemine tümleşmesi gerekir. Esas olan budur... Bu sistem, meta dolaşımının etki alanına kısmakla sosyalizmden komünizme geçişi kolaylaştıracaktır. Ayrıca, kolhozların esas mülkiyetini, kolhoz üretiminin meyvalarını, ulusal çaptaki genel plancılık sistemine sokmak olanağı verecektir."

Bu tespitleri yaptığında -1949 rakamlarına göre- 250.000'in üzerinde kollektif çiftlik vardı ve her bir çiftlikte ortalama olarak 80 aile ve 453 hektar ekili alan bulunuyordu. MTİ'lerin sayısı ise 9000'i hiçbir zaman geçmemişti; dolayısıyla bir MTİ birçok kolhoza hizmet ediyordu. (29)

Nove adlı burjuva iktisatçısı, Kruşçev'in Parti önderi olarak ortaya çıkışının 1953 Eylül Plenum'unda olduğunu belirtiyor. Anlaşıldığı kadarıyla Kruşçev bu Plenum'da Sovyet çiftçiliğini kesin bir eleştiriye tabi tutmuş ve tarımsal fiyat ve yatırımlarda önemli artışlar, kollektif emek için daha yüksek ödeme vb. önermiştir. Kruşçev, tarım, üzerinde Parti ve devlet kontrolünü pekiştiren bir dizi tedbir ortaya koymuş; 1953-1955 arası bunların propagandasını yapmış ve "bakir topraklar" kampanyasının da etkisiyle 1958'de tarım üretimi 1953'tekinin birbuçuk katına çıkmıştır.

Şimdi geriye dönüp baktığımızda, Kruşçev'in 1953-1958 arası izlediği tarım siyasetinin aslında iktidar mücadelesinin bir parçası olduğunu görüyoruz. Önce Malenkov'un "yeni yol"unu gözden düşürmek, sonra

da "anti-parti" grubundan kurtulabilmek için girilmiş bir Stalin savunuculuğu; kârlılığın henüz lanse edilmemesi ve dolayısıyla kârlılığı düşük olan tarımın henüz yabana atılmaması, sahtekarca desteklenmesi...

1957-1958'de iktidarı garantiye alınca, Kruşçev'in tarımı iflas ettirecek uygulamaları yürürlüğe sokması gecikmedi.

1957-1958'de iktidarı garantiye alınca, Kruşçev'in tarımı iflas ettirecek uygulamaları yürürlüğe sokması gecikmedi. İlk iş olarak merkezi bakanlıkların yok edilmesi sürecinde Tarım Bakanı Matskeviç'den kurtuldu ve 1961'e kadar da tarım bakanlığı hemen hemen tamamen yıkıldı. 1958'de 1935'ten beri ufak tefek değişikliklerle uygulamada kalmış olan Yönetmenliği de iptal edilmesiyse kolhozlar MTİ'leri satın almak zorunda bırakıldılar. Böylece, onlarca yıllık çabıyla inşa edilmiş olan sosyalist tarım darmadağın edildi.

MTİ'lerin yıkımıyla tarım araçlarının bakım ve tamir imkanları da ortadan kalktı. Her ne kadar bunların yerine Teknik Tamir İstasyonları (TTİ) kurulduysa da, bunların gelişmesine de izin verilmedi ve 2.300 tamir atölyesi kolhoz ve solhozlara satıldı -bunların çoğu kullanılmadı ve sonunda devlet tamir hizmetleri tamamen tasfiye edildi. Nova'nın Matskeviç'ten aktardığına göre, devletin alım fiyatları sabit tutulurken, traktör, kamyon ve yedek parça fiyatları artırıldı - öyle ki, kolhozların teçhizat satın alma, işletme ve tamir şansı hemen hemen kalmadı. Bunlar yetmezmiş gibi, teçhizat için ödeme süreci de kısaltıldı. Böylece, özellikle mali bakımdan nisbeten güçsüz kolhozlar elleindeki bütün kaynakları MTİ'lerin borçlarını ödemeye vakfetmek zorunda kaldılar. Bu ise kolhozların üretken faaliyet ve kollektif emeğe ödeme için ellerinde ne varsa silip süpürdü. (Mesela 1955'te 180 ruble

olan bir ekicinin fiyatı MTİ'lerin satışı sırasında 340 rubleye, ayrıca tamir masrafı da iki katına çıkarılıyordu.)

Bütün bunların yanı sıra, merkezi bakanlıkların kaldırılmasıyla doğan kargaşa ve sürekli idari-örgütsel değişiklikler, alışılmış yapıyı altüst ediyor, her çeşit yolsuzluk için elverişli boşlukları yaratıyordu. 1962'de "Yerel Üretim İdareleri" temelinde yeni bir hiyerarşi inşa edildi; ancak bunlar Parti sekreterlerinin sorumluluk olanları olan bölgelerle de çakışmıyorlardı. Ayrıca, 1962-1963'te tarım ve sanayi Parti örgütlerinin ayrılması mevcut kargaşayı büsbütün artırdı. Sonuç olarak 1960'ların başında tarımda çok ciddi bir kriz başgösterdi. Bu, sanayi-tarım çelişkisinin restorasyonunun ve sanayinin tarımdan yeniden değer çeker hale gelmesinin kaçınılmaz sonucuydu.

Kollektif emek için 1960'da yapılan ödeme, 1958 düzeyinin ortalama % 8 altına düşmüştü. (Mesela Moldova'da düşüş % 29, Ukrayna'da % 18 idi.) Aynı zamanda tarım yatırımlarında da büyük bir düşüş görülmüyordu. Acısı daha sonradan çıkmakla birlikte, konut açığında da büyük bir artış ve genel olarak kırdaki yaşam şartlarında önemli bir kötüleme oldu. Sonuç -kırdan kente büyük bir göç başladı. Bu, sanayi-tarım çelişkisinin restorasyonunun yanı sıra, kafa emeği-kol emeği çelişkisi gibi, kır-kent çelişkisinin de yeniden uzlaşmaz hale gelmiş olmasının bir ifadesiydi.

Nihayet 1963'teki kötü hasat yılı, zaten çökmüş durumdaki tarıma son darbe oldu. İlk kez tahıl ithal edilmek zorunda kalındı. Bu, büyük moral çöküntüsüne ve Kruşçev'in prestijinin sıfırı tüketmesine yolaçtı.

Nihayet 1963'teki kötü hasat yılı, zaten çökmüş durumdaki tarıma son darbe oldu. Sovyetler Birliği ilk kez Batı'dan büyük miktarda tahıl ithal etmek zorunda kaldı. Bu, bü-

yük moral çöküntüsüne ve Kruşçev'in prestijinin sıfırı tüketmesine yolaçtı. Kruşçev'in 1964'te düşürülerek yerine Kosigin-Brejnev'in geçmesinde önemli bir etken oldu. İleride anlatacağımız gibi Brejnev Mart 1965'teki MK genişletilmiş toplantısında Kruşçev döneminde yapılan birçok değişikliği geriye çeviren ünlü konuşmasını yaptı. Aslında Brejnev'in önerdiği değişikliklere Kruşçev'in son dönemlerinde girişmek üzere olduğu biliniyordu; ancak Kruşçev halkın gözünde artık bu dönüştümü gerçekleştiremeyecek kadar yıpranmıştı. Yaygın memnuniyetsizliği, patlak vermeye başlayan kitle eylemlerini bastırabilmek için Marksizm-Leninizme sahip çıkma adı altında yeni bir sahtekarlık furyası gerekiyordu.

Sanayideki durum da, öz olarak, tarımdakinden farklı değildi. Fakat burada üretici güçlerdeki tahribatın biçimi farklıydı. İktidarın burjuvazinin eline geçmesiyle birlikte ekonominin "verimliliği", Sovyet burjuva ideologlarının dahi gizleyemeyeceği bir biçimde düşmeye başladı. İşçi başına üretimdeki düşüş de tehdit edici boyutlara ulaştı.

İşçi sınıfının, iktidarın saf değiştirdiğini, artık kendilerinin değil, yöneticilerin yanında olduğunu sezmemesi mümkün değildi.

Bu, yeniden mülksüzleştirilmiş olan işçi sınıfının, Marx'ın dediği gibi, "üretim araçlarını kendisinden, bağımsız, başka birinin mülkü olarak karşısında" bulan ve "onların kullanımındaki ekonomi kendisini" ilgilendirmeyen işçi sınıfının direnişiydi. İşçi sınıfının, iktidarın saf değiştirdiğini, artık kendilerinin değil, yöneticilerin yanında olduğunu sezmemesi mümkün değildi. Müdürler sendikaların yalnızca üyeleri değil, aynı zamanda yöneticileri durumundaydılar. İşçilere yapılan haksızlıklar tamamen cezasız kalırken, üretimi geliştirmek için hiçbir çaba harcamayan, tam tersine türlü yolsuzluklarla kendi cebini doldurmayan bakan yöneticiler, işçi sınıfına bu k-

şilerin artık yalnızca birer "orkestra şefi" olmadıklarını, bunun yanı sıra ücretli emek-sermaye çelişkisinin kaçınılmaz bir yansıması olarak yöneticilerin artık despotluk ve sömürü nedeniyle tepelerinde bulunduğu gösteriyordu. Nitekim 1950'lerin sonundaki işçi hareketleri, fabrikalardaki olaylar ve kimi yoz unsurların "yeni zenginler" şeklinde lanetlenmesi, o döneme ait sınırlı bilgilerden çıkarabildiğimiz ipuçlarıdır. 1960'larda, çeşitli yolsuzlukların yanı sıra, yöneticiler, ellerinde kalan kârı artırabilmek için işçi atmaya dahi başladılar. (1960-1963 dönemindeki yolsuzluklar konusunda bkz: HG. KB-TD/sf. 84-93)

Ancak, 1960'ların başında işçi atmanın, yani işgücünün meta haline geldiğinin açık seçik savunulmasının üstyapısal kılıfı henüz hazır değildi. İdeolojik hazırlık yapılmaksızın ve yasal maskesi hazırlanmaksızın böyle bir adım atılamazdı. Nitekim böyle "hızlı" yöneticiler azarlandı ve daha önce sözünü ettiğimiz "Liberman tartışması" diye bilinen 1962 Tartışması açıldı. İki yıllık tartışmanın sonucunda NVP taraftarlarının üstünlük sağlamasına rağmen, 1964'te Kruşçev'in ağırlığını koymasıyla, Liberman'cılarının savunduğu tezler paralelinde bir deney başlatılması kararlaştırıldı. Mayıs 1964'te Merkez Komitesinin desteğiyle iki fabrikada başlatılan bu deney, fabrikaların isimleriyle anılageldi: Moskova'daki Bolşevişka ve Gorki'deki Mayak giysi fabrikalarında uygulamaya konan yeni sistem, **Bolşevişka-Mayak deneyi** olarak, Lenin'in 1919'da coşkuyla selamladığı "büyük başlangıç"ı tersine döndüren uğursuz bir burjuva karşı adımı olarak tarihe geçti.

Üretkenlik, üretim maliyeti, işçilere ödeme yöntemi-bütün bunlar yönetimin insiyatifine bırakıldı.

Eski sistem altında giysi sanayii için ismarlama, Devlet Perakende Giysi örgütü aracılığıyla yapıyordu. Bolşevişka-Mayak, deneyinde

bu örgüt atlanarak, seçilmiş bir grup büyük perakende satış mağazası ile fabrikalar anlaşma yaptılar. Anlaşma, giysilerin miktar ve kalitesini gayet detaylı biçimde (renk ve modele varıncaya kadar) belirliyordu. Liberman'ın tavsiyesi uyarınca fabrikalara büyük bir hareket serbestisi sağlandı. Üretkenlik, üretim maliyeti, işçilere ödeme yöntemi -bütün bunlar yönetimin insiyatifine bırakıldı. Bolşevişka-Mayak yatırım miktarını saptamada da serbest bırakıldılar. İşleyen sermayelerini aşmaları takdirde Devlet Bankası onlara kredi garantisi veriyordu.

Merkezi olarak planlanan yegane indeksler, satışın ruble olarak ölçülen miktarı ve toplam kârı. (Bu, Liberman'ın önerdiği gibi sermayenin yüzdesi olarak değil, maliyet ile toptan üretim fiyatı arasındaki fark olarak hesaplanıyordu.) Satılacak malların fiyatları da plana göre saptamak zorundaydı. Ancak, deneydeki işletmelere piyasaya yepyeni mallar sürme, yeni süsleme vb. yapma hakkı tanınıyordu.

Bolşevişka-Mayak deneyimi burjuvazi için bir anlamda zorunlu kılan, özellikle 1950'lerin ikinci yarısında, planın bürokratik bir ayakbağı haline dönmüş ve revizyonistlerce iyice yozlaştırılmış olması yatıyordu. Plana bağlı görünerek kârlarını artırabilmek için işletme yöneticileri akla hayale gelmedik yöntemler buluyorlardı. Mesela bir çocuk giysisi fabrikasında, planın ruble olarak belirlediği toplam ürünü sağlayabilmek için elbiselere kürk yakalar takılmış, ipek işlemler yapılmıştı!.. Bu tür olayları alaya alan karikatürler sık sık Sovyet Mizah dergilerini süsler olmuştü: Planın yıllık ihtiyacını sağlamak için tonlarca ağırlıkta tek bir çivi imal eden çivi fabrikası vb. ünlü Sovyet Mizah dergisi Krokodil'de boy gösteriyordu. Özellikle giysi alanında muazzam bir istenmeyen mal stoku birikmişti. 1959'da 1.485 milyon ruble değerindeki bu stok, 1964'te tam 4.133 milyon ruble değerine ulaşmıştı.

Ekim 1964'te Kruşçev dizi dizi suçlamalarla uzaklaştırılırken, Bolşevişka-Mayak deneyinin esas olarak başarılı olduğuna karar ve-

riliyor -çünkü bu deney eldeki fazla stokların eritilmesine olumlu katkıda bulunmuştu- ve deney yaygınlaştırılıyordu. Giysi fabrikalarının % 31'i, tekstil fabrikalarının % 17'si ayakkabı fabrikalarının % 33'ü ve deri fabrikalarının da % 18'i deney kapsamına sokuldu. 1965'in ilk yarısında 400 kadar işletme Bolşevişka-Mayak sistemine geçirildi. (Bu da, Kruşçev ile Brejnev-Kosigin'in farklı klikler oluşturmalarına rağmen sınıfsal kaynak olarak farklılaşmadıklarını, siyasetlerinin öz itibarıyla aynı olduğunu, görünürdeki farklılıkların kamuoyu açısından abartıldığını gösteren bir kanıttır.)

Bolşevişka-Mayak Deneyi, Kruşçev zamanında başlamış olmakla birlikte, Kosigin-Brejnev döneminde tamamlandı. 400 işletmenin deney kapsamına sokulması, bu kapsamdaki işletmelerle, plana göre üreten kesim arasında çeşitli çelişkilere yol açtı. Ne var ki bu durum kapitalizmin yasalarının kaçınılmaz bir sonucuydu. Kısmi düzeltmelerle üretim anarşisi bazı parçalarda giderilebilse dahi, bu, sistemin bütününe daha da keskin bir biçimde yansiyordu.

TEKELCİ DEVLET KAPİTALİZMİ

Sovyetler Birliği'nde kapitalizmin restorasyonunu anlamada, Kruşçev dönemi ile Kosigin-Brejnev dönemini ayıran özellikleri ve 1965 Reformlarının niteliğini kavramak büyük önem taşır.

Bu iki dönemi birbirinden ayrı sınıfların ya da siyasetlerin karakterize ettiğini düşünmek ya da 1965 Mart ve Eylül genişletilmiş MK toplantılarında alınan kararların tarım ve sanayide nitel değişiklikler getirdiğini sanmak hatalıdır. Bu reformların, bürokrat burjuvazinin toplumsal tabanını güçlendirmek ve işletme yöneticileri arasında sosyal emperyalizmin ideolojisini pekiştirmek için katkısı olmuşsa da, Reformları esas olarak bu amaca yönelik siyasi bir manevra olarak görmek de yanlıştır.

1965 Reformlarının asıl amacı, devlette merkezileşen kâr için yasal

kılıf hazırlamaktır; işletme yöneticilerine verilen pay, merkezleşen kârla kıyaslandığında talidir. Bu ayırımın üzerinde dikkatle durmak, tekelci devlet kapitalizminin dolayısıyla sosyal emperyalizmin özünü kavramamak olur. Aynı şekilde, Kruşçev dönemi ile Kosigin-Brejnev dönemi arasında nitel bir fark görmek, birinciyi adem-i merkeziyetçi (hatta serbest rekabetçi, vb.); ikinciyi ise merkeziyetçi, tekeli, vb. olarak değerlendirmek de hatalıdır. İkinciyi birincinin doğrudan bir devamı, 1964'e kadar takip edilen ve bir yandan tekelci devlet kapitalizmi kalıbına dökülen yapının üstyapısal kişiliğine kavuşması olarak görmek gerekir.

Unutmamalıyız ki, daha 1950'lerin sonunda Çin Halk Cumhuriyeti'ne yardımı keserek, SSCB sosyal emperyalist bir politika izlemeye başlamıştı. Bu politikanın alt yapısı ise daha 1960'ların başından itibaren atılmaya başlandı; "firma" adı verilen ilk iki birleşik şirket, ayakkabı ve deri alanında Lvov'da kuruldu - bölgesel ekonomik konsey bir dizi küçük ayakkabı ve deri işletmesini biraraya getirmeyi kârlı görmüştü. Ve daha 1964'te, yani Kruşçev atılmadan önce yapılan bir araştırma, 820.000 kişiyi barındıran 370 firmanın varlığını ortaya koyuyordu. O halde bu iki dönem birbirinden farklı ekonomik ve siyasi yasaların yürürlükte olduğu dönemler olarak değerlendirmek yanlıştır.

1970'de yazdığı bir makalede, Liberman 1965 reformlarının sosyalist üretim ilişkileriyle taban tabana zıt kapitalist ilişkilere üstyapısal kılıf oluşturduğunu gizlemeye çalışarak şöyle demektedir:

"SBKP Merkez komitesinin Eylül (1965) genişletilmiş toplantısı, SSCB sanayiinde işlerin durumu hakkında etraflı bir inceleme yaptı. O zamanki işletmeciliğin örgütsel yapısının ve sanayideki planlama ve ekonomik teşvik yöntemlerinin mevcut şartlarla ve üretici güçlerin gelişme düzeyi ile uygun düşmediği tespit edildi... Diğer indekslere ilaveten, kârın sabit üretken sermayeye ve standartlaştırılmış işleyen sermayeye oranı olarak hesaplanan kâr ve kârlılığı, işletmelerin çalışmasının

verimliliğini değerlendirmede indeksler olarak tesis edildi. Böylece, ülkemizde uzun süredir varolmalarına rağmen -bu akalım işletmelerin çalışmasını değerlendirilmesini planlamada rol oynamamış olan bu etkinlik ölçüleri ekonomik dolaşıma sokuldu." (L-SSCB-ER/sf.468)

Böylece Liberman, 1965 reformlarını zorunlu kılan değişikliklerin üretici güçlerin geliştirmesi zorunluluğundan doğduğu sahtekarlığına başvurmakta ve Reformların, uzun süredir (yani Stalin döneminden beri) varolan ilişkilerin canlandırılmasından başka bir şey olmadığını ispata çalışmaktadır.

Şimdi, restorasyonun gelişimindeki iktisadi ve siyasi temelleri daha yakından inceleyelim.

(a) Tarımda "Reform"

Brejnev-Kosigin kligi işbaşına geldiklerinde, ilk ele aldıkları, Kruşçev döneminde en büyük darbeyi yemiş olan tarım kesimi oldu. MK'nın Mart 1965'teki genişletilmiş toplantısında Brejnev, Kruşçev dönemindeki uygulamaların şu yönlerde değiştirileceğini ilan etti:

1. "Kampanyalara son verilmesi": Kruşçev döneminde merkezi kampanyalarla kolektif çiftliklerin üretecekleri ürünler, kullanacakları yöntemler, vb. hakkında çeşitli direktifler çıkartılmıştı. Bu, birçok durumda kolhozları yönetenleri kaldıramayacakları yüklerin altına sokmuştu. Bu uygulamaya son verilecek ve çiftliklere daha geniş serbestlik tanınacaktı.

2. Mütevazı ve sabit istihsal kotaları: Kruşçev dönemindeki yüksek istihsal kotaları, kolhozların belini bükmüştü. Brejnev altı yıl için değişmeyecek sabit bir kota konusunda söz veriyor ve kotaların üzerindeki satın almalar için de yüksek fiyatlar ödeneceğini vaad ediyordu.

3. Özel topraklar üzerindeki sınırlamalara son: 1958 sonrasında Kruşçev yönetimi kolхозlardaki özel topraklar üzerine hayli baskı koymuş; özel vergiler ve benzeri önlemlerle bu toprakları sınırlama yoluna gitmişti. Ayrıca birçok kolhoz da zorunlu yoluyla solhoza dönüştürülmüştü. Brejnev bu konuda da 1958 öncesi duruma dönüleceğini ilan et-

ti.

4. İdari düzenin eski haline getirilmesi: Tarım Bakanlığı yeniden kurulacak ve Kruşçev'in attığı Tarım Bakanı Matskeviç de görevine yeniden getirilecekti. Yerel örgütler düzeyinde de, parti sekreterlikleri ile tarımsal idareler arasındaki bağ yeniden kuruldu. Diğer bir önemli değişiklik ise, Kruşçev zamanında tarım ve sanayi olarak ikiye bölünen parti örgütlerinin yine birleştirilmeydi.

5. Daha iyi bakım ve tamir imkânları: 200 kadar yeni tamir fabrikası ve 100 civarında özelleşmiş atölye kurulacak; bunlar sanayi ile bağ sağlayacak ve her tür yedek temin edecekti.

6. Fiyat artışları: Kolhozlardan yapılan satınalmalarda, fiyatlar artırılırken, kolhozların çeşitli hizmetler için ödemelerinde de tenzilat yapılacaktı. Örneğin 1960 öncesinde kolhozlar, elektriğin kilovat saatine, sanayi işletmelerinin dört katı kadar ödeme yaparlarken, şimdi bu eşitlenecekti.(x) Böylece kolhozların gelirlerinde önemli bir artış bekleniyordu.

7. Ödeme artışları: 1960 sonrasında kolhoz köylülerine yapılan ödemeler zaten artırılmaya başlanmıştı. Brejnev bunun sürdürüleceğini, ayrıca, Kruşçev'in düşürülmeden önce ilan ettiği emeklilik maaşlarının da uygulamaya konacağını bildirdi.

8. Yatırım artışları: 1961-1965 arası 34.2 milyar ruble olan tarım yatırımlarının, 1966-1970 arasında 71 milyar rubleye çıkartılması vaad ediliyordu.(xx) Ayrıca, yine Kruşçev döneminde geniş çapta gübre yatırımlarına girilmişti. Bunların sonuçlandırılarak tarıma yapılan gübre ikmalinin artırılması da Brejnev'in saydığı hedefler arasındaydı.

9. Ek önlemler: Sulama ve drevaj çalışmalarının yoğunlaştırılması, kolhozların devlete olan borçlarının tasfiyesi, kolхозlarda tuğla yapımı, gıda maddeleri üretimi, elektrik enerjisi elde edilmesi ve benzeri faaliyetler için imkan sağlanması da tarımı ayağa kaldırmak için planlanan ek önlemler arasındaydı. (N-PAST/sf. 203-205)

Mart 1965 Genişletilmiş Toplan-

tısının genel çizgisine baktığımızda, iki ana özellik görüyoruz: Birincisi, 1957-58 Reformlarıyla beli bükülen ve iflase sürüklenen tarımı ayağa kaldırma amacının güdülmesi, ikincisi ise Kruşçev başta kalmış olsaydı, muhtemelen onun da benzer önlemlere gitmiş olacağı - çünkü, önlemlerin bir kısmı, zaten Kruşçev döneminde başlatılan girişimlerin devamı niteliğindedir.

Bu genel çizginin bir devamı olarak, 1966 ve 1967'de solhoz ve kolhozlarda yürürlüğe konan değişiklikler ve nihayet Kasım 1960'da toplanabilen Kolhoz Kongresi, tekeli bürokrat burjuvazinin tarım politikasını berraklaştırdı; sınıf çelişkilerinin bürokrat burjuva diktatörlüğü altında bürüneceği biçimi ortaya çıkardı.

1965 Reformlarının (Eylül 1965 Genişletilmiş Merkez Komitesi Toplantısında yürürlüğe konan ve esas olarak sanayi kesimini ilgilendiren Reformlar) bir parçası olarak solhozlarda da "tam ticari muhasebe" sistemine geçildi. 1967 yılında bu sisteme dahil olan yaklaşık 400 solhoz vardı. (N-SE/sf.45) "Tam ticari muhasebe" işletmelerin Devlet Bankasından karşılıksız kredi almaları yerine, sermaye faizi ödeyerek devletten sermaye temin etmeleri ve kârlılığa göre işletmeleri; kârdan ellerinde kalan payla da ufak çapta yatırımlara girebilmeleridir. ("Ticari muhasebe") kavramının kapsamı ve Stalin dönemi ile sonrasında kazandığı içerik farklılığı konusunda, bkz: dipnot (33) ve (34) Devlet çiftliklerinde "ticari muhasebe" uygulamasına geçilmesi, bunlarla sanayi işletmelerinin tamamen aynı temele oturtulduğunu gösterir. 1970'de tüm solhozların üçte birinin yani sisteme dönüştürüldüğü (N-BAST/sf. 206) ve dönüştürme işinin sürdüğü gözönüne alınır, uygulamanın ne kadar geniş boyutlarda olduğu anlaşılabilir.

Diğer yandan, 1 Temmuz 1966'dan itibaren uygulanmak üzere kolhoz köylülerine, solhozlardaki tarım işçilerine verilen düzeyde, ücret ödenmesi yürürlüğe kondu. Buna göre kolhoz köylülerine yapılacak ödeme kolhoz gelirlerinden çıkartılacak ilk meblağ olacaktı. (ser-

maye fonuna yapılacak ödmeden de önce gelecekti.) Ücretleri ödeyemeyen kolhoz yönetimleri bankalardan kredi alabileceklerdi. Bu çok önemli bir değişiklikti; çünkü daha önceleri kolhozların, üyelerine ödeme yapmak üzere borçlanmalarına asla izin verilmiyordu.

Bu tayin edici değişiklikler, kolhozlarla solhozlar arasında esasta olan farkları tamamen sildi; gerçek mülkiyet biçimi olarak ikisini aynı temele oturttu. Temel üretim araçlarının bürokrat burjuvaziye ait olduğu çiftliklerde çalışan solhoz işçileri ile kolhoz köylüleri arasındaki farklar tali hale geldi; -olsa olsa proleterler ile yarı-proleterler arasındaki farklara dönüştü.

Bu değişikliklerden sonra kolhozlarla solhozlar arasında geriye kalan farklar konusunda burjuva iktisatçısı Nove şöyle diyor: "Kolhozlarla solhozlar arasındaki farklar şimdi iki tanedir: Devlet mülkiyeti-ne karşı kollektif mülkiyet, tayin edilen yönetime karşı seçilmiş yönetime karşı seçilmiş yönetim" (N-BAST/sf. 207) önce Nove'nin ikinci fark konusundaki gözlemlerini aktaralım; daha sonra her iki fark, daha doğrusu her iki benzerlik konusunda yorum yapacağız.

Nove'nin aktardığına göre, Kasım 1969'da toplanan Kolhoz Kongresi üç idari düzeyde kolhoz konseyleri kurulmasını kararlaştırmıştır. En alt düzeydeki konsey, yerel kolhozların temsilcileri arasından seçilecek, daha üst düzeydekiler ise bir alttakilerce belirlenecektir. En üst düzeydeki konsey, yani Birlik konseyi ise bizzat Kongrede seçilmiştir. Nove 125 üye arasında Gosplan başkan yardımcısının, bazı Cumhuriyetlerin tarım bakanlarının olduğuna ve özellikle Birlik Tarım Bakanı Matskeviç'in konsey başkanlığına seçildiğine işaret ederek "seçim" ilkesinin yüzeysel olduğunu; özünde bu mekanizmanın merkezi tayin ve denetimden farklılaşmadığını belirtiyor. (Hele konseyin ilk toplantısına, seçilmiş konsey üyeleri olmayan Partinin tarımla ilgili yetkilerinin de katılmış olması Nove'nin bu görüşünü desteklemektedir.)

Buradan anlaşıldığına göre kolhoz yönetimleri de bürokrat burju-

vazinin uzantısı biçimindedir; üst düzeydeki kolhoz yöneticileri ise tekeli bürokrat burjuvazinin bir parçası durumundadır. O halde, toprak zaten devlet mülkiyetinde olduğuna göre, temel üretim aletlerinin tasarruf -hakkı gerek kolhozlarda, gerekse solhozlarda bürokrat burjuvaziye aittir- tasarruf hakkının solhozlarda devlete, kolhozlarda ise kolhoz yönetimine ait olması, yalnızca kâğıt üzerinde kalan bir farklılıktır. Kolhoz ve solhozlarda çalışanları ait özel toprakların toplam işlenen toprağın % 3'ü olduğu, bunun da 1/3'ünün solhozlarda, 2/3'ünün kolhozlarda çalışanların tasarrufunda bulunduğu 've kolhozlarda çalışan sayısının solhozlarda çalışan sayısının iki katı olduğu) gözönüne alınır, kolhoz ve solhoz işçilerinin aynı sınıfsal konumda oldukları ortaya çıkar. İlaveten bu geniş tarım proleterleri ve yarı-proleterleri ordusunun maddi konumu sanayi proleteryası ile de hemen hemen aynıdır -aradaki farklar sanayi-tarım ve kent-kır çelişkilerinin emekçiler düzeyindeki yansımalarından ibarettir. Sonuç olarak, 1965 Reformlarının emekçiler açısından, gerek tarımın kendi içindeki, gerekse sanayi ile tarım arasındaki farkların azalmasını güvence altına alan üstyapısal önlemleri hayata geçirmede bir dönüm noktası olduğunu söyleyebiliriz. Böylece, şimdiye dek görülmedik genişlikte bir proleterler, yarı-proleterler ordusu, bir avuçluk tekeli bürokrat burjuvaziye karşı mevzilenmiş durumdadır.

Nüfusun muazzam bir kesimi, çok küçük bir azınlık tarafından mülksüzleştirilmiş durumdadır; bu, yeni sosyalist devrimin de, proleteryanın üretimin denetimini "bir gece içinde" ele geçirebileceği biçimde gerçekleşeceğinin bir müjdesidir. Her olumsuzluk gibi, bu da içinde böyle bir olumlu yan taşımaktadır.

(x) 1960 öncesi 1/4 olan oranın, 1960'ta 1/2'ye indirildiği ve 1966'dan itibaren eşitleneceği bildiriliyor. Stalin döneminde uygulamanın nasıl olduğu konusunda ise bilgi verilmemiştir.

(xx) 1961 öncesi için rakamlar verilmemiş olduğundan elimizde kıyaslama imkanı yoktur.

“SSCB” HİNDİSTAN EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Derleyenler: Hüseyin ŞİMŞEK
Hüseyin NADİR

“SSCB”nin, 1960’lardan sonraki Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerine yönelik yatırım, borç verme ve ithalat-ihracatın kazandığı görünüm, bu gücün bugünkü siyasi ve ekonomik niteliğini kavrayabilmede önemli bir role sahiptir. Bilindiği gibi, bu ekonomik ilişkilerin halen de, “barış” ve “dostluk” bağlarının mı, yoksa, “eski Çarların dünya imparatorluğu düşünüyü yeniden gerçekleştirme” isteği üzerinde yükselen, sosyal emperyalist yayılmanın mı bir aracı olduğu tartışmaları, ülkemizde de yeni değil. Söz konusu genel sorunun bir parçası olarak, “SSCB”nin Hindistan’la olan ekonomik ilişkilerini ele almak, tartışmalara kendi çapında bir açıklık getirebileceğinden, yararlı olacaktır.

A- İLK ADIM: “BATILI KARTELİ BOZMA EYLEMİ”

Dünyanın, İkinci Paylaşım Savaşı sonrasındaki emperyalist sistem alanında kalan bölümü, sistemin büyük güçleri (öncelikle ABD) tarafından yeniden paylaşılmış; büyük bir yarı-sömürgeler kuşağı oluşturulmuştu. Yarı-sömürgelik statüsü, aynı zamanda bu ülke egemen sınıflarının, yerel iktidarda daha belirgin ve hatırı sayılır rolünü de beraberinde getirmekteydi. Konuya ilişkisi bakımından, şu açıdan önemli bu nokta: Dünün SSCB’nde, 1950 sonlarında başlayan genel revizyon, bir ucu ile, yarı-sömürgelerin egemen sınıflarına güçlü bir yakınlaşma ve çok yönlü bağlatma olarak da gündeme gelmekteydi. Hindistan, Afganistan, Endonezya, Birleşik Arap Cumhuriyetleri ve Irak’a sermaye ihraç edilir oldu. Ki bu ülkeler, 1968’lerde “SSCB”nin sermaye akı-

şının %60’ını elde tutmaktaydılar.¹ “SSCB”nin sermaye akışının, birçok zorlukla karşılaşması kaçınılmazdı. En başta, yerleşmiş Batılı kartellerin parçalanması sorunu vardı. Bunun gündeme getirdiği zorunluluk ise, yeni yatırımcının yatırımlarını belli sanayilerde yoğunlaştırması oldu. Bu, “kartel bozma eylemi” siyasi bağımsızlıklarını yeni kazanmış ülkenin, “kendi gücüne dayanan bir ekonominin gelişmesi için” yapılan bir yardım mıydı gerçekten? Sorunu Hindistan özelinde irdeleyerek, bu soruya gerçekten de nesnel bir yanıt vermenin büyük önemi kolayca anlaşılır olsa gerek. Neden Hindistan diye sorulabilir? Ünlü bir savdır: “SSCB, kendi gücüne dayanan bir ekonomi kurmayı amaçlayan ülkelerin, bu amaçları için gerekli olan sanayii gelişmelerini finanse etmekte gönüllüdür.” Ve bununla ve “en somut” örneği olarak da Hindistan gösterilir. İşte bunun için Hindistan.

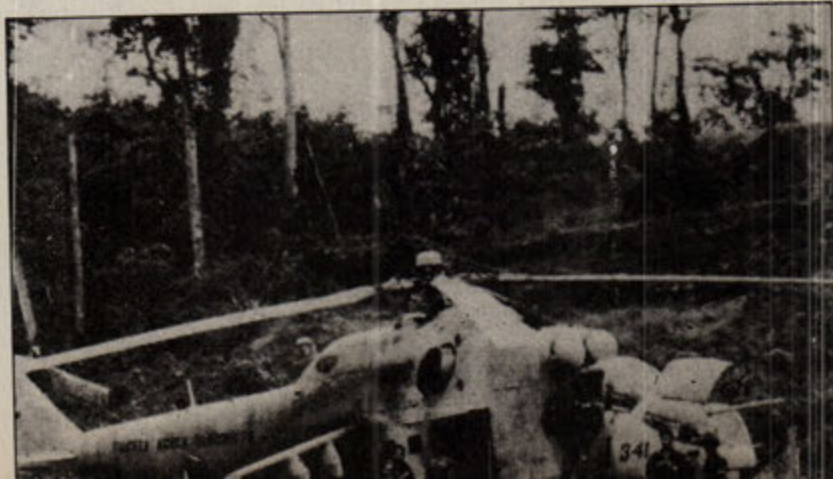
Yeni Yatırımcının Özgünlüğü

“SSCB”nin Asya ve Afrika’nın diğer ülkelerindeki yatırımları, maden ve diğer doğal zenginliklerin kullanımında yoğunlaşmıştır. Yani,

sektör açısından Batılı emperyalistlerin yatırımlarından hemen hiç farklı değil. Oysa Hindistan’da, yatırımlar sanayide yoğunlaşmakta. Söz konusu yatırımlarda, “SSCB” ile Batılı ülkeler arasındaki farka gelince; birincisi, hemen hemen yalnızca kamu sektörünü, ikincileri ise, özel sektörü finanse etmeye ağırlık vermektedir. Rekabetin başlıca alanları ise; petrol, ilaç sanayii, çelik sahalarıdır.

“SSCB”nin rekabet taktiğini, birkaç alanda inceleyelim. Bilindiği gibi, uluslararası petrol sanayii yedi uluslararası büyük Amerikan ve İngiliz-Hollanda şirketlerinin egemenliğindeydi. Bu yedi “büyükler”, aynı zamanda ham petrolün arıtma ve perakende dağıtım kanallarını da, kontrol etmekteydiler. Öte yandan “küçükler” diye anılan, İtalyan devlet kuruluşu ENI, Amerikan Philips gibi şirketler de, yerleşmiş kartele girmeye çalışan “yeniler”di. Bu durum karşısında, “SSCB” ne yaptı?²

İlk olarak, 1959-60’da Hindistan’da ham petrolü dünya pazar fiyatından %15-20 düşük bir fiyatla satmayı önerdi. Bundan, olumlu bir sonuç alınmadı. Çünkü, tüm artıma kapasitesini ellerinde tutan Burman-Shell, Stanvac ve Caltex gibi, üç yerleşmiş büyük şirket, “SSCB”nin

lardı. Burada, Batılı tekellerin başlıca kârlarını, ham petrol satışından yaptıkları söylenebilir. Bu, doğrudur da. Ama hiçbir şey, "SSCB'nin finanse ettikleri projelerde hayırseverlik" kaldığını kanıtlamaya yetecek gibi değil. Bakaro için ABD'nin de önerileri vardı. Bu önerilere göre, "SSCB'nin kuracağı 4 milyon tonluk bir tesisin maliyeti, Amerikalıların kuracağı tesisten %25 fazla olacaktı." Adı geçen projenin toplam maliyeti, "SSCB" tarafından; 10.27, ABD tarafından ise; 7.15 Milyar rupee olarak açıklanmıştı. Önerisi kabul edilmediği için, ABD'nin önerisine nereye kadar bağlı kalabileceği bilinemezdi. "SSCB" ise, birinci aşama maliyetini, çok geçmeden 4.86 milyar rupee'den, 6.2 milyar rupee'ye yükseltti.⁵

Dasturco'nun, "SSCB" önerisi hakkındaki rapora gözetmekte fayda var: "Bu fiyatların önerildiği Aralık başından beri, ithalat resmindeki ve son iki-üç yılda maliyetteki artışları da gözönüne aldıktan sonra bile, bunların genellikle yüksek olduğu kanısına varıldı. Şu da biliniyor ki, Bakaro ile mukayese edilebilir olanakları olan yassı ürünler üretmesi planlanan çelik tesisleri Britanya, Fransa, İtalya ve Japonya'da Bakaro'nun biçilen fiyatının yarısından da aza inşa olunmakta, ya da son birkaç yıl içinde tamamlanmış durumdadırlar."⁶

Geçmeden, bir de anımsatma: 1953 Bhilai Anlaşması'nda, "tesislerin ve parçalarının planları ile donatımının yapımı SSCB kuruluşları tarafından günümüzün en ileri teknik seviyesinde yapılacaktır" denilmekteydi.⁷ Bakaro Anlaşması'nda ise, böyle bir madde yoktur. "Modası geçmiş teknoloji sağlama"ya açık kapı değil miydi bu? Bakaro'da yapılan da, bu oldu.

Proje Gecikmesinin Maliyeti

Bütün projelerin bir özelliği olan, makine ve donatımın zamanında teslim edilmesiyle ilgili hiçbir "zarar ödentisi" maddesinin kontratlarda yer almaması, amaçsız olmasa gerek. Daha birçok, "normal"

ham petrolünü arıtmayı reddetti. "SSCB"nin, Hindistan'a petrol arıtmayı finanse etme önerileri bunun bir sonucu oldu. Rafineriler inşa edilirken, "kartel bozma eylemi"de, olumlu yürüyordu. Yani, tutunulacak bir yer bulunmuştu. 2 milyon ton kapasiteli Barauni'deki rafineri, 75 milyon dolara malolmaktaydı.

"Büyükler" alarına geçip, durumlarını kuvvetlendirecek önlemler aldılar. "Kapışma"yı fırsat bilen, "küçükler"den Amerikan Philips Petroleum da, kamu sektöründe bir rafineri inşa etme önerisiyle araya girdi. 34 milyon dolara, 2.5 milyon tonluk bir rafineri. Bu maliyetle, sözkonusu şirket yılda en az %30 kâr edecekti.³ Sebastiyân'ın maliyet rakamlarına göre, "SSCB" 2 milyon tonluk fabrikasının maliyeti, Philips'in 2.5 milyon tonluk fabrikasının iki katından bile fazladır. Batılı kapitalistlerin, fiyat teklifleri "SSCB yardımı"nın maliyetinin yüksekliğini gündeme getirince, "SSCB" fiyat indirimine yöneldi. Örneğin, anlaşması bulunan Koyalı Rafinerisi'nin sözleşmesi, yeniden gözden geçiriliyor ve maliyet önemli ölçüde düşürülüyordu. Fakat yine de, düşürülen maliyet, 2 milyon tonluk Koyalı Rafinerisi için 60 milyon dolar Batılı şirketlerin önerilerinden fazlaydı.

Öte yandan Bakaro'nun durumu için, Hintli danışmanlar 1966'da, bir "Maliyet Azaltma İncelemesi" yaptılar. Belirledikleri uygulansaydı, en azından 1.5 milyar rupee tasarruf edilecekti. (1 rupee, yaklaşık 0.12 ABD dolarıdır.) Uzmanların başlıca iki önerisi vardı: "1- İlk aşamada, SSCB önerisi olan dört adet 100

tonluk konvertör yerine, 200-300 tonluk daha büyük konvertörlerin kullanılması. 2- Levha çekilmesinden vazgeçilmesi." Bu önerilere, "SSCB" yetkililerinin yanıtı şu olmuştuk: "Bu tip büyük konvertörler SSCB'nde henüz tam olarak işleme konmadı ve bu nedenle bu tip konvertörler ancak ikinci aşamada kurulabilir." Oysa OECD tarafından 1964'te yayınlanan "SSCB'de Sürekli Çelik Dökümü-Genel Görünüş" adlı araştırmada, 200 ton kapasiteli tesislerin, o yıllarda planlandığını belirtiyor. Başka bir kaynak: "Böylece şurası açık ki, eğer Bakaro gibi bir tesis Sovyetler Birliği'nde kurulacak olsaydı, büyük kapasiteli konvertörler için bir ön hazırlık bile levha çekme tezgahı için bir hazırlığa lüzum olmaksızın, böyle bir tesisin 1964'te düzenlenebileceği ve 1966'da Maliyet Azaltma İncelemesi'nin tartışıldığı zaman mutlaka yapılabilirdi."⁴

Batılı tekellerin finanse ettikleri projelerle karşılaştırıldığında, "SSCB"nin finanse ettikleri projelerin maliyetlerinin gerçekten yüksek olduğu açıkça anlaşılır. Planlanan kapasitesi, 2 milyon ton olan Barauni ve Koyalı rafinerilerinin "SSCB" tarafından maliyeti, sırasıyla; 76 ve 60 milyon dolar oldu. Kapasitesi 0.75 milyon ton olan Gauhati Rafinerisi, Romanya tarafından 32 milyon dolar maliyetle tamamlandı. ABD'li Philips'in finanse ettiği, Cochin'deki 2.5 milyon tonluk rafinerinin maliyeti 34 milyon dolar tuttu. Çeşitli Batılı firmaların Matras ve Haldia'da finanse ettikleri 2.5'ar milyar tonluk rafinerilerin maliyeti ise, 21.25 milyar do-

olmayan şey vardı ticari muamelelerde. "Madencilik ve İlgili Makineler Kurumu" (Durgapur)'u ele aldım. "Donatım ve materyal temini anlaşmasında bir madde vardı ki, buna göre donatımın gerçek net ağırlığı, anlaşmada belirtilen 23.363 olan, toplam net ağırlıktan az bile olsa, 103.324.977 rupee'nin tam miktarı ödenmek zorundaydı. Kontrat edilmiş miktarın %8'i daha temin edilecek iken, hükümet tam ve en son ödemeyi yapmaya zorlandı." Makine ve donatım teminindeki gecikmeler, projelerin inşasında gecikmelere yol açıyor ve bu da Hindistan'a maliyetini müthiş yükseltiyordu. Ve bunlar, birer mantık zorlamasının ürünü olarak söyleniyor. Her şey oldukça somut. Geciken projelerin bazılarını sıralayarak bu doğrulanabilir.

"Ağır Mühendislik Kuruluşu"nun, "Ağır Makine Yapma Tesisi" olan Ranchi'nin tamamlanma tarihi, 1964'ün sonundan, 1967'ye değiştirildi. Fakat, yine de ancak 1970'te tamamlandı. "Madencilik ve İlgili Makineler Kurumu" beş yıl geciktirildi. Fazladan yapılan yaklaşık 15 milyon rupee'lik harcama, bu gecikmenin sonucuydu." Gecikmeler, "SSCB'nin donatımdaki işleme sorumluluğunu savsaklamasını da gündeme getiriyordu. 1968 yılına ait bir rapora göre, "SSCB'nin verdiği işleme garantisi süresi, sevk tarihinden itibaren 18 aydır. Görünüşe göre pek çok durumlarda, SSCB'den alınan donatım, garanti süresi bittikten sonra kurulacak."¹⁰

Ekleyelim ki, "SSCB"de planlı sosyalist ekonominin 1960'lardan sonra belirginleşerek yozlaşması, Hindistan'a yönelik yatırım projelerinde de etkisini göstermemezlik edemezdi. Birçok kez, donatım ve yedek parçalar, gerçek gereklilikleri gözönüne alınmadan sağlanmıştı. Bakaro'da, "bir yanda ilk yüksek fırın kompleksi için gereken mallar 10.000 tonluk bir kerteğe kadar eksik iken, öte yanda, çok daha sonra gereken haddehane için çok sayıda madde şimdiden temin edilmiş durumda."¹¹ Yine, AMK Lmt. Şirketi'nde, "yedeklerin gerekli olduğu tesis ve donatım teslim edilmeden çok önce, 20 milyon rupee'den fazla de-

ğerle yedek parça teslim alındı. Tesis ve donatım gelene kadar, yedekler depolarında paslandı."¹²

İlaç Sanayiinde Durum

Hindistan'ın ilaç sanayiisinde de bir grup tekelin sıkı kontrolü sözkonusuydu. Patentlerle korunarak dı-

jelerini mi, finanse etme çabasındaydı? Evet. Çünkü, kartelleri yıkmak için, bir giriş kazanmanın yolu bu. Bu arada sorulmadan, edilemeyecek bir soru var: Gerek "SSCB"nin, gerekse Batılı kapitalist ülkelerin, bilinmeyen yapay gübre ve petrol ürünleri (petro-kimyasalları) üretme yöntemlerini, Hindistan'a aktarmayı red, -evet red-et-

şarında yapılan ilaçlar, Hindistan'da korkunç fiyatlarla satılıyordu. "SSCB", antibiyotik ve ameliyat ilaçları yapan beş fabrikanın finansmanını önerdi. Telaşa kapılan Amerikan şirketleri, firmalarından birinin bu sanayiye girmesine "izin" vermesi için, Hindistan hükümetine baskı yaptılar. Nitekim, bir devlet kuruluşu olan "Hindistan Antibiyotikleri", Batılı firmalardan biriyle "penisilin" ve "streptomisin" yapımı işbirliği yapmak zorunda kalıyordu.

"SSCB", özellikle Batılı firmaların halihazırda tekellerinde tuttukları patent ve imalat yöntemleri pro-

melerinin yorumu açık değil miydi? Tutamak sağladıktan sonra, fiyatı istediği kadar yükseltmek, inşa edilmekte olan bütün projelerin tüm kontrolünü muhafaza etmede ısrar etmek ve "know-how"u reddetmek: "SSCB yardımları"nın somut niteliği buydu işte.

B- BORÇLANDIRMA

"SSCB" borçlarının yılda %2.5 faizi vardı ve geri ödeme, "donatımın sevkini bitiminden bir yıl sonra, 12 yıllık taksitle başlar"dı. Revizyon yıllarıyla beraber, koşullar

oldukça zorlaştırılmış ve bazı projelerde daha üretime geçmeden, geri ödeme başlatılır olmuştur. Örneğin: Bakaro çelik tesisinin kredileri, daha üretim başlamadan geri ödeniyordu. "Yardım"ın ticari niteliği, bu noktadan yakalanabilir. Yine, Bhilai Çelik Anlaşması, "...eğer fabrikanın teslimi için tespit edilmiş, tarihe kadar Sovyet kuruluşları tarafından herhangi bir gecikme olursa, bu teslim tarihinden sonra, zamanı gelen ödemeler, benzeri bir süre için ertelenir" derken; bu madde, sonraki diğer anlaşmalarda yer almıyordu.¹³ Yani 1960'lardan sonra, verilen kredilerin koşulları zorlaştırılırken, geri ödemelerde ve projelerin bitirilmesinde Hindistan aleyhine bir değişim söz konusudur. Ki, yine aynı yıllardan sonra, Batılı ülkelerin borçları, "SSCB"nininkinden daha ucuza gelir olmuştur.

Daha somut belirtmek gerekirse, teslimde birkaç yıla varan gecikmeler, projelerin daimi bir özelliği olmaya başlamıştır. Devamla, ABD'nin İhraç-İthal Bankası borçlarının 24 yıl Uluslararası Kalkınma Ajansı borçlarının 40 yıl süreleriyle karşılaştırıldığında, daha kısa ödeme süresinin, "Sovyet sermayesi"nin daha çabuk geri dönmesine yol açtığı görülecektir. "SSCB", 1973-75'te Hindistan'a verilen "yardım"a karşılık, en yüksek geri ödeme oranını almaktaydı. Ülkelere göre oran şöyleydi: ABD'nin %12, İngiltere'nin %25, B.Almanya'nın %50 ve "SSCB"nin hemen hemen %75.¹⁴

"SSCB"nin pek az "yardım"ı, bağış yani geri ödemesiz olmaktadır. Batılı kapitalistlerin, bu konudaki "ömertliği"ni dillere düşüren de bu durumdur. "Sovyet kredileri"nin hemen hepsi, belirli projeler içindir. "SSCB"nden makine vb. alımını finanse etmede kullanabilirler. Bu durum, normal bir ticari alış-verişte olabilecekten daha fazla bir fiyat isteme olanağı sağlamaktadır. Kanıtıma olanağı sağlamaktadır. Kanıtıma kesin. Üç rafineri ve Bakaro Çelik Tesisi'nin durumu böyleydi. "SSCB yardımı"na dayanan başlıca projelerin incelenmesi sonucunda, varılan nokta şu olmaktadır: "Bütün Sovyet yardımlı olasılıkla-

rın ortak kusurları; kesin yapım programlarının olmayışı, donatım ve makinelerin tesliminde gecikmeler ve bu malların maliyet tahminlerinin sürekli gözden geçirilmesidir. Diğer ülkelerin yardım ettiği öteki projelerle karşılaştığımızda, onlarda da benzer eksiklikler buluyoruz. Yalnız Sovyetler Birliği'ni ele aldığımızda bu eksiklikler daha belirgindir."¹⁵

Anlaşmalarda, "bütün teknik işlerin Sovyet acentelikleri tarafından yapılması"nda ayak diremektedir. Aynı işi yapabilen Hint teknisyenlerinin, devreye girmesine izin verilmemekte, yani fabrika Hint idaresine, devir ve teslim edilene kadar, idare ve inşaada tüm kontrolü ellerinde tutmaktadırlar. Bunun çok çe-

şitli sonuçları olmaktadır: Örneğin, Hint teknolojisinin ve yapma tekniğinin büyümesi önleniyor demektir bu. 12 Ocak 1974 tarihli "Ekonomik ve Siyasal Haftalık"ta şunlar özetlenmekte idi: "Açık işletme ocaklarda kömür çıkarma gibi, Hintli teknisyenlerin planlama ve işi yürütmede tam yetkili oldukları meselelerde bile, Sovyetler yardımı değerine dayanarak Sovyet kömür işletme makineleri satın alınması için, kendi acenteliklerinin teknik danışman olarak atanmalarında ayak diretiler. Olasılık (fizibilite) çalışmaları bile Sovyet uzmanları tarafından yapılacaktı."

Batılı tekellerin "işbirliği" gibi, "SSCB"nin de "teknik danışmanlıklar"ı var. Bu danışmanlıkları ara-

mel olacağını, ancak küçük birkaç değişiklik yapılabileceğini belirtti. Fakat, "SSCB" çok geçmeden, kendilerinin yeni bir proje raporu yapmalarını ısrar edecekti. Böylece, bütün mühendislik işleri yönetmesi öngörülen Desturco, tali bir role itildi yine. Kuşkusuz, Bakaro Çelik Projesi tek örnek değildi. Lok Sahha'nın "Kamu Girişimleri Komitesi", Hindistan İlaç ve Mustahzarları Ltd Şirketi (IDPL), Madencilik ve İlgili Makinalar Kurumu (MAMC), Hindistan Petrol Kurumu gibi "SSCB" projeleri, ele alındığında "Hintli uzmanların örgütlerinin kulak ardi edildiğini" saptamaktaydı.¹⁸

Bu Bölümde Sonuç Olarak

"SSCB"-Hindistan ekonomik ilişkileri, "yatırım" ve "kredi" ana noktaları çerçevesinde incelendikten sonra, tablonun tamamlanmış sayılması için, bu ülkeler arasındaki ticaretin kazandığı görünümü de, anlaşılır bir biçimde açıkça ortaya koymak gerekmektedir. Çünkü, gerçekten de sözkonusu ekonomik ilişkiler tam bir bütünü oluşturmaktadır.

Öyleyse, tablonun kalan kısmını da, II. Bölüm'de tamamlamak dileğiyle.

KAYNAKLAR:

- 1 J.White, The Politics of Foreign Aid, London. The Bratley Heat, 1974 p.205.
- 2 Bkz. Michael Tanzer.
- 3 Bkz. Michael Tanzer, s.208-220.
- 4 Padma Desai Bakaro Çelik Tesisi, Amsterdam 1972, s.57.
- 5 Kamu Girişimleri Yıllık Raporu, 1968-69.
- 6 A.Datar'a alıntı, s.228.
- 7 Bimal Drosat, s.87.
- 8 K.G.K. raporu, Nisan 1970, s.17.
- 9 Rapor, 1972, s.7.
- 10 AMK hk. KGK Raporu 1968, s.5.
- 11 Bakaro hk. KGK Raporu, s.46.
- 12 KGK Raporu, 1973-74.
- 13 Hindistan-Sovyet Çelik Anlaşması, 2 Şubat 1953.
- 14 1973-74 Merkezi Hükümet Bütçesi Açıklayıcı Notları'ndan, Yeni Delhi, 1974.
- 15 Sebastiyen s.535.
- 16 Bkz. Stokholm Uluslararası Barış Anlaşması Enstitüsü, 3. Dünya İle Silah Ticareti.
- 17 7 Ekim 1963 tarihli mektup, Kamu Girişimleri Raporu'ndan alıntı, s.9.
- 18 Bakaro hk. KGK Raporu s.17.

cılığıyla, makine ve donatımın kendisinden ithali için çabalamaktadır. Marksist ve Hintli araştırmacının şu söyledikleri ilginç: "Sovyetler Birliği, kendisi bu sanayiilerin bazılarının kurulmasına 'yardım' etmiştir. Şurası apaçık ortadadır ki, bu fabrikaların makinelerini bir kez bize sattıktan sonra, onların kullanılıp kullanılmadığı umurlarında bile değil."

Bir projeye yatırım yapmadaki pay, yalnız makine satışından gelenle sınırlanmaz. Daha önemli olan, projenin işlerliğini sağlayacak olan yedek parça, hammadde ve ara malların daha sonraki fiyatlarıdır. Sermaye ihracının, mal ihracını ilerletmesi tam da bu olmaktadır. Ki, "SSCB"nin Hindistan'a ithalatının çoğu, finanse ettiği projelerin işlerliğini sürdürecektir olan hammadde, yedekler ve diğer mallardır. MİG-21 projesinde olduğu gibi. Tam bir MİG-21 uçağının "SSCB" satış fiyatı, yaklaşık 6 ile 7.5 milyon rupee arasındayken, uçakların "SSCB"den sağlanan materyallerle Hindistan'da yapılması maliyeti, uçak başına 12.7 milyon rupee'ye çir-

kiyordu. Bunun 8.3 milyonu dövizdi. Yani "SSCB"den sağlanan materyaller için ödemeydi. Böylece, uçakları Hindistan'da yapmak, tamamlanmış bir uçağı satmaktan daha kârlı oluyordu. 1971-72'de yerli materyallerin ölçüsü arttırıldığında bile, döviz gideri en azından, satın alınsa tam bir uçak fiyatına eşitti.¹⁶

"SSCB"nin, Hint teknolojisini hep kontrolünde tutma çabasını ortaya koyabilecek bir olay: Bakaro Çelik Projesi için, ABD "yardım" önerisini geri çekti. Hint Planlama Örgütü Desturco'ya, ayrıntılı proje raporu hazırlaması için görev verildi. Temmuz 1963'te teslim edilen rapor, Hindistan hükümetinin atadığı bir komite tarafından incelendi ve kabulü önerildi. Bu komitede, Bhilai'deki en yüksek "Sovyet çelik uzmanı" S.I.Mahper'de vardı. Şunları yazıyordu: "...bu materyali hazırlayan planlama örgütü, son işleyen planları çıkarabilmek için, bütün fırsatlara ve çelik teknolojisindeki en son gelişmeleri de içeren şekilde kurulacak olan, çelik fabrikasının inşa programını denetleme olanağına sahiptir.¹⁷ Çelikle ilgili Bakan, bu raporun "Sovyet yardımı"na te-

HOŞGELDİN "YENİ DEMOKRASİ"

Bazı yeniler vardır ki, gelişen yenilerdir, hiçbir güce yenilmezler. Bu yenilerin en önemli özelliği sürekli yenilenmeleridir. İşte, Yeni Demokrasi, ben seni bu yenilerden sayarak hoşgeldin diyorum. Lakin bazı yeniler de vardır ki, bunlar da doğduklarına pişman olan -yeni olmasına rağmen- eskiden daha eski olan yenilerdir. Bu tür yeniler doğarken, hayat hakları ellerinden alınmış ve yenilmeye mahkûm olmuş yenilerdir ki, şimdi bu yeniler aramızda olmadıklarından bahsedemiyorum.

Yeni Demokrasi, senin doğuşuna hem sevindim hem de üzülüm, sen görevini yerine doğru olarak getirsen de getirsen de sevinmemi ve üzülmemi önleyemeyeceksin. Varsayalım ki görevini doğru olarak yerine getirdin. Unutma ki senin dostların, dostların kadar olmasa bile azımsanmayacak sayıda düşmanların var. İşte düşman hep kötü söyler, Yeni Demokrasi. Seni kötüler, sana çirkin sözler söylerler, seni küçümserler, hakir görebilirler de... Seni karalayabilirler, haline gülebilirler de. Senin hayat hakkını elinden almak için, "yeni doğan" bu güçlere karşı ayakta durmak için -özellekle- iki şeye ihtiyacın var. Değişen nesnel koşullara göre kendini değiştirip yenilemen ve bilimsel-eleştirel yazı dizinlerine tam can alıcı yerinden önemli bir yer ayırmandır.

Yeni Demokrasi, samimi söylüyorum ki seni çok sevdim, biricik dileğim senin ayakta durabilmen, gelişmen, büyümen, toprağa ekilen tohum gibi yeşermen, bir buğday tarlası olman, okyanus gibi, atmosfer gibi yerküresini sarmandır. Yenilmezlik -bence- budur.

Yeni Demokrasi, sen bana pek yabancı gelmedin. Senin benzerlerinle 8-10 yıl önce karşılaşmış gibiyim, karşılaşmaktan öte, arkadaşlıklarım olmuştu. Fakat geçen buca zaman içinde, sanki de unutmuşum seni. Şimdi tekrar görünce yenilmez olabileceğini düşünüyorum, hep seninle olayım, sana şarkılar, türküler söyleyeyim, çiçekler alayım sana, insanlığın özgürlüğünü haykırayım diyorum. Kısacası senden ay-

rılmak, seni kaybetmek istemiyorum.

Yeni Demokrasi, sen ne kadar mükemmel olursan ol, başta yakın dostun bedenizden ve daha nice dost ve düşmanlarından eleştiri almaktan kurtulamayacaksın. Seni eleştirmeye başladığım şu an o kadar sevinçliyim ki anlatamam. Çünkü yıllardır aradığım sendin ve seni tanıdığım için, seni eleştirmek daha kolay geliyor bana, bana yabancı olmayışın, bana bir cesaret veriyor.

Ve eleştirime sana ilk sorumu yönelterek başlıyorum:

Birinci sayfada "Ben halkın duygularına, taleplerine ve eğilimlerine tercüman olmak, ilerleyen hayatın dili, yönlendiricisi ve atılım ateşi olmak azmiyle yayın hayatına başlıyorum" diyorsun. Bunu söylemekle çok büyük bir sorumluluk altına giriyorsun. Gerçekten bu sorumluluğu kaldırabilecek misin? Dileğim bu yükü çok az bir zorlanma ile kaldıramazsan. Utandırırsan bütün yakınlarını, hayal kırıklığına uğrattır-san beni, bu defa affetmeyebilirim seni.

Yeni Demokrasi, sen belli ki gökten zembille inmedin. Mutlaka senin bir öncen vardı elbet. Dahası ben seni yeni yeni hatırlıyorum. Seni sık sık gazete kulübesinde ziyaret ederdim. Sen belki hatırlamayacaksın, bir defasında da seni eve getirirken yolda, iri yarı bir amca seni elimden alıp, götürmüştü. Arkandan hüngür hüngür ağlamıştım. Yedi yıl sonra sana kavuşmak ne büyük şans, ne tesadüf değil mi?

Bir an düşünüyorum da sınıftaki sıramda olsun, evde olsun, bahçede ki erik ağacının altında olsun boş zamanlarımda seninle sohbet ederdim. Ama ben pek konuşmazdım, hep sen konuşurdun, anlatırdın, beni bazen tembellekle suçlardın, sormadığım sorulara bile cevap verirdin. Bana enternasyonal, proletaryanın kurtuluşundan söz ederdin, devrim şehitlerini, jandarma dipçiğini, polis jopunu anlatırdın. Hele o açlık, yoksulluk, sefalet, zorbalık dedikçe çektiğim oflar hiç aklımdan çıkmıyor... Ama şimdi bunlardan

hiç söz etmiyorsun. Sen bu kadar değişmiş olamazsın. Hiç unutmam senin bana ilk öğrettiğin "korkunun ecele faydasının olmayacağı" idi. Hani biz korkmazdık. Hani biz haklılığımızı düşmana peşkeş çekmezdik, biz boyun eğmezdik. Ama şimdi boyun eğiyor gibi bir halin var. Sanki gebesin bir şeylere. Herhalde sancın devam ediyor görmeyeli, yoksa tekrar mı doğacaksın?

Yeni Demokrasi, bir de İran'dan, Sri Lanka'dan, yurt dışından bahsediyorsun. Eskiden hep yurdu, memleketimizi anlatırdın. Edirne'yi, İstanbul'u, Bursa'yı, Mersin'i, Ankara'yı, mutlaka da Tunceli'yi-Malatya'yı, Kars'ı, Hakkari'yi anlatırdın. Şimdi bakıyorum da hiiiç bunların adlarından bahsetmiyorsun. Bu kadar da değişmiş olamazsın. Sri Lanka dağlarından, Tamil gerillalarından bahsediyorsun, oysa eskiden Munzur dağlarından, Nurhak dağlarından, Kızılder'e'den bahsedirdin. Şimdi yüzün kızarmıyor mu? Düşün ki seni tanımayanları aldatabildin, benim gibi dostlarımı nasıl aldatacaksınız.

Bakıyorum da ülkemizin ılık ve sıcak olaylarından ve bugününden uzaklara kaçmışsın, düşmandan korkmuşsun sanki; sen bu kadar korkak olamazsın. Taaaa 1920'leri anımsatmanın ne anlamı var. Önmüz de sığağı sığağına içilecek çorbamız var. Temizlenmesi gereken kanlar her defasında ayaklarımıza bulaşıyor. Aslında en fazla senin ayağına bulaşıyor. Sense kanı paklamak yerine ayağını temizlemeye çalışıyorsun. Bu isyan ettiren tavır, senin gibi onbeş, onaltı yaşında bir, dünya güzellik yarışmasına adaylığını koyan birine yakışıyor mu? Söylediklerimi anlamadınsa 8. sayfaya bir göz ativer. Baktın değil mi? Bence -dilim varmıyor ama- bu bir çığırkanlıktır, Yeni Demokrasi... Sen bu kadar eksik olamazdın.

9. sayfada benim de yakından tanıdığım eski arkadaşlardan dem vuruyorsun. Onların o güzelim adını (sosyal faşistler) niçin "yarın" olarak değiştiriyorsun, eskiden bana anlatırken açık, sade ve oldukça netti, şimdi düşünüyorum da o halin

daha güzeldi sanki... Fakat yine de yenisin sen. Yenilmez olan sen olmalısın.

Yeni Demokrasi, sen eskiden öğrencilerin, proletaryanın sadece müttefiği olduğunu söyledin, şimdi ise durmadan öğrenci mücadelesini anlatıyorsun. Senden ricam öbür gelişinde öğrencilerden değil de; işçi, köylü, emekçi ordusunun erlerinden bahset. Çünkü bugün en yeni olan proletarya'dır. Öğrenciler değil.

Bazı olumsuzluklara rağmen yine de bazı beraber geçirdiğimiz olayları çok iyi hatırlıyorsun, bu güzel işte. Mesela 1 Mayıs mitinglerini, Kızıl 1 Mayıs meydanını, şehit düşen işçi arkadaşlarımızı çok iyi hatırlıyorsun, hatırlamalısın da. Dünyadaki durum ya da 26-27. sayfalarda anlattığın konular sandığın kadar önemli değil. Çünkü içinde bulunduğumuz ülke koşulları o meseleleri fersah, fersah geride bırakır. Ayrıca seninle görüşmeden önce; Saçak, Alınteri, Yeni Çözüm, Çağdaş Yol gibi arkadaşlarla görüştüm. Yine hatalı hareket ediyorlar. Bunu kendilerine açık seçik anlattım. Şimdi sen de bu yanıyla onlardan ayırt edilemiyorsun. Görüyorsun ki yanlışlar çoğaldı yine, bu yanlışlar kervanına sen de katılma olur mu?

Aslında eski adın daha güzeldi, gerçi şimdiki de fena değil de, bari adını değiştirdin, daha canlı ve daha yeni bir isim olabilirdi. Mesela "Parti"yi içine alan bir isim, mesele kitleleri kucaklayan Türkiye diye başlayan bir isim... Neyse bu çok önemli değil, dilerim geliş amacına ulaşırsın da Türkiye proletaryası Özgürlük türküsünü meydanlarda haykırmaya başlarsın. 1 Mayıs'lar Kızıl Meydanlar'da kutlanır, demokrasi yeniden kazanılır, parçalanır nankör suskunluk, zulüm yenilir.

Evet. Yeni Demokrasi, bugünlük bu kadar söyleşi yeter diyorsun. Aslında seni bırakmak istemezdim, fakat yeni haberler getirmen için bırakmak zorundayım. Haa. M. Oruçoğlu'na selamımı söyle, onu da diğer arkadaşlarımız gibi unutmadım. Hepinizi çok seviyorum, güle güle Yeni Demokrasi, yine bekliyorum...

Kadıköy Livani Güney,

Merhaba Yeni Demokrasi!

Selam olsun apaydınlık günlere
Selam olsun kazmayla, kürekle yürüyenlere

Selam olsun işkencelerde, hücrelerde haykırınlara

Selam olsun ölümü göze önceden alanlara.

Merhaba, Yeni Demokrasi ve okuyucularına. Yayın yaşamına başladığınızın 2. ayı olmasına rağmen, büyük ilgi görmeniz, gerçekten sevindirici bir olay. Sizleri böyle bir dergiyi çıkardığınız için kutlarım, başarılar dilerim.

Bir okuyucu olarak bazı görüşler sunacağım ve sizlerden bazı konuları açıklamanızı ve eksik yönlerinizi ise eleştirisini yapacağım.

Önümüzdeki dönem çetin mücadelelere gebe. Özellikle ideolojik mücadelenin hemen arkasından gelecek hesaplaşmalar ve savaşımın en ileri safhaya götürülmesi. Bizleri çok zor şartlar bekliyor. Yürüttüğümüz yol dikenli, yalçın kayalıklardan oluşuyor. Bunu aşmanın kolay olmadığı gibi, zorlu bir mücadele ile kazanılmasıdır umudumuz.

İşte bu anlamda sizin bu mücadelede en ön saflarda olmanız kaçınılmaz. Özellikle Yeni Demokrasi gibi bir dergi, devrimci mücadeleye öz ve biçim vererek, ivme kazandırma yolunda ilerlemelidir. Meydanı pasifist, modern revizyonist troçkist vb. akımlara boş bırakmamak için güçlü ve sağlam çizgilerin savunulması ve bundan taviz verilmemesi gerekir. Gerçekten bizim çizgimiz ne olmalıdır. Bunu belirlememiz ve ilke olarak kabullenmemiz gerekir. Bu çizgi bellidir. Türkiye'de teori ile pratiğinin görüldüğü tek çizgidir. İşte bu kertede bu çizginin savunulması, sayılarınızda Önder İbrahim Kaypakkaya'dan bahsetmenizi çok istiyorum. En azından bir "Çözüm" dergisi kadar, ben de İbrahim'i savunurum. Çözüm bugün netleşmiş bir çizgi savunuyorsa, biz de savunmalıyız. Mayıs ayında ölen devrimcilerin ve özellikle İbrahim Kaypakkaya'nın neden resmini ve anısına yazı yazmadınız. 18 Mayıs'ı anmalıyız. Her zaman için devrimciler anılmalıdır.

Sosyal-emperyalizmin ne demek

olduğunu açıklamanız ve herkesin bu konuda netleşmesi gerekir. İnsanlar RSE'nin ne olduğunu tam anlamıyla bilmiyorlar. Bilenler de net değil. Öncelikle Rusya'nın neden sosyal-emperyalist olduğu açıklanmalıdır.

Maoist öğretiler işlenmelidir. Mao'nun gerçekten bir usta olduğu ve bunun açıklanmasını sizden istiyorum.

Şuna katılmıyorum, kendi devrimci hareketimizi tanımamız için diğer ulusların hareketini tanımamız şart olamaz. Diğer kardeş ulusların devrimci hareketlerine destek verilir ve öğrenilir onlardan, dersler de çıkarılır.

1 Mayıs 1977 katliamının gerçek iç yüzünü açıklarsanız çok iyi olur. İnsanlara bu konuda bazı mesajlar vermek gerekir. Demokratik kitle dernekve örgütlerine ilişkin yazınızı daha da derin işleyebilirsiniz. Sanırım, ilerki sayılarınızda kendinizi aşar, ön safta yerinizi alırsınız. Başarı dilekleriyle..

Kocaeli'den bir okurunuz...

Sevgili Yeni Demokrasi Yöneticileri:

Derginizin ilk sayısıyla tanıştım. Bazı eksiklikleri (sayfa düzeni, devamı syf. 25'te vb.) olmasına rağmen, sınıfsal yönü ağır basan bir dergi. Özellikle modern revizyonizmin tekelinde bir dizi derginin takındığı günümüzde, proletaryanın gerçek temsilcisi olma yolundaki Yeni Demokrasi'yi okumak, okutmak, abone bulmak kendisine devrimciyim, demokratım diyen her insanın görevidir. Bu görevi ben de bulduğum yörede yerine getirmeye çalışıyorum. Yeter ki, siz proleter çizginizde tutarlı bir şekilde ilerleyin. Onu kitlelere götürmek, kitlenin sesi konumuna getirmek bizlerin görevidir.

Yeni Demokrasi'nin çıkmasında emeği geçen tüm arkadaşlara dostça selamlar, başarılar.

İzmir/Şirinyer'den
bir okuyucu.

Zındık, domuz oğlu domuz, me'lun, Ahmet H.Kırım, İsmail Yerli ve diğer domuzun töremeleri: Yeni Demokrasi dergisinin diğer kâfir, memnun, aşâğılık, hınzır... yapımcıları, yazarları ve personeli.

Derginizin 1. sayısında daha ilk derginizde bile ne köpek olduğunuzu yazdığınız yalan, dolan, palavra ve saçmalıklarınızla ortaya koydunuz. Derginizin 1. sayısındaki 18, 19, 20 ve diğer sayfalardaki saçmalık ve yalanlarınızı yazan o köpekten aşâğılık kişi ne kadar cahil ki: Böyle bir şey yazıyor.

Allah'ın laneti ve gazabı üzerinizde olsun.....cahiller.

İnsanların aldatılmasını sevmeyen bir genç

Sayın Ahmet Kırım!

Yeni yayın hayatına başlayan "Yeni Demokrasi"yi coşkuyla selamlıyorum. Bilimsel bakış açısıyla, ülkemiz ve dünya sorunlarına yaklaşımı 1. sayısıyla ortaya konmuş, diğer yayın hayatına başlayan dergiler içerisinde kendini gösteriyor. Geçmişten ders çıkaran ve geleceği de bu olumlu dersler üzerine oturtan bilimsel yaklaşım, halkımızı bağrında toparlayıp, yarınların sesi, umudu, ışığı, şafağı olacak. Yayın hayatınızda sonsuz başarılar dileğiyle, coşkuyla, dostça selamlıyorum, bir de şiirimi yolluyorum.

H.Güres - Aydın

Selam:

Yeni Demokrasi'nin çeşitli milliyetlerden emekçi halkımızın, devrimci mücadelesinin en iyi şekilde yürütmesi için elinden geleni yapacağı, daha yıllarca halkımızın sesi, kulağı, yol göstericisi bir yayın organı olacağı inancıyla.

Yeni Demokrasi'yi bir arkadaş kanalıyla okudum, sınırlı da olsa okuduğum bütün dergilerden daha akılcı, daha yiğitçe bir üslupla meseleleri anlatmaya, çözmeye çalıştığını ve en önemlisi siyasi anlayışına ters gelmediğimi gördüm.

Mustafa Cihanbeyli/Konya

Sevgili Dostlar;

Size, el ele sıkışmadan, dost, kardeş sohbeti yapmaya gerek olmadan böylesine yakın olmamı anlayacağınızı umuyorum.

İhanetin, yalınlığın, "var olmanın dayanılmaz hafifliğinin" alabildiğine geniş bir serbestlikle (malum sebepten) firdöndüğü kültürel alanda; gitgide daha çok yoksullaşan, ezilen, sindirilen halkın yanında olan (gerçek anlamda) bir dergi görmek; çölde vaha görmek gibi sevindirici oldu benim için... Doğru ve gerçekle bağlarını sınıksız koruduğu için aynı zamanda haklı bir atılım oluyor Yeni Demokrasi...

Dostlar, sizden temel bir isteğim var. Ashında bu istek yalnızca benim değil, sanırım bu sorunun yanıtını kafalarında berraklığa kavuşturmamış halk güçlerinin de isteği oluyor:

Bu, SSCB'de, sosyal faşizmin nasıl iktidara geldiğini, bu karşıdevrimin üretim ilişkilerinde ne gibi değişiklikler yaptığını; işçi sınıfının sosyal-faşizme neden yenik düştüğünün; özellikle "ekonomik ve siyasal" olarak tarihsel perspektifi içinde açıklanması...

İkinci bir isteğimiz ise, sayfa sayısını çoğaltmanız olacak... Gerçi olanaklarınızın buna izin vermediğini söylüyorsunuz. Gene de böylesine değerli bir çalışmanın uzun zamandan beri aç olduğumuz konularla elimize ulaşması, tahmin edeceğimiz gibi fiziksel açlığımızın yanında, düşünsel açlığımızın daha çok giderilmesi arzusunu engelleyemiyor.

"Yeni Demokrasi"ye, ufak bir katkımız olabilir umuduyla iki şiir gönderiyorum. Sizlere çalışmalarınızda başarılar dilerim. Dost Selamlarımla...

Tuncay Taylan - Ankara

Yeni Demokrasi dergisine:

Değerli arkadaşlar, herşeyden önce sizi, bu çabanızdan dolayı kutlamak istiyorum. Yayın hayatınızda başarılar diliyorum. Yayın hayatında bir boşluğu dolduracağınıza inanıyorum.

Türkiye devrimci-demokrat hareketin en büyük eksikliklerinden biri olan basın-yayın, yıllarca revizyonist, oportünist ve pasifistlerin elinde kaldı. Onlar ise ne türde dergi anlayışlarını göstermektedirler. İşte yarınlarımızı göstermektedirler. İşte yarınlarımızın emekçiden uzak, yaşam kaygısı ve gelecek korkusu duymayan entellektüellerin ve kolay devrimcilerin lugat parçaladıkları paçavralar halini alveriyorlar.

Sizden isteklerim var. İşçi sorunları ve sendikaları sunmanızı istiyorum. Bu gerekli. İşçi mektupları köşesi açınız.

Size ayrıca sürekli şiirlerimi göndermek istiyorum. İlk şiirimi gönderdim. Ayrıca çeşitli konularda da yazılarımı gönderebileceğimi umuyorum.

Şimdilik size hoşçakalın derken, yürekten selamlarımı iletiyorum.

Haydi kolay gelsin...

Haydi doğru yayıncılığa

BARIŞ ÖZ

İşçiler ve Toplum ★ 1

KITAP DİZİSİ

★ İşçi Hareketi: Bu Bir Başlangıçtır

★ Ortalıkta Dolaşan Hayalet: Populizm

★ Gorbaçov Ne Vad ediyor?

★ İspanya İşçi Hareketi ve Comisiones Obreras

★ Türkiye'de Neler Oluyor?

ÇIKTI!

Dağıtım: ETKİN

Baştarafı Syf: 5'te

1- Beyler, ağalar bizleri sadece bir kandanızın, dizginsiz, yasaksız bir tarzda ezmesini istiyorsuz; 2- Heey! Beyler, ağalar! Şu yasakları kaldırın, efendi efendi bir araya gelerek, bizi özgürce, birbirlerini ze yasak uygulamaksızın ezin. Evet, halk önüne konulan, aynı ağaçtan yontulmuş iki sopadan birisini tercih etmeye zorlanıyor. Bizim halka söyleyeceğimiz bir tek şey vardır: Hiçbir sopayı tercih etme, bunun için sandık başına gitme.

Tutarlı bir demokratın yapması gereken şey, böylesi bir tavır göstermesidir. Bizim aydınlarımızın ömrü, şu ya da bu burjuva partisinin kuyruğunda tükenip durdu. İnönü'nün kuyruğunda, Menderes'in, Ecevit'in ve günümüzün demokrasi şampiyonu(!) Demirel'in kuyruğunda...

Komprador burjuva ve toprak ağası partileri arasındaki çelişkiler giderek şiddetleniyor. Derinleşen ekonomik kriz ve kıpırdanmaya, sokaklara çıkmaya başlayan halk muhalefeti, hem bu partiler arasındaki hem de bu partilerin içindeki çelişkileri kızıştırıyor. Bu iyi bir şeydir. Fillerin kışması, karıncaların dalgalar halinde ilerleyişini kolaylaştırır.

Aydınlarımız, devrimci demokrasi savunmalıdır. Bağımsızlık mücadelesinde ve toprak devriminde dimdik bir kafa, geniş ve aydınlık bir alına sahip olmalıdır. Hiçbir cesur, dürüst ve namuslu aydın, ulusların kendi kaderini tayin hakkı sorununda susuş kumkumasına kaptıramaz kendisini. Demokrasi sorununu, "kalem özgürlüğü" sorununa indirgeyebilir miyiz? Buna hakkımız var mı? Dürüstlüğü ve cesareti örnek almamız. Halkımızın daha çok İsmail Beşikçi'lere ihtiyacı var. Halkımız da diğer halklar gibi, şaşırtıcı, yaratıcı ve kahredicidir. Ülkemizin, emekçi halkın gözbebeği gibi ışıklı, inatçı, masum ve cesur aydınlara her zamankinden, şimdi daha çok özlemi var.

Baştarafı Syf: 21'de

gür ve önyargısız araştırma yapmak ile başlar. Toplanan binlerce malzeme ise, ancak doğruluğu çeşitli bilim dallarında yapılan çalışmalarla ispatlanmış bir yöntem ile değerlendirilirse, gerçeğe yaklaşmış olunur. Bu yöntem ise, tarihsel maddeciliktir. İşte bizi doğru tarihe yazmaya götüreceği yol, tarihsel maddeci bakış açısıdır. Bunun dışındaki tüm cihali yöntemler, gerçek hedefi şaşırtmaktan öteye varamayacaktır. Varamadığı da her geçen gün daha çok görülüyor.

Baştarafı Syf: 9'da

dernek başkanımız N.Helvacı'ya söz vermişlerdir. Şu durum var, derneklerin yurtdışındaki kuruluşlarla direkt temasa geçerek faaliyette bulunmaları yasak olduğundan dolayı herhangi bir etkinlik mümkün değil. Fakat bu, düzenlenmek suretiyle dayanışma içine girilmesi mümkündür. Lakin yasal olarak mümkün değildir.

Yeni Demokrasi: Birleşmiş Milletler, Uluslararası Af Örgütü, İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'ne imza atmış diğer ülkelerin Türkiye'deki insan hakları ihlalleri konusunda ne gibi olumlu ya da olumsuz etkileri olmuştur?

B.Doğanay: Türkiye'deki insan hakları ihlallerine karşı Avrupa kamuoyunun baskıları sonucu oradaki idari kademeler ve buralarda yer alan kişiler tavır aldılar. Fakat bu istenen düzeyde oldu mu, olmadı mı ayrı bir sorun. Fakat Türkiye'nin demokrasiye geçmesi gerektiğine inanıyorlar. Avrupa Parlamentosu ve ayrıca 5 ülke buna karşı mücadele ederken, diğer yandan buradaki insan haklarını ihlal edenleri besleyici, destekleyici tavır ve davranış içine girmişlerdir. Bu iki yüzlü bir tavrıdır. Ekonomik ve politik olarak Türkiye'nin çıkmaza girdiği noktalarda hemen devreye girmektedirler. Diğer yandan da Türkiye'nin demokratikleşmesi için baskı yaptıklarını söylüyorlar. Türkiye'de ara rejimler geliyorsa bu dış mihraklıdır. Bunu Amerika'nın finansa ettiği, oranın güdümünde olduğunu basından öğreniyoruz.

Yeni Demokrasi: Verdiğiniz bilgiler için çok teşekkür ederiz.

B.Doğanay: Ben de teşekkür ederim, derginizi kutlar, başarılar dilerim.

Baştarafı Syf: 19'da

nasıl yaşanabilir ki?" dermiydi hiç? Ama Özkök diyor. Ve bakınız bunun yerine bize neler öğütüyor:

"Bugün dünya ilk kez, saf siyaset dışında büyük bir mobilizasyonu gerçekleştiriyor. Yardım koşullarına, yardım konserlerine, yardım kampanyalarına katılan milyonlarca insanı bir araya getiren güç ne faşizm ne Marksizm ne de başka bir izm. Burada artık dünyayı, sosyalizmin egemenliğine ya da faşizmin di-

sipline sokmak gibi evrensel ve tarihsel bir başkaldırı duygusu yok. Arzular daha mütevazı ve anlık. Ama o anda çözüm isteyen somut konular etrafında bir mobilizasyon bu. İstenilen şey, en kısa zamanda Afrika'daki aç çocuğa yiyecek göndermek."

"Afrika'yı bu hale getiren, Batı'nın bir tür günah çıkarma güdüsünün egemen olduğu bu eylemleri" göklere çıkararak Özkök, bununla da kalmıyor, şöyle diyor: "Bunların geniş siyasi hareketlerle en ayırt edici yönü, somut bir talep etrafında görkemli bir örgütlenme gerçekleştirip, isteklerin elde edilmesinden sonra hemen dağılması..."

Şaşırdınız değil mi? Ama hiç gerek yok. Örgütlü mücadele sadece egemenleri korkutmaz. Onların dolaylı ya da dolaysız aparatlığını üstlenen entellektüelleri de korkutur bazan. İlyiç boşuna sarfetmemiş o lafı: "Örgütlenme, gücü on misli artırır."

Peki örgütsüzlük ne yapar?

Başkaldırıya elveda der, sendikaya elveda der, proletaryaya elveda der. Ya neye merhaba der? Girişimci ruha, uyuşturucuya, inançsızlığa, dönüklüğe... kötü olan her şeye.

"Kaçsan nereye kaçacaksın kendinden" Bay Özkök.

"Yerin belli, yurdun belli, çağın belli,

Sığınsan da yalnızlığın koruganlarına

İşin belli, gücün belli, düşüncen belli."

"Kaçsan nereye kaçacaksın kendinden" Bay Özkök.

"Ayışığı belli, deniz belli, akşam belli,

Sanma ki avutur bu görüntüleri seni,

Doğuş belli, yaşam belli, ölüm belli."

Tarihte bellidir Bay Özkök. Bugün her ne kadar dünyanın mevcut konjonktürel durumu görece bir dinlenişe girmişse, uluslararası sosyalist hareket bölünmüş, parçalanmışsa bu görelidir.

Biz kocaman bir inançla geçeceğimizi de sevmiştik, geleceği de seviyoruz.

Uçmayı öğrendik bir kere. Kanelarımız kırık da olsa uçacağız.

Çünkü biz devrimi hâlâ seviyoruz Bay Özkök!..

ORTAK BASIN AÇIKLAMASI

Basın düşüncelerin açıklanması, haber ve yorumların geniş yığınlara götürülmesi için vardır. Dünyadaki ekonomik, sosyal, teknik... vs. olayların insanlara ulaştırılması karanlığa ışık, çöle su götürülmesi gibi yararlıdır ve insani açıdan kutsiyet taşır. Bu yüzden demokratik ülkelerde basın, kamuoyu yaratan güçlü bir kurumdur. Onun için dördüncü kuvvet olarak bilinir. Fakat kültürel ve entellektüel yaşamda bilinen diğer kuvvetlerden ayrı, çelişik bir anlamı vardır dördüncü kuvvetin. Basın, gücünü zorla sağlamaz. Öldürücü silahlarla donanımlı değildir. Tam tersine, öldürmemek içindir. Gerçeklerin yaygınlaşması fonksiyonunu gördüğünden güçlüdür. Yalan, baskı, yasak vb. buzullara karşı yakıcı bir güneştir.

Ülkemizde Basın Kanunu adıyla bilinen yasa bir yasaklar manzumesidir. Çağdaş demokrasilerin hiçbirinde olmayan sınırlamalar, yasaklar biraraya getirilmiş ve basın görevi yapan kişi ve kuruluşların başına Demokles'in Kılıcı olmuştur. Demokrat ve ilerici basınımız ise sözkonusu yasak ve anti-demokratik uygulamaların birincil boy hedefidir. Soruşturmalar, toplatma kararları, yasaklamalar, hatta yayın sayfalarının arasında ve altında gizli örgüt aramak basın dünyasında sık sık görülmektedir. Üstelik bunlar demokrasiye geçtik denilmesine rağmen olmaktadır. Yazarların, yayıncıların soruşturma, mahkeme vb. takibatlardan dolayı meslekleri olan gazetecilik ve yazarlık yapımları gittikçe güçleşmektedir. "Yeni Gündem", "Nokta", "2000'e Doğru", "Yeni Çözüm", "Çağdaş Yol" ve son olarak "Vardiya" bu anti-demokratik uygulamalara maruz kalan yayın organlarından ilk akla gelenlerdir.

Son zamanlarda çıkartılan toplatma kararları fiilen yayımcılığı engellemeye dönüşmüştür. Yayın organı daha matbaadan çıkar çıkmaz apar topar toplatma kararları uygulanmakta ve bir gerekçe bile gösterilmemektedir. Böylece pratikteki işleyiş önce cezanın infazı, sonra yargılama şekline dönüşmektedir.

Avrupalı olmaya aday bir ülkede basına karşı takınılan tavır, düşünce ve inanç özgürlüğünü yokedicilik niteliktedir. Türkiye'de basın maksimum oto-sansür uyguladığı halde, zaptürapt altına alınmak istenmekte, düşünce ve inançların basın yoluyla serbestçe yayılması engellenmektedir.

Biz aşağıda isimleri yazılı yayın organları son olarak "VARDİYA Dergisi"ne uygulanan engelleme ve toplatma kararları nezdinde basına yöneltilen anti-demokratik yaklaşım ve baskıları kınıyor, tüm basınımızı hassasiyet göstermeye çağırıyoruz.

Vardiya, Zemin, Yeni Öncü, Çağdaş Yol, Yeni Çözüm, Alınteri, Yarın, Gün, Saçak, Gökyüzü, Yeni Demokrasi, Görüş, Genç Hukukçular, Birlik Gazetesi, Yeni Aşama.

BASIN AÇIKLAMASI

Haziran ayı içerisinde Yeni Çözüm dergisi olarak yapmak istediğimiz "BAĞIMSIZLIK ve DEMOKRASİ" gecesine İstanbul Valiliği'nce herhangi bir gerekçe gösterilmeden izin verilmemiştir.

Demokrasi mücadelesinde üzerine düşeni bir dergi olarak yerine getirmeye çalışan Yeni ÇÖZÜM dergisi olarak, bu olay tarafımızdan vahim bir durum olarak karşılanmıştır.

Basın üzerindeki dolaysız baskıların yoğun olduğu ülkemizde böylesi girişimleri daha en baştan mahkum eden bu anlayışı protesto eder basınımızın da bu durum karşısında suskun kalmayacağını umarız.

YÜREK DİYE BİR ÜLKE İÇİN

1.
alnına taze bir öpüş gibi düştüler
sekizler
direnmeyle gül olmuş alnına ey ülkem
vurulan yine Mehmet Kemal'dir bu şafak
kandır yağın içerdekinin avlusuna
yakılan türküdür volta atılırken
ve duvarları aşarken düşler
vurulur
ah bu yağmur
alır kaderimi katar küllerin yazgisına
kanım olur kaç yerimden kanadığım yağmur

2.
bir rüzgara tutunan türkü olurum
geçerin o çatışma alanından
menziline düşer kalbim
bir tarih ele düşmeyen sözde birikirim
ülke türküsü söylerken alnım demirde
kaç doksan gün teslim etmedim
iyi ki bilmez dedim bunu
sözü de ele verirdi
bilse hain
sesi de
zafer türküsü söylerim alnım demirde

3.
uzakta bir yıldız düşerken munzur dağına
ay çatıya iner yarı gece alnım demirde
gidelim der kaç da gel, çağırır ay
uzakta mudanya yolu aşar dağları
geceye karışır gömülür sise
sisler içinde gece ateşleri
ülkemdir çağırın gel der

fırsarı da gel artık ölümse de
kan kuşatmış sahihsiz sanılmışım
bin türlü çiğlıkla sarılmışım
gel der artık hep sürgün yaraları
kan damladığın çatışma alanları
sığınaklar çağırır yeniksen de gel
en iyi bildiği yara sarmaktır bu halkın
düşenin yerine ışıklanır çocukları
şafağı doğuşerek getirir gecesevaları

4.
gecenin içinden bir hasret seslenir
gel der ateş gel der köz yangın gel
uzakta bir ülke kül olur gel der
kaçınıcı kanayışım bu üçer beşer
demek ki yenilmemişim
sekizler demindeyim alnım demirde
ölümle şafağın kesiştiği bir yerdeyim
az ötemde bahar gelir kış gider
gençler yürüyordur işçiler grevde
dağlar tutan oluyordur gecenin içinde
ey baharım, o dağlara uğra ve gülümse
canım ülkem düşen tetik olsun elinde canım

5.
yürek diye bir ülke taşırken göğsümde
gecenin içinden bin çiğlık seslenir
ayaklanırsın hasret haydi der gecikme
ve sabah olurken gece alnım demirde
değil artık
gitmişim
ülkem gibi kanadığım kalır dikenli telde